הצפה

ב״ה, יום ששי י״א תשרי תשל״ה (27.9.1974)
שנה ל״ז — גליון 11787 — המחיר 160 אגורה

עתון התנועה העולמית של המזרחי והפוהמ״ז
מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר־אילן ז״ל

עקבות של חוליית מחבלים שחדרה מלבנון — נתגלו באיזור קיבוץ מלכיה

כוח צה״ל שסייר באיזור מצא שתי פרצות בגדר הבטחון, עקבות כניסה ויציאה. ליד אחת הפרצות נמצאו נשק וכרוזים

דורשים לשחרר 10 מחבלים עצורים בתוכם קפוצ׳י ואודי אדיב

מאת סופרנו הצבאי

בגבול עם לבנון שררה אתמול מתיחות בעקבות גילוי ניסיון חדירה של מחבלים לשם ... בני ערובה ושחרור ... מחבלים עצורים, ביניהם הארכיבישוף קאפוצ׳י ... הרשת הישראלית־ערבית אודי אדיב.

החדירה נתגלתה בערב יום הכיפורים באזור מלכיה שבגליל. במעבר גדר הבטחון נתגלו שתי פרצות ועקבות כניסה של מספר אנשים.

ליד אחת הפרצות, שדרכה הודח ... המחבלים כשהנהו חוזרו ללבנון, נמצא רובה קלצ׳ניקוב, שתי מחסניות, קופסת שימורים, גרזן, חולצת חאקי, תרמיל ובו כרוזים בערבית ובעברית הנחתמים ע״י ה„פתח״.

בכרוזים שכנראה נועדו להימסר ... הפיכת בני ערובה, נתבעת ... לשחרר עשרה עצורים, ביניהם אודי אדיב ומגן שמואל שנשפט ... בפרשת הרשת הישראלית־ערבית, ... הארכיבישוף הילאריון קפוצ׳י. ... הכרוזים בקיבוצים ... לביצוע השחרור ... לדמשק. הכרוז היה צריך ... באכבעות נציגות הוותיקן ...

... עם גילוי הפרצות הוכרזה ... בכל האיזור והוצבו מחסומים על הכבישים ועל הדרכים ב־גליל. משמרות מוגברים של צה״ל ומשמר הגבול סיירו באיזור ובכל הישובים נמצאו הכוחות בכוננות.

כפי שכבודים עזבו המחבלים את שטח ישראל וחזרו ללבנון בסיבה לא ברורה, בלי לבצע זממם. נראה שנבהלו בכוחותינו או שנרתעו מחמת פחד.

עם זאת לא רפתה הכוננות בכל יום הכיפורים והיא נמשכת עדיין בשעת כתיבת דברים אלה.

כוחות צה״ל נכנסו לכפר בלידה

כוחות צה״ל סרקו אתמול את אזור הגבול ובאחד המקרים, כפי שכסרו סוכנויות זרות, עברו לשטח לבנון ונכנסו לכפר בלידה, שם ערכו חיפוש בשני בתים.

דובר צה״ל אישר אמש, כי יחידות צה״ל סרקו את איזור הגבול. היחידות ביצעו את משימתן ללא תקריות וללא נפגעים.

ביום ד׳ בשעות לפני הצהריים תקפו מטוסי חיל האוויר מטרות מחבלים ב„פתח־לנד״. התקיפה החלה סמוך לשעה 10.30 ונמשכה למרגון כחצי שעה. כל מטוסינו חזרו בשלום.

לעומת זאת בחזיתות עם מצרים ועם סוריה שרר אתמול שקט מוחלט ויום השנה הראשון למלחמת יום־הכיפורים עבר ללא תקריות. עם זאת היתה כוננות מוגברת של צה״ל בשתי החזיתות לכל מקרה של הפרעה מצד האויב.

ביירות: מטוסים ישראליים תקפו אזורים בדרום לבנון

ביירות 26 (עי״ר־יופ״ץ) — שעה מטוסים ישראליים תקפו ביום ד׳ אזורים בדרום לבנון — זה היום השני ברציפות.

המטוסים הפציצו את אזור ראשייה אלפחאר ואת אזור ערקוב. עדי ראייה אמרו כי כמה רקטות נורו לעבר המטוסים.

מצידון נמסר כי סיור ישראלי חדר היום עם עלות השחר לטריטוריה לבנונית וערך חיפושים בכפר בלידה.

הסיור ערך חיפושים בכל בתי הכפר הלבנוני, ולאחר שעה עזב את האיזור.

המחבלים מודיעים על קרב בינם לבין כוחות ירדן

דמשק 26 (יופ״ץ עי״ר וע״צ) — יחידת מחבלים פלשתינאים ניהלה מספר קרבות עזים עם כוחות צבא ירדניים, לאחר שובה משימה על ישוב ישראלי דרומית מים המלח — מסר היום דובר מטעם ארגוני הפלה ברדמשק.

הדובר אמר כי הקרב התחולל ביום ד׳ בבוקר, כאשר כוחות ירדניים ניסו לבלום את היחידה, שהמשימה אש מרגמות על מגות ה... אחר ליום ד׳. נערכו מספר קרבות עזים. אולם המחבלים הצליחו לפרוץ את טבעת הכיתור. היחידה חזרו בשלום לבסיסיהם — אמר הדובר.

כמו כן אמר כי המחבלים פגעו כבה פגיעות ישירות במאות הכיכר וגרמו נזק לבתי הרושת ולבניינים אחרים שבמקום. בביקום נראו להבות אש ועשן הוסיף להיתמר זמן רב.

קרע בשורות המחבלים: ארגונו של ג׳ורג׳ חבש פורש מאש״פ

ביירות 26 (יופ״ץ, עי״ר וע״צ) — קרע חמור פרץ היום בשורות המחבלים הפלשתינאיים כאשר החזית העממית לשחרור פלשתין, בראשותו של ד״ר ג׳ורג׳ חבש, הודיעה על פרישתה מן הוועד הפועל של ארגון השחרור הפלשתינאי.

על החלטת הפרישה נמסר במסיבת עתונאים בביירות על ידי דובר ארגונו של חבש, אחמד יאמאני המכונה אבו מהר. הוא נימק את ההחלטה בכך, שמנהיגות אש״פ, בראשותו של יאסר ערפאת, נכשלה ב„סטייה היסטורית״ לדבריו מתבטאת „סטייה״ זו בכך, שמנהיגי אש״פ פתחו במגעים. השאיים עם ארה״ב ומכינים את העם הפלשתינאי להסדר „אשר יוליך להתפשטות ה־השפעה האמריקאית באיזור ולהכרה בקיומה של ישראל, תוך מתן עזובה לבטחונה ויציבותה בעתיד״.

יאמאני אמר כי שתי קבוצות מחבלים קיצוניות אחרות — „החזית העממית לשחרור פלשתין — הפיקוד הכללי״ ו„חזית השחרור הערבית״ — הסכימו אף הן להשעות את חברותן בוועד הפועל של אש״פ. שני הארגונים הללו חברים יחד עם ארגונו של חבש ב„חזית הסירוב״ — גורם המבקש לסכל כל הסדר שלום עם ישראל.

כוויית 25 (עי״צ) — העתון „אל ראי על עם״ חזר ודרש היום, זו הפעם השניה תוך שבוע ימים, את החזרת היחידה הכווייתית המוצבת בחזית הסואץ.

התכנסה ממשלת מצרים החדשה

קהיר, 26 (יופ״ץ) — ממשלת מצרים החדשה קיימה הי־ערב את ישיבתה הראשונה בראשותו של הנשיא סאדאת. הישיבה נפתחה בשעה 22.00 לפי שעון ישראל, זמן קצר לאחר השבעתה של הממשלה החדשה — מסרה סוכנות הידיעות המזרח תיכונית.

בידיעה אחרת מסרה הסוכנות, כי הצבא המצרי ציין היום את יום השנה הראשון לפתיחת מלחמת אוקטובר, שפרצה בעשרה ברמדאן — שחל ב־6 באוקטובר אשתקד ואילו השנה חל היום.

שר המלחמה המצרי המרשאל אחמד איסמעיל אמר בהזדמנות זו, כי המלחמה נגד ישראל פרצה באה לי צה ועדיין נמשכת. „לא נגוח ולא נגום עד אשר אחרון עצל האומה הערבית ישוחרר מאויבי האיסלאם האומה הערבית״ — אמר איסמעיל, שהוסיף כי הצבא המצרי חזק היום משהיה בתחילה מלחמת אוקטובר. (ראה גם ידיעה בעמ׳ 2).

מצרים מסכימה להארכת המנדט של כוח החירום החונה בסיני

תסכים לסיום מצב הלוחמה עם ישראל רק כשיושג הסדר שלום סופי

קהיר, 26 (יופ״ץ) — מצרים תסכים להארכת המנדט של כוח־החירום הבינלאומי החונה באיזור החייץ בין כוחות ישראל ומצרים בסיני. אולם לא תסכים לסיום מצב הלוחמה עם ישראל עד שיושג הסדר־שלום סופי — אמרו מקורות הממשלה המצרית.

המקורות ציינו, כי זוהי עמדתה של מצרים לגבי שתי הנקודות שהעלה היום ראש ממשלת ישראל, יצחק רבין, בראיון הטלוויזיה שלו.

המקורות הוסיפו, כי הם כבטוחים שסוריה הנקוט גם היא עמדה דומה. המנדט של ששה חודשים שניתן לכוח־החירום הבינלאומי עומד להסתיים ב־24 באוקטובר.

כוח־החירום בסיני מונה כ־5000 חיילים בני לאומים שונים. כוח דומה אך קטן יותר, הנושא את השם „כוח משקיפי ההפרדה של האו״ם״. מצב מאז יוני שעבר באיזור החייץ בין כוחות ישראל וסוריה ברמת הגולן. המנדט הראשון בן ששת החודשים של כוח זה עומד להסתיים ב־30 בנובמבר.

בראיון־הטלוויזיה שלו קרא רבין למדינים להבהיר על מצב אי־לוחמה עם ישראל כהכנה להסדר מדיני. הוא הוסיף, כי הכבון לגבי כהונ־היהן של הערבים יהיה — אם יסכימו סוריה ומצרים להארכת המנדט של הכוח הבינלאומי.

בתגובה על כך אמרו מקורות הממשלה המצרית, כי מצרים תסכים לחידוש המנדט „לא כדי למצוא חן בעיני מר רבין אלא כדי להוכיח שמצרים הולכת בדרך השלום״.

„אולם״, הדגישו המקורות, „אין כל שאלה של סיום מצב־המלחמה, העומד בתוקפו מאז 1948, עד אשר יושג הסדר שלום מלא בין הצדדים. כל זמן שלא יושג הסדר כזה מוסיפה לעמוד בעינה האפשרות של חידוש המלחמה, וכל הצהרת אי־לוחמה תהיה חסרת כל מובן״.

ברז׳נייב קורא להמשך הפגת המתיחות בין ברה״מ לארה״ב

מוסקבה, 26 (ע״ר יופ״ץ). — מנהיג המפלגה הקומוניסטית הסובייטית ליאוניד ברז׳נייב אמר כי ברית מועצות מצפה שארה״ב תמשיך במדיניות הפגת המתיחות בין שתי המעצמות, לברית השינוי שחל במנהיגות בבית הלבן.

ברז׳נייב דיבר בקבלת פנים לכבוד המשלחת ההונגרית בראשותו של יאנוש קאדאר המבקרת עתה בברית המועצות והיה זה נאומו הגדול הראשון על עניני מדיניות החוץ מאז התפטרותו של הנשיא ריצ׳ארד ניקסון.

ברז׳נייב אמר כי השינוי לטובה שחל ביחסי ברית המועצות וארצות הברית הורה למאמצים הקונספטואליים של שתי הארצות וזכה להערכה חיובית בברית המועצות. הוא ציין, כי החלפתו של ניקסון בנשיא ג׳ראלד פורד משכה תשומה לב רבה בעולם. ברית המועצות איננה מתעניינת, כמובן, בעניניה הפנימיים של ארה״ב, אולם אנו יהוקים מאוישות לגבי מה שיכול להשפיע על התפתחות היחסים הסובייטיים — אמריקנים. ברז׳נייב מקווה שלא תחול הפסקה בדרך להפגת המתיחות בין שתי המעצמות.

בנאומו נגע ברז׳נייב גם בבעיית קפריסין ולראשונה השמיע דברי ביקורת כלפי טורקיה. „כל אחד חזה בתמונה הבלתי מושכת, ששתי ארצות נאט״ו פגו לעבר מדינה קטנה, שאין לה אפשרות להתגונן ועשו אותה להירה על התנגשות צבאית״. — אמר ברז׳נייב.

עוד למד ברז׳נייב, שבקרוב תכונס הוועידה ה־25 של המפלגה הקומוניסטית הסובייטית באומרו, כי ועידותיהן של המפלגות הקומוניסטיות בארצות ברית הדשה אינן רחוקות.

משחתת סוביטית התפוצצה ושקעה בים השחור

אנקרה 26 (עי״ר וע״צ) — משחתת נושאת טילים סובייטית טבעה בים השחור בעקבות התפוצצות שארעה בה — מסרה היום סוכנות הידיעות הטורקית „אנטוליה״ המצויינת, כי לא ידוע מספר הנפגעים בעקבות ההתפוצצות.

הסוכנות כותבת, כי ההתפוצצות באניה הסובייטית נראתה על ידי צוותי כמה אניות ששטו בקרבת מקום. אישיות טורקית מוסמכת אישרה את הידיעה בדבר טביעת האניה הסובייטית, אולם לא ידוע אם ההתפוצצות היתה תוצאה של תקלה טכנית או של מעשה חבלה.

דליקה באוניברסיטה האמריקנית בביירות

פרצה אמש בקומה השניה של בנין הפקולטה לרפואה של האוניברסיטה האמריקאנית ביירות והדליקה גרמו נזקים חומריים — ספר דובר האוניברסיטה.

בחקירה הוברר, כי המדובר במעשה פלילי. מיכל פלאסטי, שהכיל נוזל מתלקח הונח במקום והוא אשר גרם לפריצת הדליקה. אולם פעולתם המהירה של השומרים והכבאים איתורה עד מהרה את הדליקה.

הנהלת האוניברסיטה הגישה תביעה נגד המציתים האלמונים.

עם סגירת הגליון

אתונה, 26 (ע״צ) — הגנרל גורג סאמבאדופולוס, לשעבר נשיא יוון הי־המוחלל העיקרי של הפיכה הצבאית באפריל 1967, שהה בביתו תחת פיקוח — מסר הערב מקור רשמי באתונה.

סאמבאדופולוס נמצא בפיקוחו של יחידה הכוללת 15 ונדרמים ואוסר עליו לבוא במגע עם העולם החיצון.

ביומים האחרונים נפוצו בחוץ לארץ ידיעות, שסאמבאדופולוס מתכוון להקים מפלגה פוליטית בראשותו ולהשתתף בבחירות הקרובות לפרלמנט.

ר׳ ליפא נוידרפר

בתל־אביב נפטר אתמול, ביום ה׳ כיפורים ר׳ ליפא נוידרפר, חבר המועצה הדתית בעיר ומהמפקידים הבכירים לשעבר של עיריית תל־אביב.

היה בר־אוריין ומהמשתתפים הקבועים ב„היכל״ — בטאון המועצה הדתית בת״א.

בן 74 היה בפטרו. הניח אחריו שני בנים, יעקב ומשה נוידרפר, הי־משמש כממונה על הכנסות המדינה במשרד האוצר.

הלווייתו תצא היום בשעה 12.00 מבית הלוויות העירוני לבית העלמין בקרית שאול, והעבור ליד בית הכנסת המרכזי בשד׳ סמטס שהמנוח נמנה עם מתפלליו הקבועים.

הסינט האמריקני אישר תקציב ההגנה בהיקף של 82.5 ביליארד דולר

וואשינגטון, 25 (ע״צ) — תקציב ההגנה של ארה״ב, בהיקף של 82 מיליארד ו־600 מיליון דולר, אושר ביום ג׳ בערב ע״י הסינט האמריקני, אשר שלח את הצעת התקציב לחתימת הבית הלבן.

„גור אריה אתיופיה״ — במקום „גור אריה יהודה״

אדיס אבבה 25 (ע״צ) — ראש המדינה האתיופית יישא מעתה את התואר „מלך״ ולא עוד „קיסר״ — על כך הודיעה השבוע המועצה הצבאית השולטת. כמו כן הודיעה המועצה על ביטול הכינויים „בחיר האלוהים״ ו„גור אריה יהודה״. תחת זאת יונהג הכינוי „גור אריה אתיופיה״. „מן הראוי הוא שמלכי אתיופיה יהיו גאים בהשתייכותם לאפריקה, יותר מאשר מבואם היהודי״ — קבעה המועצה הצבאית.

הטלוויזיה האתיופית, שביקשה להוקיע את רדיפת המותרות של הקיסר הקודם, הילה סילאסי, שידרה ביום ג׳ תכנית הי־מראה את 53 מכוניות הפאר שהיו שייכות למשפחת הקיסר.

צ. ברנשטיין: המפד״ל מתנגדת למחיקת פריט הלאום מתעודת הזהות

בקשר לדברי ח״כ ד״ר יצחק רפאל בשידור בטלוויזיה ביום שני בערב, כי המפד״ל לא תתנגד שההצעה על מחיקת פריט הלאום מתעודת הזהות — תידון בוועדת השרים לעניני גיור — אמר אמש לסופרנו מזכיל המפד״ל צבי ברנשטיין, כי עמדת המפד״ל לגבי הצעה זו — שאינה חדשה — היוה הסכד שלילית, לאור שהוקלמה לא פעם ע״י גורמים שונים וכתם גם הגבי שולכות אותה. ממשלת ישראל בכללה, אף היא דחתה הצעה זו מטעמים לאומיים כלליים.

מר ברנשטיין הדגיש כי גם ח״כ רפאל לא אמר שההצעה בקובלת על המפד״ל אלא שאינו מתנגד שתועלה לדיון בוועדה הפירושים שנבני לדבריו, כאילו המפד״ל התמוך ב־הצעה — אינם נכונים.

אנרגיית השמש תספק 20 אחוז מצרכי האנרגיה של ארה״ב

דטרויט, 26 (ע״ר) — אנרגית השמש יכולה לספק קרוב ל־20 אחוז מצרכי הדלק של ארה״ב בשנת 2020 — על כך נמסר אתמול.

צוות העוסק מטעם ממשלת ארה״ב בפיתוח אנרגית השמש ציין כי אם יושקע סכום של מאה מיליון דולר במשך עשר השנים הבאות לקידום קולטי חום וולים, הקמה מתקני אוי־סון ומזגני אוויר, יצויד אחד מבנייני ארה״ב במערכות חימום וקירור על ידי השמש עד שנת 1985 עשרה אחוז יוכלו להסתמך על מקור זה עד שנת 2000 ו־30 אחוז עד שנת 2020.

הצוות, המורכב מ־40 מדענים ומהנדסים, הגיש את המלצותיו לוועידה העולמית לעניני אנרגיה, המקיימת כאן דיונים על צרכי הדלק של כדור הארץ במשך 30 השנים הקרובות.

הצוות סבור כי תוך חמש עד עשר שנים אפשר להפיק על בסיס מסחרי מערכות לחימום וקירור המופעלות על ידי אנרגית השמש.

יצוייין שכמה בתים בארה״ב כבר מצויידים במכשירים לקליטה אנרגית השמש.

שלזינגר מרניע: לא תהיה פעולה צבאית נגד המדינות ספקיות הנפט

וואשינגטון, 26 (עי״ר, יופ״ץ ע״צ) — שר ההגנה האמריקאני ג׳יימס שלזינגר הוציא מכלל אפשרות כל פעולה צבאית נגד ארצות־ערב, כ־אמצעי להבטחת זרימת התקינה של הדלק ובליפת המלאה המפוררת של מחירו.

מר שלזינגר אמר את דבריו ב־מסיבת־עתונאים בוושינגטון ביום ו׳. המסיבה נערכה על רקע התגרות הנזעמות שהושמעו בימים ה־אחרונים בעולם הערבי בעקבות נאומיהם של הנשיא פורד ושר־החוץ קיסינג׳ר, אשר נתפרשו כ„איומים״ כלפי הערבים. במרכז הרצאתה ב־ימים אלה הסברה, שוועידה של שרי החוץ והאוצר של חמש המעצמות התעשייתיות הגדולות, המתכנסת בסוף שבוע זה, תהוה מדיניות משותפת של המדינות צורכות־הנפט נגד ה־מדינות המפיקות אותו.

בעקבות תגובותיהם הנזעמות של הערבים נעשו בימים האחרונים מא־מצים על ידי פקידים אמריקאים להפיג את החששות.

מוסקבה חוזרת ומצהירה

רק בעזרת בריה״מ יזכו הערבים בוויתורים מישראל

לונדון, 26 (יופ״ץ) — על ארצות ערב להסתמך על הבי־כה וידידותה של בריה״מ, אם ברצונם לכפות על ישראל ל־הסכים לוויתורים — נאמר ב־„קומוניסט״, במאמר העיוני של המפלגה הקומוניסטית ה־סובייטית במאמר הדן במשבר במזה״ת.

מחבר המאמר אומר, כי תוצאה שיתוף הפעולה הסובייטי ערבי מ־כיחות כי כאשר ארצות ערב שיתפו פעולה עם בריה״מ במאבקן למען זכויותיהן, היה לתוקפנים הישראלים מרחב תמרון קטן יותר והם נאלצו להסכים לוויתורים.

המאמר קורא לכפיית התחייבויות מדויקות על ישראל בעניין נסיגה בתחומיה מכל השטחים הערבים ש־נכבשו ב־1967 ואמר כן, כי הבי־היבויות כאלו חייבות להיות כלו־לות בכל מסמך שיאושר בוועידת גינבה על המזה״ת.

מומחים מערביים לענייני המזה״ת אמרו, כי העצה לערבים להסתמך על בריה״מ משקפת את שאיפתה של מוסקבה לזכות מחדש בידידותן של אותן ממשלות ערביות, בראש וברא־שונה ממשלת מצרים, אשר התרחקו באחרונה מבריתן הקודמת ההדוקה עם בריה״מ.

„במאמר גם כלולה פסקה בלתי שגרתית שמשקיפים רואים בה מתונה כלפי ישראל. נאמר בו, כי בריה״מ אינה שיינת את מדינת ישראל כחורכו אלא את מדיניות הסיפוחים שלה ואת הפרת המשפט הבינלאומי. ברי־הים מוכנה, יחד עם שאר המעצמות לקבל על עצמה התחייבויות באופן ליישוב הסכסוך במזה״ת, שתתחשבנה כשאיפותיהן של כל הצדדים הנוגעים בדבר.

2 ישראלים חשודים בהברחת אבני חן נעצרו ברומא

רומא 26 (יופ״ץ ע״ר ע״צ) — שני ישראלים החשודים ב־הברחת אבני־חן בשווי של מיליונים, נעצרו ביום ד׳ על־ידי משטרת רומא.

שני העצורים הם א״זק נתניאל, בן 47, וחנה בלסבר, אותה בת 32. שני־הם מתל־אביב.

המשטרה האיטלקית מסרה, כי ב־חיפוש שנערך בחדרם בבית מלון נמצאו אבני־חן, שיהלום ושברי כסף בשווי כולל של מיליארד לירטות (כ־6.3 מיליון ליי). לדברי המשטרה נמצאו בחיפוש 400 קאראט של אבני יהלום, ספיר, ברקת ואבני־חן אחרות. לדברי המשטרה לא נמצאו ב־ידי החשודים אישורי־יבוא לאבנים יקרות אלה.

קציני המשטרה האיטלקית מסרו, כי השניים נעצרו על פי ידיעה מוק־דמת שהגיעה לידיהם, לפיה הם משתייכים לרשת־הברחה של אבני־חן בקנה־מידה גדול. השניים ביקרו בבלגיה, אמסטרדם ובריסל לפני הגי־עם לרומא.

החשודים טענו כי הם תיירים, וכי האבנים שנמצאו ברשותם הן רכושם הפרטי. נתניאל אמר, כי לפי מקצועו הוא יבואן ויצואן של אבני־חן.

בזמן החיפוש במלון ברומא נמצא גם סכום ירושות וכן שכמחזיהם של נכה שמחשב הסותרים באבני־חן ב־רומא.

כתב סוכנות הידיעות הצרפתית מוסר, כי החקירה העלתה שהשניים הספיקו למכור בבילגי אבני־חן ב־שווי חצי מיליארד לירטות (למעלה מ־3 מיליון ליי). לדעת החוקרים הגיעו הבילגי משנגלן, שם קנו יהלומים בירביהם שהגיעו משוקי אמסטרדאם ולונדון.

הדלקת הנר

מוצ״ש	ער״ש	
7.05	5.52	ירושלים
7.07	6.11	תל־אביב
7.06	6.02	חיפה
7.07	6.10	אילת
7.06	6.10	באר־שבע

קיסינג׳ר נועה עם גרומיקו

ניו יורק, 26 (יופ״ץ) — שר החוץ האמריקני, ד״ר הנרי קיסינג׳ר ועמיתו הסובייטי א. גרומיקו דנו בסדרה של בעיות בינלאומיות בסעודה שערך קיסינג׳ר לכבוד גרומיקו.

פקידים אמריקנים שמסרו על כך ציינו עם זאת, כי קיסינג׳ר וגרומיקו לא יכלו להסכים על מועד מתאים לשני הצדדים לביקורו של שר החוץ האמריקני במוסקבה, הצפוי בסוף אוקטובר. בבאתו כן הסעודה אמר גרומיקו, כי בשיחה נדונה שאלת ההגבלה של הנשק האסטרטגי ו־בעיית המזה״ת וקפריסין. השיחה התנהלה באווירה עניינית המציינת את יחסי שתי המדינות — אמר גרומיקו.

פקידים אמריקנים אמרו, כי ד״ר קיסינג׳ר אמר לדיפלומטים יוגוסלביים שהוא מעוניין לבקר בבלגראד בדרכו חזרה ממוסקבה.

ועידת רבני אירופה מתכנסת בבלגיה

בריסל, 26 (ע״צ) — המועצה ה־מרכזית של יהודי בלגיה תארח את הוועידה החמישית של רבני אירופה, שדיוניה ייערכו מה־20 עד ה־24 באוקטובר בקנוקה שבבלגיה.

בכנסים אלה נערכים כל שנתיים או שלוש שנים בהשתתפות כ־80 רבנים והם מוקדשים לדיון על בעיות הי־קהילות היהודיות באירופה.

מועצה יהודי בלגיה תקיים קבלת פנים לוועידת הרבנים בהשתתפות ראשי השלטון בעולם הגותי של בנין מועצת עיריית בריסל ביום ב׳ ה־21 באוקטובר.

משלחת של ראשי הוועידה תת־קיים כארמון בלווזר, מקום מושבו של הנסיך אלברט הנשיא הכבוד פאולה. פרנסואה קסאוויה אורטולי יקבל את משתתפי הוועידה בשטה השוק האירופי המשותף בבריסל ב־21 ב־אוקטובר.

תחזית מזג האוויר

בהיר בשעות הבוקר ומעונן חל־קית ובמשך היום עם אפשרות של גשם מקומי בצפון הארץ.

וטמפרטורות המקסימום: ירושלים — 27, תל אביב, חיפה וטבריה — 28, רמת הגולן — 24, לוד — 29, צפת — 25, יריחו — 33, עזה — 28, טבריה — 32, באר שבע — 30, אילת — 34, עפולה — 31, מצפה שלמה — 34 מע־לות.

אנו מודיעים בצער על פטירתו של ראש משפחתנו בעלי, אבינו וסבנו היקר מאד

ר׳ ליפא (בר׳ יצחק) נוידרפר ז״ל

הלוויה תצא מבית הלוויה העירוני ברחוב דפנה ת״א, היום יום שישי י״א תשרי בשעה 12.00 בצהרים לבית העלמין בקרית שאול.

הלוויה תעבור ליד ביהכ״נ המרכזי בשדרות סמטס.

אשתו: אסתר נוידרפר
בניו: משה נוידרפר ומשפחתו
יעקב נוידרפר ומשפחתו

במלאת שנה לנפילתו במלחמת יום הכיפורים של בנו, אחינו ודודנו היקר

סמ״ר דב אליהו זינגרמן הי״ד

בר׳ משה זינגרמן ז״ל

תערך אזכרה וגילוי מצבה על קברו בבית העלמין הצבאי בקרית שאול ביום ראשון י״ג תשרי תשל״ה (29.9.74) בשעה 5.00 אחה״צ.

אוטובוס מיוחד יצא מבית אם המנוח רח׳ קהילת ורשה 23 הדר יוסף תל־אביב בשעה 4.30

המשפחה

אזכרה

ליום השנה לנפילתו של יקירנו חברנו

סרן דב גרנק הי״ד

במלחמת יום הכפורים

תיערך אי״ה אזכרה ביום ראשון י״ג תשרי תשל״ה (29.9.74) בשעה 8.30 בערב בביהכנ״ס „אורייתא״ בבנין ישיבת „באלא״. הכניסה מרח׳ מנחם 11 או רח׳ צפת 14 בני־ברק.

ייערך סיום ששה סדרי משנה שקיבלנו ללימוד לזכרו וישמעו דברי הספד.

„אורייתא״, בית להורה ולתפילה בני־ברק — המשפחה

„קונדיטון״
היין העתיק ביותר

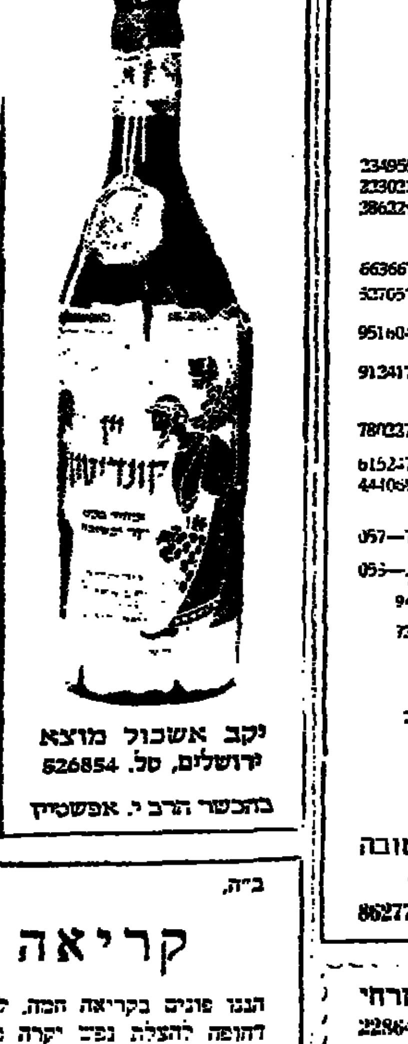

יקב אשכול מוצא ירושלים, טל. 526854
בהכשר הרב י. אפשטיין

„סכך־לנצח״

כבשנים קודמות אנו ממשיכים בשיווק „סכך־לנצח״ כשר למהדרין מן המהדרין
באישור הרבנות הראשית לארץ ישראל
לאור הכמות המוגבלת
הקהל מתבקש להקדים בקנית הסכך

סוכנים מורשים:

ירושלים: גולדשמידט (בוטגון), רח׳ אגריפס 30, טל׳ 234955
ר. מנדלשון, רח׳ אגריפס 3 (פינת בן־יהודה 190) טל׳ 233021
סופר צה: רח׳ יחזקאל 11 טל׳ 38622
קליינר, רח׳ ריבלין 1 (פינת רח׳ יפו 31)

חיפה: גנה, רח׳ כיאס 5 טל׳ 663667
משכנות יעקב, רח׳ דרך יפו 156 א׳ טל׳ 527059
רחובות: גוטסבורסקי, רח׳ הרצל 194 טל׳ 951604
פתח־תקוה: המבורגר, רח׳ פינסקר 21 טל׳ 913417
בני־ברק: טמרר (כבדיאל), רח׳ ר׳ עקיבא 24 (פינת רח׳ ישעיה) טל׳ 780237
תל־אביב: פריש, רח׳ אלנבי 99 מול ביהכנ״ס הגדול, טל׳ 615247
פנייר, רח׳ אבן גבירול 190 טל׳ 441068
באר־שבע: שרויבר (חכרי בנין) רח׳ טרומפלדור 55, טל׳ 057—77389
נתניה: המבורגר יעקב, רח׳ הרצל 59 טל׳ 053—23508
ראשון־לציון: תשבי נחמיה, רח׳ רוטשילד 1, טל׳ 941107
רמת־גן: י. פרשון (חכרי בנין), רח׳ ביאליק 37, טל׳ 721363
טבריה: שמואל, רח׳ הגליל 3
עפולה: כלזנפלד, תחנת „אגד״ גלילי גוטליב, רח׳ הנשיא טל׳ 22113

אנו ערבים לכשרותו של הסכך שיימכר אך ורק על־ידי סוכנינו המורשים

בברכת גמר חתימה טובה
„סכך לנצח״
טלפונים: 879573 — 862771

הצטרף אלי לכוסית 777
777 — ברנדי בינלאומי

כרמל מזרחי
יקבי ראשון לציון וזכרון יעקב

אם חתונה מכובדת
אז אך ורק עם התזמורת המפוארת המזרחית־חסידית
בהנהלת ברוך שגב
תל־אביב, שינקין 53
טלפון 284381
— מנוגים בחופה —

המעוניין בהנצחת שם
תמורת השתתפות בהוצאת ספר רב ערך ושימושי מאד
בהסכמת גדולי התורה
יפנה: טלפון 797554

case
טרקטורים מנופים ומלגזות לחקלאות ועבודות עפר
טרקטורים ומיכון בע״מ
רחוב נחלת יצחק 33, תל אביב • טלפון 777 252

ב״ה
קריאה קדושה

הננו פונים בקריאה חמה, לכל אחינו בית ישראל, לעזרה דחופה להצלת נפש יקרה בישראל, אב למשפחה בת עשר נפשות. הזקוק בדחיפות לניתוח לב פתוח. ולצורך זה בייעצו הרופאים בארץ לבצע את הניתוח בארצות הברית.

היות והדבר כרוך בהוצאות כספיות מרובות, לכן, הננו פונים בקריאה קדושה לכל אחב״י המתנדבים בלב חושי לעזרת חולה מסוכן ולהרוב בעין יפה וברוח נדיבה, כדי לאפשר לו לנסוע לארה״ב לבצע את הניתוח בשעטו״מ.

וזכות העוזרים והמסייעים יהברכו בכל הברכות שבתורה בבריאות גופא ונהורא מעליא.

החותמים בברכה

עובדיה יוסף — הרב הראשי לישראל
חיים דוד הלוי — הרב הראשי ת״א־יפו

את התרומות לשלוח לפי הכתובות:

המפלגה הדתית לאומית — הפועל המזרחי
סניף תל־אביב רח׳ אחד העם 108 טל׳ 224175, 228642

במוצאי חג הסוכות תשל״ה (1.10.74) בשעה 8.30 בסוכת מלון דבורה רח׳ בן יהודה 87 תתקיים אי״ה

מסיבת
שמחת בית השואבה
ע״י שלחנות ערוכים

הרב הגאון מרן יצחק ידידיה פרנקל שליט״א
הרב הראשי לת״א—יפו
ירצה על: שמחת בית השואבה והשראתה לדורות

ברכות
ח״כ פנחס שינמן — ראש ההנהלה לת״א—יפו, וסגן יו״ר הכנסת
עו״ד ח. מ. בסוק — סגן ראש עירית ת״א

פרקי חזנות
החזן הדגול בנימין אונגר בלווי פסנתר

המנחה:
מר נפתלי בייטנר חבר מזכירות הפוהמ״ז בת״א
הזמנות באחד העם 108 או בטלפון

בירושלים
בית פגי
בן 21 חדר
עם חצר גדולה סגורה
להשכרה
(סעון שיפוץ)
לפנות טלפון 224105
ת״א, לזאב שניידמן

המתנה היפה לחגים!
תקליטים חדשים
סליחות עם החזן הראשי יהושע דלין
עם דרשת הרב יצחק ידידיה פרנקל שליט״א
פסטיבל שירי אידיש 1974
תקליטי שירי אידיש עם הזמר הידוע אמיל גורוביץ
מבחר עצום של תקליטי חזנות.
פרחי אמריקה * פרחי לונדון ועוד.
הפצה והפיכונות:
גל־רון
תל־אביב רח׳ אלנבי 94 (בחצר) טל׳ 611445

مكذ من الاصل

של המצפה

דרושה החלטה ובדרך כבוד

הרוב במפלגת־העבודה החליט לחדש את המשא־ומתן עם המפלגה הדתית־לאומית בדבר חידוש שותפתה בקואליציה הממשלתית. לפי יוזמת ראש־הממשלה הוצעה הצעת־פשרה, הקפאת מעמד־גיור לשנה עד למסקנות ועדת השרים לדיון ולהחלטה בבעיה. מרכז המפלגה הדתית־לאומית החליט ברוב מכריע ליענות ליוזמה ולפתוח בבירורה של ההצעה וגם להסיק מסקנות.

הכוונה להרחיב את הקואליציה מובנה ביותר. בדוחק אפשר לקיים ממשלה ברוב של קול אחד בלבד, במיוחד כשנעזרים מפעם לפעם בקולות הקומוניסטים. אך ממשלה במאבקיה המדיניים, הבטחוניים והכלליים שלא היו כמותם להוטרה, מן ההכרח שבסיסה יהיה רחב ככל האפשר. מפלגת־העבודה מסרבת לכונן ממשלת־חירום לאומית, סירוב הכרוך בעניניה הפנימיים, אך ארבעת חודשי ממשלת קול אחד הוכיחו שאחריות ציבורית־ממלכתית מצווה לחדול מקיום מלאכותי ולעבור לקיום תקין של ממשלת־רוב מבוססת.

זה ניכר סביר ביותר. הפנייה אל המפלגה הדתית־לאומית היא אל שותפות ותיקה בנשיאת העול, שעל אף חילוקי־דעות עשתה שותפות מפלגת־העבודה והמפד"ל מעשים אדירים מראשית המדינה ועד עכשיו. יתר־על־כן, הקואליציה בין תנועת־העבודה לבין תנועת הציונות הדתית הקיפה שתי חטיבות גדולות רבות־פעלים בעם היהודי וביהדות דורנו.

עמדה עקרונית של המפד"ל בעניין תיקון חוק־השבות מנעה הצטרפותה לממשלת רבין. דרכה הציבורית באופוזיציה תקיפה ואחראית, נמרצת ועניינית. המוני חבריה ואוהדיה, שבדרך־כלל מעדיפים שותפות קונסטרוקטיבית על מאבק אופוזיציוני, מגלים הבנה לנקיטת גישה עקרונית בשאלת־יסוד, בו בפרק סבורים, שהמפד"ל כמפלגה שבמרכזה הדאגה לבעיות קיומיות לעם וליהדות, בדין שתיענה להצעת־פשרה המאפשרת שותפות ללא ויתור כלשהו על ערכים, כשהמאבק יערך במסגרת הקואליציה.

מפלגה גדולה, מושרשת בציבור רב ובעל הכרה ובפעלים רבי־היקף, בכוחה להיות באופוזיציה וגם לגדול בה. בתחומיה שרויים אנשי־אמונה ובני־תורה, חלוצי ההתנחלות ודבוקים דביקות דתית בארץ ובישובה. כאן מגלה היהדות את חיוניותה הממשית ברשות הרבים של המדינה. מפלגה זו אינה עומדת בפתח ומחכה להצטרפות קואליציונית, אלא שותפתה צורך המדינה ומאבקיה המדיניים, צורך חיזוקה של היהדות שהוא חיזוקו של קיום העם היהודי. ראש הממשלה באחת משיחותיו ציין, שהצטרפותה של מפלגה נושאת ערכי־היהדות לממשלה יש לה משמעות כלל־יהודית. היא תמריץ נקיטת אמצעי־בלימה כנגד טמיעה לכל גילויה.

משנראה סיכוי להרחבת הקואליציה, שלכאורה צריך היה לזכות בעידוד רב, הזהירו מפניו השותפים הזוטרים בקואליציה. נציגת ר"צ קפצה ראשונה וכדרכה בניבול פה־מעט, כנגד היהדות הדתית ונציגותה. היא גם מאיימת בפרישה אם המפד"ל תיכנס לקואליציה. ספק אם איומיה מדאיגים ביותר את מפלגת העבודה וספק אם תבצע את איומה. מכל מקום סיעה מיקרית זו, שהופיעה כגל עכור ומבחיל ובוודאי תיעלם בצורה זו, אינה קובעת בהכרעה. אחריה יָצאו גם סיעות ל"ע ומפ"ם נגד הצעת־הפשרה, כשמאחוריה, כנראה, התנגדות עויינת של שתי סיעות חילוניות קיצוניות לעצם השותפות עם המפלגה הדתית־לאומית. סיעות אלה, שבקואליציה מצומצמת בולטת השפעתן ללא כל יחס לכוחן הממשי, עינן רעה בסיעה שבהצטרפותה תעמיד אותן במקומן הטבעי, ובמיוחד שזו סיעה דתית־לאומית שלפי עקרונותיה שוללת תרבות קלת־דעת על ליבה של ארץ־ישראל. בהצטרפותה תרסן לחומה אנטי־דתית של חוגים אלה.

סיעת־העבודה דינה להוכיח כושר־החלטה, כסיעה ראשית בממשלה, כלפי סיעות אלה, המנסות להכתיב לה את רצונן. יש להניח, שראשי מפלגת־העבודה יודעים היטב, שאם ל"ע תפרוש מהממשלה הרי עסקניה יימחקו ממפת הציבוריות, שאין להם כל אחיזה באופוזיציה. אף מפ"ם נשענת על מפלגת־העבודה, שבלעדיה קיומה יהיה עלוב מאוד.

הרחבת הממשלה חיונית לה מכל הבחינות. הנחה זו נהירה לראש הממשלה ולחבריו בממשלה ובמפלגה. המפד"ל תובעת כל הזמן ממשלה מקיר אל קיר. ואם אי־אפשר לבצעה עתה הרי בהצטרפותה באורח מכובד, על סמך הצעה ראויה לבירור בעניין הגיור, תהיה הרחבה ניכרת במניין ובמשקל.

כל משא־ומתן עשוי להיערך בין מפלגת־העבודה לבין המפלגה הדתית־לאומית. אין התנגדות שלשותפות זו יצורפו סיעות נוספות, אך ההכרעה בדיון שתיפול בדו־שיח בין שתיהן.

היש סיכוי ממשי לחידוש השותפות דרך כבוד, רוח טובה ומגמה לפתור בעיות יסודיות לקיום העם מתוך גישה יהודית שורשית? ככל שמפלגת־העבודה תדחה תכתיבים של סיעות קטנות קיצוניות, שהכיתתיות היא תוכנן, ותדון בהצעות לגופן, יש לראות אפשרות להגיע להבנה הדדית. משא־ומתן שקול, ענייני, המבקש את המשותף והמוקד לפתור את השנוי במחלוקת, בכוחו לקרב אל הגירצה.

ממשלת לבנון התפטרה

ביירות, 26 (יופ"ע וע"ר) — ממשלת לבנון בראשותו של תאקי אדין סולה הגישה אתמול את התפטרותה אחרי 15 חודשי כהונה, נוכח ביקורת קטלנית שהוטחה נגדה על ידי האופוזיציה בשל מיפולה בבעיות האינפלציה והבטחון הפנימי.

בהודעת ההתפטרות שלו בפני הקבינט אמר ראש הממשלה: „קבלנו לידינו את השלטון במדינה בשעה של משבר, ומשבר זה חלף עתה. אולם ממשלתנו שימשה מטרה לדברי ביקורת רבים, כפי שאנו רגילים במערכת המדיניות הלבנונית".

בעקבות ישיבת הקבינט הגיש סולה את התפטרות הממשלה לנשיא המדינה, סול־ימן פרנג'ייה. מקורות הממשלה אמרו, כי פרנג'ייה יתחיל בהתייעצויות להקמת ממשלה חדשה ביום ב' או ג' לכל המאוחר.

לפי שעה לא נודע מי יתבקש להיות ראש הממשלה החדש, אולם הפרשנים המקומיים נקבו בשמותיהם של כמה מועמדים אפשריים. בין אלה מזכירים את ראשי הממשלה לשעבר ראשיד כראמה וסאיב סלאם, וכן את ראש הממשלה היוצא עצמו.

מרבית הביקורת שהופנתה בחודשים האחרונים כלפי ממשלתו של סולח היתה מכוונת נגד העובדה שהממשלה לא הצליחה לבלום את גל האינפלציה ולא פעלה ביד חזקה די הצורך נגד האלימות הפומבית, אשר כללה בין השאר התנגשויות בין אנשי האגף הימני לבין מחבלים פלשתינאים.

יתר על כן: בו בזמן שהממשלה התכנסה לישיבה שבה נתקבלה החלטת ההתפטרות, ערכו מטוסים ישראליים התקפות על מטרות מחבלים בדרום לבנון, זה היו השני ברציפות.

פורד התערב אישית למען המשך הסיוע לטורקיה

ואשינגטון, 26 (ע"צ) — נשיא ארצות הברית, ג'ראלד פורד התערב היום אישית אצל מנהיגי הקונגרס למען המשך הסיוע הצבאי לטורקיה.

פורד הזמין לבית הלבן לסעודת בוקר את מנהיגי הדמוקרטים והרפובליקנים בבית הנבחרים ובסינט וביקש לשכנע אותם, שלא לאשר בסינט הצעת החלטה זהה לזו שאושרה בבית הנבחרים, המשעה את הסיוע הצבאי לטורקיה עד להסדרת בעיית קפריסין לשביעות רצונם של הקפריסאים.

הנשיא ביקש לשכנע את בני שיחו, כי השעיית הסיוע לטורקיה תקשה עוד יותר על חיפושים אחר פתרון בעיית קפריסין, כיון שארה"ב תאבד את אמונה של אנקרה.

נשיא סוריה התעכב במוסקבה בדרכו לצפון קוריאה

מוסקבה 26 (ע"ר ויופ"ע) — נשיא סוריה חאפז אל אסד הגיע היום למוסקבה, שם התעכב בדרכו לביקור רשמי בצפון קוריאה בראש משלחת מטעם הממשלה ומפלגת הבעת' — מסרה סוכנות הסובייטית טא"ס.

ממשלה חדשה הוקמה במצרים

סאדאת ויתר על ראשות הממשלה ומסרה לידי עזיז חיגאזי

קהיר, 26 (ע"ר, יופ"ע ו־ע"צ) — ממשלה חדשה הוקמה ביום ד' במצרים בראשותו של עבד־אל עזיז חיגאזי, בן 51, מן הכלכלנים הבולטים ביותר במדינה.

חיגאזי קיבל את ראשות הממשלה מידי אנואר סאדאת עצמו, אשר החזיק בתפקיד זה ב־17 החודשים האחרונים נוסף לתפקידו כנשיא. מרבית השרים שכיהנו בממשלה הקודמת ממשיכים בתפקידיהם גם בממשלה החדשה.

בתפקידי המפתח של שרי החוץ והגנה ממשיכים לכהן אותם האישים שהחזיקו בתפקידים אלה בממשלה הקודמת: איסמעיל פהמי בתפקיד שר החוץ ופילדמרשל אחמד איסמעיל בתפקיד סגן ראש הממשלה ושר המלחמה.

נוסף לאיסמעיל מכהנים בקבינט החדש עוד שני שרים בתפקיד סגני ראש הממשלה: ממדוח סאלם, המשמש גם כשר הפנים, ועבד אל עזיז כמאל, המשמש גם כשר הקודשים המוסלמיים (הוואקף).

מקורות הממשלה אמרו, כי החלטתו של סאדאת להוציא מידיו את ראשות הממשלה אין פירושה שינוי כלשהו במדיניות החוץ או הפנים של מצרים.

המקורות הסבירו, כי הנשיא קיבל את ההחלטה הזאת בעיקר כדי להסיר מעצמו את הנטל הכפול של כהונת הנשיא והתפקיד הביצועי של ראש הממשלה.

באיגרת לראש הממשלה החדש כתב סאדאת, כי הוא נטל על עצמו את ראשות הממשלה אשתקד כדי לפקח אישית על כל ההכנות למלחמת יום הכיפורים נגד ישראל.

„אולם עכשיו שהניצחון היה למציאות", ממשיך סאדאת, „ובעיית המזרח התיכון נמצאת בדרכה לפתרון, אם על ידי מלחמה ואם על ידי שלום, ראיתי לנכון למנות אותך לראש הממשלה, כדי שהרשות המבצעת תוכל ליטול על עצמה את אחריותה הרגילה ולזכות במעמדה הטבעי".

תפקידיה של הממשלה החדשה

בהמשך האיגרת מתווה סאדאת את תפקידיה של הממשלה החדשה, כדלקמן:

* להחזיק את השירותים הציבוריים ואת קהל האזרחים במצב מתמיד של „כוננות לקרב", כאשר שהמלחמה טרם נסתיימה;
* להוציא לפועל תכנית פיתוח כלכלית קצרת טווח, אשר תציין את הפיכתה של מצרים לחברת שפע ו־צדק;
* לנסח מדיניות כלכלית של „שערים פתוחים";
* להגן על האזרחים ככל האפשר מפני השפעת הגל הבינלאומי של האמרת המחירים, על אף הצורך לבסס את הוצאות הכוננות המלחמתית והפיתוח;
* להבטיח את עליונות החוק ואת קדושת הכספים והרכוש הציבוריים.

מקורות יודעי דבר ציינו, כי המכתב איננו מהווה כל סטייה מן המדיניות הידועה של המשך הכוננות הצבאית לקראת סיבוב אפשרי חדש נגד ישראל, בד בבד עם עידוד השיקום והפיתוח הכלכלי מבית.

ראש הממשלה החדש כיהן שנים כשר האוצר, ובממשלה היוצאת היה סגן ראשון לראש הממשלה. חיגאזי וכמה חברים אחרים של הקבינט הותקפו לאחרונה קשות בעתונות ובפרלמנט בשל המחסור במצרכים כגון סבון, גפרורים, עוף ותה, ועליית המחירים של סחורות אחרות, כגון מלח.

אולם סאדאת הגן על חיגאזי ועמיתיו, והדגיש בפני כל כותבי הביקורת כי המחסור הוא תוצאה סבירה של מלחמת אוקטובר, ושום איש אחר לא היה יכול להצליח בתחום הזה יותר מאשר חיגאזי ועמיתיו.

נחטפה בתו בת ה־4 של מנהל תחנת שידור אמריקנית

סינסינטי, 25 (ע"ר) — המשטרה האשימה גבר בן 26 בחטיפתה של ילדה בת 4, בתו של מנהל של תחנת שידור.

המשטרה הודיעה כי האיש, פרנק ויצ'מן, תושב סינסינטי, נעצר אמש במרכז קניות בעיר. כמו כן הודיעה המשטרה שגבר שני נמצא כבר במעצר, ועתה מחפשת המשטרה אחרי אשה שהיתה גם היא מעורבת בחטיפה.

הילדה, אליסון נמצאת במצב של התאוששות מהלם ומהסבל שסבלה בעת שהוחזקה ע"י החוטפים במשך 24 שעות. היא נמצאה נטושה בחדר „מוטל" בקרבת העיר, זמן קצר לאחר שאביה, צ'ארלס מצ'אם, השמיע קריאה לחוטפים לשמור על בטחונה של הילדה ולשחררה.

המשטרה סירבה לגלות אם שולמו דמי כופר כלשהם.

השאה הפרסי: ארה"ב אינה יכולה לקבוע מחיר הנפט

קאנברה, 27 (יופ"ע — ע"ר — ע"צ) — השאה הפרסי אמר היום כי ארה"ב לא יכולה לקבוע באורח שרירותי את מחיר הנפט. שליטה של פרס השמיע דברים אלה בתגובה לקריאה של הנשיא פורד להורדת מחירי הנפט.

הוא הציע שמחיר הנפט יהיה קשור לאינדקס של מחירי סחורות בעולם.

תקריות קלות ליד ביהכנ"ס במוסקבה בליל יום הכיפורים

מוסקבה, 25 (ע"ר), — תקריות קלות ארעו בליל יום הכיפורים ליד בית הכנסת של מוסקבה, כאשר שוטרים סובייטיים ניסו לסלק את המוני היהודים שהתקהלו שם לרגל תפילת היום הקדוש.

מקורות יהודיים מסרו, כי יהודי אחד נעצר במהלך התקריות.

המקורות הוסיפו, כי בית הכנסת, השוכן באחד הרחובות המרכזיים של מוסקבה היה מלא מפה לפה ורבים הצטופפו גם ברחוב. למקום הגיעו אנשי המיליציה האזרחית ואנשים של משטרת הבטחון (ק. ג. ב.), וציוו על היהודים שלא הצליחו למצוא מקום בפנים, כי יעזבו את המקום. אנשי המשטרה והמיליציה לא נכנסו לתוך בית הכנסת.

חברות אמריקניות הפסיקו עסקותיהן עם סודן

ביירות 26 (יופ"ע) — חברות אמריקאניות הפסיקו את עסקותיהן עם סודאן — כפי הנראה על רקע שחרור שמונה מחבלים פלשתינאים על ידי הממשלה הסודאנית.

כזכור הואשמו שמונת המחבלים ברצח שני דיפלומאטים אמריקאנים ודיפלומאט בלגי במרס 1973. בית משפט בסודן גזר עליהם מאסר עולם, אך נשיא סודן געפאר נומיירי המתיק את דינם ל־7 שנות מאסר כל אחד והעביר אותם לידי הארגון לשחרור פלשתין. הם טסו לקאהיר ב־25 ביוני ומאז לא נשמע דבר על גורלם.

שר הכלכלה והכספים הסודאני איבראהים מונעים אמר בראיון כי כמה חברות אמריקאניות ובנקים אמריקאנים ניהלו מו"מ עם ממשלת חרטום על מימון תכניות שונות. „לפתע הפסיקו את הדו־שיח וסירבו לחתום על הסכמים כלשהם" — סיים השר. הוא אמר שכמה מבין החברות הודו שהופעל עליהן לחץ כבד.

שופט פדראלי ציווה לשחרר את לויטננט קלי

קולומבוס, ג'ורג'יה, 26 (ע"ר) — שופט פדראלי, ציווה אתמול לשחרר את לויטננט ויליאם קלי, שנידון לעשר שנות מאסר בקשר עם הטבח שנערך בכפר הדרום וייטנאמי מי לאי.

השופט רוברט אליוט קבע כי לויטננט קלי לא זכה למשפט הוגן, בגלל הפירסום הרב שניתן לפרשת הטבח לפני עריכת המשפט. נוסף על כך מצא השופט פגמים אחרים במהלך המשפט.

בוואשינגטון הודיע משרד ההגנה כי יערער נגד החלטת השופט.

כזכור נידון לויטננט קלי ב־1971 למאסר עולם בקשר עם רציחתם של „לא פחות מ־22" אזרחים וייטנאמיים בכפר מי לאי ב־16 במרס 1968. לאחר מכן הומתק דינו של הנאשם לעשר שנות מאסר.

ועידת פסגה למלחמה באינפלציה תתכנס היום בוואשינגטון

ואשינגטון 26 (ע"ר) — למעלה מ־700 מומחים עומדים להתכנס מחר (היום) בואשינגטון, כדי להשתתף בוועידת פיסגה כלכלית בראשות הנשיא פורד לדון בדרכים למלחמה באינפלאציה „האויב מספר אחד" של ארה"ב.

במשך שלושת השבועות האחרונים קיים הנשיא פורד סדרה של 12 פגישות נפרדות עם מומחים, העוסקים בבעיות שיכון, תובלה, הטיסה, מסחר, חקלאות, שירותים סוציאליים, ממשל מדיני ומקומי, עבודה ופיננסים.

ייתכן שנשיא ארה"ב יודיע על החלטת הממשלה לנקוט בפעולות כלכליות שונות עם סיום דיוני הוועידה בשבת.

שער הדולאר ירד בכמה בורסות בעולם

בריסל 26 (יופ"ע) — שער הדולאר ירד בכמה שווקים בינלאומיים ועלה בשווקים אחרים.

על ירידת שער הדולאר נמסר מלונדון, ציריך ובריסל, אך לעומת זאת נסתמנה עלייה בשערו בפרנקפורט, שטוקהולם, אמסטרדם וטוקיו.

מחיר הזהב ירד היום בלונדון ב־2.50 דולר עד 144.75 האונקיה.

בציריך היה שער הנעילה של הזהב 145.50 דולר האונקיה, לעומת שער הנעילה של יום ד' — 147.25 דולר.

שלזינגר מכחיש חילוקי דעות עם קיסינגר

ואשינגטון, 26 (יופ"ע) — שר ההגנה האמריקני ג'יימס שלזינגר הכחיש אתמול כי קיימת מחלוקת בינו ובין שר החוץ הנרי קיסינג'ר על עיצוב מדיניות החוץ.

במסיבת עתונאים בפנטגון נשאל שלזינגר על הידיעות שהופיעו, שבעתיד הקרוב יפרוש מן הממשלה או הוא או ד"ר קיסינגר. הוא השיב, כי היתה משום הפרזה בהערכת חילוקי הדעות וכי קיסינגר והוא שותפים למטרות.

בעתוני ארצות הברית נמסר, כי שלזינגר ביקש לנקוט קו תקיף במו"מ על הגבלת הנשק האסטראטגי המתנהל עם ברית המועצות, בעוד שקיסינגר התנגד למספר תביעות של שלזינגר. אולם שר ההגנה אמר כי המו"מ בג'נבה מתנהל על פי הנחיות, שיש לגביהן הסכמה כללית בממשלת ארה"ב.

קרייסקי: אוסטריה שומרת על נייטראליות כלפי המזה"ת

ביירות, 26 (ע"ר ויע"צ) — קנצלר אוסטריה ברונו קרייסקי אמר בראיון שהתפרסם היום בעתון הלבנוני „אל ביירות" כי הוא מקדיש תשומת לב מיוחדת לבעיית המזרח התיכון, כיון שהמצב באיזור מאיים על שלום העולם.

הקנצלר הוסיף, כי אוסטריה והוא אישית מוכנים להשקיע את כל המאמצים לכונן קירוב השלום באיזור בתנאי אחד: שפעולה זו תזכה באישור שני הצדדים המעורבים בסכסוך. הוא אמר, שאוסטריה תמכה בכל המאמצים לכינון השלום ולדוגמה הביא את שיתופם של כוחות צבא אוסטריים בכוח האו"ם בסיני וברמת הגולן.

ההגבלות על שיתוף הפעולה ועל מדיניות הפתיחה של אוסטריה כלפי ארצות ערב תואמות את ההגבלות, המתחייבות מנייטרליותה — אמר קרייסקי. העיקרון שלנו הוא לשמר ולבצר יחסים אלה במסגרת ההגבלות של הנייטראליות שלנו. כאשר פורצת מלחמה, עמדתנו היא שלא לנקוט עמדה החלטית. שאיפתנו היא לשתף פעולה ולקיים יחסים ידידותיים עם ארצות ערב, כשם שאנו מייחסים חשיבות ליחסינו הטובים עם ישראל. גם זה מתחייב מן הנייטראליות שלנו.

קרייסקי הוסיף ואמר, כי אלפי אזרחים ישראליים, מוצאם מאוסטריה ועד היום קשורים באוסטריה.

אוסטריה מייחסת חשיבות רבה לקיום קשרים אלה. יש גם סיבות אחרות המצדיקות את עמדת אוסטריה כלפי ישראל.

ועידה קומוניסטית אירופית תערך ברומא

וינה, 26 (ע"ר) — מנהיגי המפלגות הקומוניסטיות באירופה עומדים להתכנס בקרוב בוורשה לפגישה הכנה לקראת ועידה קומוניסטית אירופית שתערך באיטליה — מסרו היום מקורות קומוניסטיים.

לוח הזמנים לכינוס הוועידה עדיין לא נקבע והוא תלוי בתוצאות ההתייעצויות הבין־מפלגתיות ובמידת המאמצים לשכנע את המפלגות מיוגוסלביה ורומניה להשתתף בוועידה.

ישוגר לוויין תקשורת שישרת את כל מדינות ערב

קאהיר, 26 (ע"ר) — הוועדה הערבית לחקר החלל החליטה לשגר לוויין תקשורת שישרת את כל מדינות ערב — על כך הודיע היום שר התקשורת המצרי מחמוד ריאד.

השר ציין כי מצפים שהלוויין ישוגר תוך שלוש או ארבע שנים.

לוויין זה יקיף את כדור הארץ מעל למרכז אפריקה או החלק המזרחי של אפריקה והוא יוכל לספק את כל צרכי מדינות ערב. בנוסף על כך הוא ישרת גם חלק מאירופה, טורקיה, איראן וכמה מדינות אפריקאיות.

הופסקה החלפת השבויים בקפריסין

ניקוסיה 26 (ע"ר) — מבצע החלפת השבויים הופסק לזמן בלתי מוגבל, לאחר שהטורקים הקפריסאים התנגדו להחזרת פליטים יוונים לחלק הצפוני של האי, הנתון תחת כיבוש טורקי — על כך הודיע היום הצלב האדום הבינלאומי.

דובר הצלב האדום ציין כי איש מבין 164 היוונים הקפריסאים שביקשו להשתחרר בצפון מזרח קפריסין, לא נענה בחיוב.

הנציג גלפקוס קלרידס ומנהיג העדה הטורקית בקפריסין ראוף דנקטאש הסכימו בשבוע שעבר על שחרור כל 5000 שבויי המלחמה והאזרחים שנלקחו על ידי הצדדים. החלפת השבויים החלה ביום ב'. על פי ההסכם עמדו השבויים להשתחרר במקום שבו יבחרו, ללא כל הגבלה.

בינתיים נודע כי החיילים הטורקיים בונים קו המורכב מביצורים והמשתרע מהקצה הצפוני־מערבי של קפריסין עובר דרך ניקוסיה ומסתיים בפמגוסטה שבמזרח.

עוד תיקו במשחקי קורצנוי־קארפוב

מוסקבה, 26 (יופ"ע, וע"ר) — גם המשחק החמישי בדו־קרב על זכות ההתמודדות עם אלוף העולם בובי פישר, הנערך במוסקבה בין רבי־האמנים הסובייטיים ויקטור קורצנוי ואנטולי קארפוב, נסתיים בתיקו.

קארפוב מוליך בדו־קרב בתוצאה 2:3 בזכות נצחונו במשחק השני. במשחק החמישי היה לקורצנוי יתרון זעיר ויתרון עמדתי. אולם הוא נכשל בנסיונו לקדם רגלי. המשחק התחיל ביום ד'. נדחה לאחר המהלך ה־40 ונמשך היום. התיקו הוכרז לאחר המסע ה־67.

המשחק הששי ייערך ביום ו'.

ישראל בראש בית ב' באליפות השחמט לנשים

מדלין. קולומביה, 2 (יופ"ע) — ישראל צועדת בראש בית ב' באליפות השחמט לנשים הנערכת כאן. היא צברה 3.5 נקודה מתוך מקסימום של 4 נקודות. המדינות המשתתפות בבית יסוגו במקומות ה־11 עד ה־20 באליפות.

בבית א' תופסות הנשים הסובייטיות מקום השני וזו הפעם הראשונה מאז 1966 שהן נחלו תבוסות באליפות השחמט.

בריטניה תספק למצרים אמצעים הדרושים לייצור מטוסים

לונדון, 26 (ע"ר) — יש יסוד להניח כי תעשיית המטוסים הבריטית מתכוננת לספק למצרים את האמצעים הדרושים כדי לייצר בעצמה מסוקים ומטוסי־אימון בריטיים.

הידיעות בענין זה נפוצו לרגל ביקור שערך בקהיר רגינלד אנדרסון, פקיד בכיר במיניסטריון ההגנה הבריטי המטפל במכירות־נשק למדינות שמעבר לים.

הביקור חיזק את הידיעות האומרות, כי מצרים נושאת ונותנת על קבלת רשות להקים בתחומה מפעל לייצור מסוקי „לינקס" של חברת „וסטלנד" הבריטית ומטוסי סילונים היכולים לשמש גם להתקפת מטרות על פני הקרקע. מטוסי האימון שבהם מדובר הם מסוג „הוק" המיוצרים על ידי חברת „הוקר סידלי". שתי החברות הבריטיות סירבו לתת כל תגובה על הידיעות הללו.

כל מה שהנהלת „וסטלנד" מוכנה לומר הוא — שמשלחת מצרית בראשותו של שר־הייצור הצבאי אשרף מרעי ביקרה לאחרונה במפעל שלה ב„יאוביל" שבדרום אנגליה.

אולם מקורות המקורבים לתעשיה בבריטניה אמרו, כי שתי החברות מקוות להשלים עסקות עם מצרים בחודשים הקרובים. הם אמרו, כי ייתכן שמצרים תתחיל ברכישת כמה מטוסים שלמים, אחר כך תקנה קבוצות של חלקים ולבסוף תעבור לשלב של הרכבה מלאה במפעל שיוקם במצרים. הרכבה תיעשה אז על פי רשיונות החברות הבריטיות.

כפי שנמסר מעוניינת מצרים להקים תעשיית מטוסים שהיא מקווה להיעזר בה בכספי הנפט הסעודיים. אם תצליח היא תוכל לספק מטוסים לא רק לעצמה אלא גם למדינות ערביות אחרות.

גם ה„לינקס" וגם ה„הוק" הם טיפוסים קלים לבניה באופן יחסי, ה„לינקס" הוא מסוק רב־תכליתי מסוגל בין השאר לפעול גם נגד שריון, בהיותו מצויד בטילים אנטי טנקיים.

לעיסקה הצפויה נודעת משמעות מיוחדת נוכח הודעתו של [illegible] מלחמת יום הכיפורים, מחצית המסוקים המצריים מקורקעים בגלל העדר אספקה של חלקי חילוף מרוסיה.

עיתון ירדני יודע לספר: 24 קיבוצים יוקמו בשטחים בשנת 1975

רבת עמון 26 (ע"י) — שלטונות ישראל מתכוונים להקים בשנת 1975, 24 קיבוצים בשטחים הכבושים — מסר היום השבועון הירדני „אחבאר אל אוסבוע" בכתבה מן הגדה המערבית. השבועון יודע לספר, כי ב־14 מבין קבוצים אלה יישובו עולים חדשים. הרוב של הקיבוצים יוקם בגדה המערבית והשאר בגולן וברצועת עזה.

דייוויד בריוס נתמנה שגריר ארה"ב ליד נאט"ו

ואשינגטון, 26 (ע"ר). — הנשיא ג'ראלד פורד מינה היום את הדיפלומט הוותיק דייוויד בריוס לתפקיד שגריר ארה"ב ליד הברית הצפון אטלנטית.

בהודעת הבית הלבן הועלה על נס השגריר החדש ונאמר עליו, שהוא מטובי הדיפלומטים של אמריקה.

דייוויד בריוס כיהן לאחרונה כראש לשכת הקשר האמריקנית בסין העממית ובעבר היה ראש המשלחת האמריקנית בועידת השלום לווייטנאם בפאריס, שגריר בצרפת, בריטניה וגרמניה.

לאחר אישורו על ידי הסינט ימלא בריוס את מקומו של דונלד ראמספלד שנתמנה לתפקיד מתאם הצוות של הבית הלבן.

הוכנה הצעת חוק להנהגת ביטוח פקדונות

כל פיקדון בבנק ייהנה מביטוח עד סכום של 25 אלף לירות

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

הצעת חוק להנהגת ביטוח פקדונות הוכנה ע"י צוות בו יוהר שמינה שר המשפטים. בהתאם להצעת החוק ייהנה כל פקדון בבנק מביטוח עד סכום של 25 אלף ל"י.

שר המשפטים, ח. צדוק, מינה את הצוות בעקבות פרשת בנק אי־בריטניה ובמקרים קודמים של הסתבכות בנקים. בראש הצוות עמד מאיר גבאי, המשנה ליועץ המשפטי לממשלה, והשתתפו בו א. קסוטו מטעם משרד האוצר וד"ר מ. חת וא. לזוביק מבנק ישראל. שר המשפטים עומד להביא בקרוב את ההצעה לאישור ועדת השרים לענייני כלכלה.

יוקם מוסד מבטח

בהתאם להצעה יוקם „מוסד לביטוח פקדונות", שיפעל באמצעות הנהלה בת חמישה חברים, כשהמפקח על הבנקים יהיה היו"ר ההנהלה. בנק ישראל יקציב למבטח סכום 5 מליון ל"י, שיהוו את הונו. כל מוסד מבוטח ישלם פרמיות ביטוח שנתיות בשיעור שייקבע מסך הכל הפקדונות, בניכוי פקדונותיו בבנק ישראל והשקעותיו באיגרות ערך של המדינה. מוסד זה ישלם את הפקדונות למפקידים, עד 25 אלף ל"י לפקדון, כאשר בית משפט מחליט על פירוק בנק.

לפי התקרה המוצעת, ייהנו כ־95 אחוז מכלל המפקידים מבטוח מלא של פקדונותיהם וכ־60 אחוז מסך הפקדונות מבוטחים במלואם. כדי לאפשר גמישות בקביעת התקרה מוצע להסמיך את שר האוצר, בהתייעצות עם נגיד בנק ישראל ובאישור ועדת הכספים, להעלות את התקרה מדי פעם.

חילוקי דעות עם בנק ישראל

נציגי בנק ישראל בצוות, ד"ר מ. חת וא. לזוביק, העלו מספר הסתייגויות להצעת החוק כפי שסוכמה. ההצעה אומרת כי שר האוצר יהיה ממונה על ביצוע החוק. המסתייגים דורשים כי הממשלה, ולא שר האוצר, תהיה ממונה על ביצוע החוק. סופרנו מציין כי בהצעה הסתייגות היא דרישה לבעשה שנגיד בנק ישראל יופקד על ביצוע החוק.

עפ"י אותו עקרון, דורשים נציגי בנק ישראל כי הנגיד יוסמך להעלות את תקרת הסכום המבוטח ולא האוצר, כפי שנאמר בהצעה.

כל פקדון או כל מפקיד

חילוקי דעות נוספים נוגעים לעצם ביטוח הפקדונות. ההצעה שנתקבלה בוועדה אומרת כי כל פקדון במוסד מבוטח אחד ייהנה מביטוח עד סכום של 25 אלף ל"י בלבד. נוסח זה משמעותו כי אם לאדם כמה פקדונות באותו מוסד, יראו אותם כמבוטחים. לעומת זה, מציעים נציגי בנק ישראל שכל פקדונותיו של אדם בבנק מסויים יבוטחו כיחידה אחת. נוסח זה אומר שאם לאדם כמה פקדונות באותו בנק יהיו כולם מבוטחים עד לתקרה של 25 אלף ל"י באופן כולל.

חילוקי הדעות הללו יתבררו במסגרת הדיון בהצעת החוק בוועדת

משרד החינוך והתרבות · המחלקה לתרבות תורנית

הכינוס השנתי למחשבת היהדות - שנה כ

יהדות בעיתות משבר

תקופות משבר בתולדות ישראל באספקלריה של מחשבת היהדות

מושב א' - ירושלים

א' דחוה"מ סוכות, ט"ז בתשרי (2.10.74) [illegible], רח' ז'בוטינסקי 43

ישיבת פתיחה: 13.00—10.00
עתות משבר ותגובת היהדות — תקופות המקורות וההגות (א)
יו"ר הרב א. אלינר
מרצים: פרופ' א. נהר, ד"ר ב. בודיאר, ב. רפל, ד"ר ב. ביום.

ישיבה שניה: 18.30—16.00
עתות משבר ותגובת היהדות — תקופות המקורות וההגות (ב)
יו"ר: ד"ר מ. ורדי. מרצים: הרב פרופ. ע. צ. מלמד, מ. חלמיש, הרב ר. ירמקי.

ישיבת סיום: 22.30—20.00
יהדות בעתות משבר — פרשיות יסוד
יו"ר: פרופ' נ. רוטנשטרייך. מרצים: פרופ' א. שביד, ד"ר י. רוס.

מושב ב' - תל־אביב

ב' דחוה"מ סוכות, י"ז בתשרי (3.10.74) בית ציוני אמריקה, רח' דניאל פריש 1

ישיבת פתיחה: 13.00—10.00
יהדות בעתות משבר — פרשיות יסוד
יו"ר: א. הלפרין. מרצים: אלוף מ. גורן — הרב הראשי לצה"ל, פרופ' י. בן שלמה, פרופ' י. ליבוביץ.

ישיבה שניה: 18.30—16.00
עתות משבר ותגובת היהדות — העת החדשה
יו"ר: פרופ' א. הראל־פיש.
מרצים: פרופ' י. עמיר, ד"ר מ. דוויטש, ד"ר מ. פכט, י. פרייאר.

ישיבת סיום: 22.30—20.00
עתות משבר בדורנו ותגובת היהדות.
יו"ר: ח"כ ז. המר.
מרצים: הרב ב. רבינוביץ, רבה של חולון, ד"ר ה. לנדאו, פרופ' ברנשטיין.

מושב ג' - חיפה

א' דחוה"מ סוכות, ט"ז בתשרי (2.10.74) המרכז לתרבות ע"ש פבזנר, רח' פבזנר 54

ישיבת פתיחה: 12.30—10.00
עתות משבר בימי קדם
יו"ר: ד"ר ב. אורדם.
מרצים: פרופ' י. אליצור, ד"ר צ. וינברג, ד"ר פ. רוזנבליט.

ישיבה שניה: 18.30—16.00
זרמים רוחניים כתגובה למשברים
יו"ר: פרופ' י. ירוניצקי
מרצים: ד"ר א. גרינולד, ד"ר ד. תמר, הרב ש. אבינר — רבה של קבוצת לביא.

ישיבת סיום: 22.30—20.00
סימפוזיון — עמידתה של היהדות עם משברי הערכים בדורנו
יו"ר: עו"ד ב. ליפשיץ.
משתתפים: מ. אונא, הרב צ. דרורי — רבה של קרית שמונה, הרב פרופ' נ. י. רבינוביץ.

מושב ד' - צפת

ב' דחוה"מ סוכות, י"ז בתשרי (3.10.74) מלון „הרצליה", רח' ירושלים

ישיבה ראשונה: 18.30—16.00
עתות משבר ותגובת היהדות — המסורת והגות
יו"ר: ד. כהניק, סגן ראש מועצת העיר.
מרצים: ד"ר ה. קליס, ש. ישעיה, ד"ר א. בשן.

ישיבה שנית: 22.30—20.00
עתות משבר ותשובת היהדות — העת החדשה
יו"ר: ה. יהודה.
מרצים: הסופר ב. אוריין, ד"ר י. ברשת.

הרצאת סיום:
האמונה מפני המשבר בדורנו [illegible]
ד"ר י. אלדד

מושב ה' - התישבות הדרום

ב' דחוה"מ סוכות, י"ז בתשרי (3.10.74) ישיבת אור עציון, מרכז שפירא

ישיבה ראשונה: 17.00—15.00
יהדות בעתות משבר — פרשיות יסוד
יו"ר: י. כהנא.
מרצים: פרופ' ז. פלק, ע. הכם, [illegible] ב. [illegible]

ישיבה שניה: 20.00—17.30
רב שיח
יו"ר: ה. בית אריה.
רעיון „אור לגויים" והתגשמותו במציאות הישראלית
פרופ' י. ליבמן.
המשתתפים ברב־שיח:
הרב י. גליקסברג — רבה של גבעתיים, מ. חזות, פרופ' י. ליבוביץ.

חשבון נפש עם ממשלתנו

מאת א. י. ברוך

בערב האחרון לשנת תשל"ד נתבשרנו ברדיו, שהמפלגה הדתית לאומית הוליטה להצטרף לממשלה בתנאי שבמשך שנה לא ירשמו ב... של ישראל גרים עולים מחו"ל. ובזמן הקצוב הזה יבקשו חכמינו ... שישביע רצונם של כל בעלי הזרמים שבעמנו. ועוד שמענו ... ערב ברכת הנשיא לשנת תשל"ה. מובטחני שרבים מהנ... בים בברית חורב קבלו את הבשורה הזה ברגשות מעורבים ... רב והרהרו בכך כמוני כל ליל „זכור בריתי".

בעיה „מיהו יהודי", בה אנו ים זה חדשים רבים, לא נוסחה א. ברוך, שכל מי שנולד מאם דית על ישראל יחשב, גם כש־בה בין הגויים או גדל בין פוש־ ישראל ללא תורה ומצוות. השא־ היא מה הם התנאים לבן נח ל־ בבל לעדת ישראל ולהיות גר. העיקר הוא, שיתגייר לשם ש־ם, לא לתועלת כל שהוא בעולם, ויקבל עליו עול תורה ומצוות. קורא עברית, ימצא דברים אלה מסכת גרים פרק א', הלכה ד' ובש"ע, יורה דעה, סי' רס"ח ס' י"ב. א ספר המבין כליות ולב אומר מור, שאחוז המתגיירים לשם ש־ם קטן מאד, אולי אחד מן ה־ ישים.

רצורן של דבר גם גיור „כהלכה" ן שבע בדיקות אם הוא תופס בהלכה. המוח, שלא דנו בכך קי הלכה בכל החדשים הללו, הם „מיהו יהודי" מגעו בעולמנו.

קורא אורא המארכסיסטי והליב־ ליליות, העולה עליהם בשכנות לכה, טוענים שאין לבכר אחד מים שביהדות העולם את ה־ יותודכסי הנוהג אצלנו על הקונ־ סיבי והרפורמי. שהם הרוב ב־ די"ב וחלקם רב לעזרתנו במצוקם שפעתם המדינית. המונח זרם י הרוח מושאל מהילוך מים ב־ק. הנוטה לכיוון מסוים. זרם ז, בתוספה פילוסופיה ובטעם זה מציינו נטיה לכיוון מוגדר. הרפורמים ממוצא יהודי מה־ רים שוטף באופיק אחד. כל אי כל טמפל (אולם תפלה) קילוח י עצמו, קילוח דלוח בעיני ה־ טים בית משה וישראל. ואפילו חי מריביהם, כגון סידור קי־ ין למגורשות בערכאות. ללא גט כה, כלומר העמדה דורות ממז־ המכונים יהודים. רפורמיים מס־ם קידושין בנשואי תערובות. ה־ ת של אמונה גבוריה אינם נימ־ על עמנו, גם אם ירשמו כה־ם בקונגרגישון רפורמית. גיור ודמי גם מקילום מהן, אינו מחייב ים מצוות התורה, כי גם הרבאי, יהו אינם מקיימים אותם, אין ליחה בשבת קודש — רבאים ליקים סיגריות אחרי פולחן הש־ — אין מאכלות אסורים, אפילו לה וצום הכיפורים אינם הכרחיים.

הקונסרבטיבים אינם מכריזים על ול מצוות דאורייתא ודרבנן כד־ ימיים, אבל גם הם קילוחים — ולהים, מהם כמעט שלמים עם ה התורה והמנהגי ישראל המסור־ יים, ומהם קרובים לרפורמיים בנים. אינם מרבים ממורים ומסר־ ה בקהל היהודי. אם כל הקונגר־ נים שלהם יקבלו עליהם פסק דינו בית המדרש לרבנים בניו־יורק מתחנכים הרבאים שלהם, אפ־ יהיה להגיע עמהם לידי פשרה, שאין כך ברפורמיים. בתי ה־ תמנא של רבאיים בניו־יורק וב־ סינטי רחוקים מיהדות התורה יו יותר מקראים ושומרונים. ספק, אפשר לכנות יהודים במובן ה־ י. לאומיים — כן, דתיים לא ולא. גי ששים וכמה שנים ביקר ב־ שלים ראש בהמיד הרפורמי ב־ ריורק, סטיוון ווייז. מנהיג ציוני ה בארצנו. בפלון גרמני האורח רושלים ועל שלחנו סעד בשבת. אלהו אניש: היתכן תמך? ענה אי הרבאיים: אני אוכל שם „קייקס". הנקבל גיור מרבאי ?

סיפורו של דבר: „אל נטעה ולא עה אותנו, שאפשר להכניס גרים ם קדש בכלל ובארץ הקודש בפ־ שלא לפי מסכת גרים. יבינו ת גם אחינו שפרקו עול תורה צוות. אחרי „גרים" תבואנה המ־ שות בערכאות של גברים, וזן ד־ מריוק.

✶

התפלל עם העבריינים

בתקופת ליל הכיפורים מכריזים ... היתר להתפלל עם העבריינים גם כשיש מנין שומרי מצוות בלי־ם. לא כאן המקום לדון בנוסח תכרזה, אבל תמורה בעיני השאלה, מותר לנו להצטרף לממשלה עריינים מתאוית לחילול שבת ר' ...ער במשך כל השנה. האין שלי־ נו, השרים הנאסרים לממשלה, ...ו בחירים שלוחים, משתתפים ...ריות לחילול הקודש ברדיו ו־ לויזיה, בנמלי־התעופה ובשורה זר־ ...לופה באניות ובאווירונים שלנו ש־ גם נוסים בשבת.

הולך יהודי בשבת בבוקר למקום לבית הכנסת, ושכנו שוקל את ותיתו ומקושו בברכה: שבת ום, תעיר זה לער שלא בכוונה: עיב השבת קורא שלום לשבת. בית שכנו בוקע קול רדיו או פל־ זיה, ושוב לנו, ולא מפי יהודי א מפי ממשלת ישראל, בשלת ...יזרים הללו. ומה היא מפסיקה

באנגליה ובאנגי אחינו שומרי שביעי שבהפוצות: אין כאן העלם שבת, יודעים אנו ששבת היום ומחללים אנו אותה ביודעה ברורה. סקילה אנו חייבים. בראש השנה רק מיעוט זעיר בעם אינו מכונס בבתי הכנ־ סיות לתפילה. ממשלות נכריות מו־ כרות את עובדיהן היהודים מעסק־ הם בראש השנה ובחגים, כדי ש־ יוכלו להשתתף בפולחנם הדתי. ר־ בישראל בוקע קול רדיו וטלויזיה לכל בית ובכלל בתי כנסת, גם ב־ ראש השנה ובערב פסח. עוכרי ישראל תובעים רדיו גם ליום הכי־ פורים.

בשעה שאנו נלחמים על קיומנו בארצנו מן הנמנע להצטרף לסאט־ מארציקים האוסרים כל שיתוף עם הממשלה ומוסדותיה העוברים על מצוות התורה. הנבדוק בציציות חב־ רינו בהגנה מפני מרצחים או בהצי־ לנו ספינה מטורפת בים, רק על צמ־ צום השיתוף והסתייגות ברורה מ־ מעשים אשר לא יעשו לפי תורתנו נוכל לדון. צמצום זה והסתייגות זו על הקבריניסטים בים התלמוד ל־ נסתם. נזכיר כאן רק מעשי נביאים ומאמרי חז"ל, שמהם נוכל ללמוד, כיצד לנהוג. בבבלי סנהדרין קי"ב ע"ב: אמר רבי יוחנן: מפני מה זכה עמרי למלכות מפני שהוסיף כרך אחד בארץ ישראל שנאמר... ויקן את ההר שומרון מאת שמר... ויבן את ההר ויקרא את שם העיר אשר בנה... שומרון (מלכים א', ט"ז, כ"ד). עמרי מעובדי הבעל היה, ושומרון, הכרך שבנה רבת האשמה היתה בימי הבית הראשון וגם בימי השני, וכירות הכותים היתה בימיו של רבי יוחנן — מכאן שמם עד היום שומרונים — ובכל זאת מנו חז"ל לעמרי זכות גדולה, שהוסיף כרך זה על אומת הקודש. רבי יוחנן ברוחו של אליהו הנביא ובגיאי דו־ רו מימי עמרי דבר. גילוי אליהו היה לצדיקים קרובים לזמננו, ועל אחת כמה וכמה לרבי יוחנן מראשוני האמוראים בארץ ישראל.

פורקי על תורה הקימו מאות ישובים, קטנים וגדולים, בארץ ה־ קודש, ובכך זכו למלכות, לא ה־ נאמנים בברית חורב. רק בכרך אחד השלטון בידי מניחי תפילין ושומרי שבת. אין אנו תמים ממעשׂ זה, ולא נקטרג על קדושים שהפכו ל־ אפר במשרפות השואה, שלא עלו לארץ, ויעצו לשואלים שלא לעלות (מפי חסיד ששאל מפי אדמו"ר מפורסם, ועלה על אף העצה שלא לעלות). הנביאים סייעו למלכי יש־ ראל עובדי העגלים הבעלים במל־ חמתם בארם (כעת סוריה). כבתוב במלכים א' כ' ומל"ב י"ג. ברור, שאנו חייבים להשתתף עם המלכות בבנין הארץ ובהגנה, אבל חלילה לנו לסמוך את ידינו על מפעלים ממשלתיים וציבוריים אוררים העוב־ דים בשבת ללא פיקוח נפש ממש. ומהו פיקוח נפש לא יגדירו תלמי־ דיו של מארכס שריי (בדבר תוספת ר"ה אלה עיין במדרש שמואל פרק א', ד"ה „זכר צדיק לברכה") אלא מומחים מובהקים בצידוק רבנים. אי־ ההסכמה תבוא לידי ביטוי בהצבעה על פרטי התקציב. המותר לנו להס־ כים לתקציבי המוסדות המחללים שבת ומועד. חוששני שגם בהסכמה לתקציבי בתי הספר המתחנכים דור ללא אלקי אמת, ללא יראת שמים ואחריות בפני בורא עולם ומנהיגו. מרות התוצאות של חינוך זה, בו סיבת הסיבות לכל פשע, קל וחומר. בקהילות הקודש שנטמו היה רוצח יהודי, גזלן יהודי — א יידישער גזלן — רחוק מהמציאות, כגמל פור־ רח. ועתה, באין אי־לוה בלבבות כשיקאגו היינו, למאפיה הסיציליא־ נית דמינו. ובכן חלילה לנו שיתוף באחריות לחינוך עם האומרים בלבם אין אלקים. יחליטו לעצמם על תק־ ציב לאסכולות, שקולצם, בלעיז, שלהם. ומה שנשיג לבתי הספר שלנו נחלק לפי צרכי המקום והזמן.

✶

ברכת השנה של נשיא המדינה

עצמת נפש גרמה לנו, לא אלינו היתה מכוונת, לא להורים יראת שמים ואימת יום הדין בליל זכור ברית, ואף לא לאורחים בבתי ה־ תפילה ימים מעטים בשנה, אלא ל־ פיקניקאים שראש השנה שלהם כי־ ראשי השנה של אומות העולם, הי־ לולא וחינגא בלילה וביום.

פתח הפרופסור המהולל בעולם המדע ב„חג שמח", ובת קול ענתה לו בלבנו: אימתי ישראל שמחין? כשהן רואים למלך או לנשיא שלהן עוסק בתורה (מדרש תהלים לפרק קי"ט, פסוק ע"ג). באלף המלים ש־ נקלטו מפיו לא נזכר שם שמים אף פעם אחת, לא יום הדין וחשבון ה־ נפש על עבירות שבין אדם למקום ולאדם, ליחיד ולמדינה. הככה ידבר נשיא ישראל בארץ ישראל בימי הרת עולם לכל יצור וביחוד לנו? אליהו הנביא חילק כבוד לאחאב, ואנו נכבד את נשיא הארץ. גם אם לא בחרנוהו, והליכותיו אין דעתנו נוחה מהן. גם זה לטובה שמהנך נימוס בא בראש השנה לבית הכי־ לה. ראש הכרך הגדול בישראל יצא לפיקניקאות לים כנרת — העדר כל בושה בפני מאות האלפים שמילאו בתי הכנסיות במקום שלטונו. כאלו הכריז: מצפצף אני עליכם, יהודי בתי הכנסת.

לאחר שנה

מאת יעקב אדלשטיין

במלאת שנה למלחמת יום הכיפורים, ניתן להעריך, בפרספק־ טיבה של שנה, את המאורעות השנה שחלפה, מן הבחינה המדינית, בבהירה מעמיקה ואובייקטיבית יותר. מלחמה זו על כל מהלכיה, ביחוד המהלכים הראשונים, היתה הכשלון הגדול ביותר של ישראל, מבחינה מדינית וצבאית, בכל תולדותיה. ועל אף שמבחינה צבאית, היתה זו ישראל שניצחה במערכה, ואף היתה קרובה לנצחון מוחץ, הרי מבחינה מדינית, הרווחים נפלו בידי מדינות ערב. הם ניצחו במערכה המדינית.

פתיחת המלחמה, מבלי שישראל תהיה מוכנה לה, ותוך הפתעה גמורה, היתה מעשה ההונאה הגדול ביותר מאז תום מלחמת העולם השניה, בה נערכו מעשי הונאה במימדים נרח־ בים, כגון התקפת גרמניה על ברית המועצות שבא בהפתעה לברית ה־ מועצות, למרות האזהרות; וההת־ קפה היפאנית על פרל הארבור, ש־ היתה אף היא כמעשה הונאה, וזאת למרות שבשני המקרים, כמו במקרה שלנו, הוזהרו כל צינורות המודיעין מפני התקפה כזו, אלא שהדרג ה־ מדיני לא שם לב לאזהרות. ההערכות המדיניות לא תאמו את הערכות ה־ מודיעיניות. לכן גברו ההערכות ה־ מדיניות ונתגלה קהות חושים מול האזהרות.

✶

בהביט לאחור

בהביט לאחור, כשאנו סוקרים את המאורעות המדיניים, אנו צריכים ל־ הבין, כי ברית המועצות הפרה ב־ מערכה זו את הסכם ה„דטאנט" בינה לבין ארצות הברית, בזאת שהיא ידעה מראש על בוא ההתקפה והיא הוציאה את היועצים שלה בעוד מועד, אך לא הזהירה את שותפתה המעצמתית, ארה"ב מפני בוא ה־ מלחמה. ד"ר קיסינג'ר הטעה את וועדת החוץ של בית הנבחרים ה־ אמריקאי כאשר דיווח לה בימים אלה שברית המועצות לא ידעה על הצפוי. היתה זו ברית המועצות שהיתה מוכנה מיד עם רכבת אווירית של ציוד צבאי כדי לסייע בידי הערבים, בעוד שארה"ב הופתעה. ניתן לומר, כי קיסינג'ר ראה ברכבת האווירית הרוסית הפרה של ההפשרה, יותר מאשר בהפרה הראשונה, של אי הת־ קשרות בין המעצמות בקרם פריצת המלחמה, לכן, פנה קיסינג'ר אל ברית המועצות, בשאלה, אם אין בכך הפרה של הדטאנט, וכאשר נענה כי ברית המועצות איננה רואה בכך הפרה, הסכים להפעלת הרכבת ה־ אווירית האמריקאית לישראל, כדי ל־ הוכיח לרוסים ולערבים ביותר, כי גורל המערכה במזרח התיכון איננו נמצא בידיהם אלא בידי ארה"ב. זה היה הנימוק והשיקול המדיני של אר־ ה"ב, בהפעלת הרכבת האווירית, ולא רק השיקול של ידידות לישראל בלבד. שני השיקולים התאחדו כאן, אך עד שהתאחדו, עוכבה הרכבת האווירית.

✶

הוויכוח סביב הרכבת האווירית

כיום נטוש וויכוח בארה"ב, מי עיכב את הרכבת האווירית לישראל? קיסינג'ר או שלזינגר? שני האישים באמצעות כתבים, מאשימים זה את זה בעכוב הרכבת האווירית. ניתן לומר כי זו הפעם הראשונה בתול־ דותיה, הסכימה ארה"ב לשלוח בגלוי רכבת אווירית לישראל. בכך יש הישג גדול לישראל. גולדה מאיר, ראש הממשלה דאז, סיפרה לנו ב־ ימים אלה, כי היא ביקשה להמריא לוואשינגטון כדי להשפיע על הממשל ועל הנשיא ניקסון, להפעיל את ה־ רכבת האווירית. אך לאחר שהיא הופעלה, שוב לא היה צורך בנסי־ עתה.

קיסינג'ר היה מתקשר כל ערב לשגריר דיניץ כדי לקבל פרטים על המצב בחזית. הוא רצה לתמרן את מהלכיו בהתאם למצב. במבט לאחור ניתן לומר, כי העכובים בהפעלת הרכבת האווירית, היו מדיניים ו־ טכניים ביחד. — מדיניים, שנבעו מן המשחק הפוליטי של קיסינג'ר, בין ארה"ב לבין ברית המועצות. טכניים בשל עכובי משרד ההגנה האמריקאי, שהשתמש בנימוקים טכ־ ניים כדי לחפות על נימוקים פולי־ טיים. כאשר הופעלה סוף סוף הרכבת האווירית, התברר כי הנימוקים ה־ טכניים לא היו אלא תירוצים בלבד כדי לזרוע חול בעיניים. היו קשיים טכניים בהפעלת רכבת זו, אך כאשר מעצמה כמו ארה"ב מסכימה למבצע כזה, לא יעמדו בפניה קשיים טכניים. הלקח שיש ללמוד ממהלך זה הוא, שאין לקבל את הנימוקים הטכניים כלשונם, אלא כחלק ממערכה מדי־ נית.

✶

נסיעתו הבהולה של קיסינג'ר

התמיהה הגדולה ביותר כלפי קיסינג'ר כיום היא, מדוע הסכים לנסוע למוסקווה במהירות ולהחליט שם על הפסקת אש, ברגע שצה"ל צלח את התעלה, וכיתר בתנועת מל־ קחיים את הארמיה השלישית, ועמד בפני נצחון מכריע בחזית? הסכמה זו של קיסינג'ר להפסקת אש, נערכה בלי לשאול ובלי להתייעץ עם ממ־ שלת ישראל. לכן בא קיסינג'ר מ־ מוסקווה לישראל, כדי להסביר את מהלכיו. ממשלת ישראל הסכימה ל־ הפסקת אש. נימוקיו של קיסינג'ר היו, שברית המועצות איימה בהת־ ערבות, אם לא תהיה הפסקת אש. לכן הסכים כדי למנוע התערבות רוסית. אולם בידי ארה"ב היה כוח הרתעה כלפי ברית המועצות. כוח שהופעל מאוחר יותר כאשר כוחות ארה"ב הועמדו בכוננות. אילו ברית המועצות ידעה כי ארה"ב תגיב על התערבות כזו, ספק אם היתה עושה צעד מכריע כזה. קשה להאמין כיום לגירסא כי קיסינג'ר ביקש להפסיק את המסע של צה"ל לקהיר, כדי שמצרים לא תובס, וכדי שיוכל לגשת למו"מ. הנימוק שלו היה, חשש מהתערבות רוסית, חשש מעימות בין ארה"ב לברית המועצות. אולם בעוד שברית המועצות הזהירה את ארה"ב מפני התערבות לטובת הערבים, לא עשתה זאת ארה"ב, בשעת פרוץ מלחמת יום הכיפורים ועמדה מן הצד בשלבים הראשונים של המלחמה. לאחר הפסקת האש עשה קיסינג'ר מהלכים מוהירים מבחינה מדינית ומבחינת האינטרסים של ארה"ב, אך לא מבחינת האינטרסים של ישראל. הוא החזיר את ארה"ב לזירה ה־ ערבית והמעיט את ההשפעה הסובי־ טית במצרים. הנשיא סאדאת הבין כי לפניו הזדמנות, לנצח בחזית ה־ מדינית, באמצעות קיסינג'ר. לכן נקט קו של שיתוף פעולה עם קיסינג'ר. הוא זנח את התכנית הראשונה של מלחמה כמושכת בישראל, בכוונה ל־ החליש אותה מבחינה כלכלית, משום שראה לפניו דרך טובה יותר. קיסינ־ ג'ר היה האיש המתאים לכך. ברית־ המועצות מצאה את עצמה מחוץ ל־ משחק, שכן אין לה יחסים עם יש־ ראל. היא ניסתה במשך שמונת ה־ חדשים האחרונים לפגוע בהשפעה של קיסינג'ר במצרים על ידי עיכוב אספקת ציוד צבאי, אך נכנעה לבסוף, בראותה שעיכוב זה לא יביא לה תועלת. סאדאת ניצח גם בזירה ה־ מדינית שבינו לבין ברית המועצות.

✶

מי יצא נשכר מההסכם?

כשמעריכים כיום את הסכמי ההפ־ רדה בתיווכו של קיסינג'ר, מתברר כי היה בהסכמים אלה תועלת מרובה יותר לערבים מאשר לישראל. לנו נתנו הסכמים אלה מרווח של זמן. אך להתחיל במגעים לשלום, היה נוח יותר מבחינתנו כאשר צה"ל נמצא בקילומטר ה־101 בדרך מאץ קהיר, מאשר במעברים של מדבר סיני. סאדאת זכה בנצחון גדול כאשר צה"ל נסוג מן העבר השני של התעלה. אולם לזכותו של קיסינג'ר יאמר שזו בעצם היתה תכנית ישראלית ולא תכנית שלו. היה זה שר הבטחון לשעבר, משה דיין, שדגל ברעיון שהפעלת התעלה על ידי המצרים ושיקום ערי התעלה, ימנע פתיחת מלחמה בעתיד. כיום, שמונה חדשים לאחר הסכמי ההפרדה, עדיין לא נפ־ תחה התעלה ולא שוקמו הערים. ד־ אילו בחזית הסורית, נשאר איזור החיץ, איזור צבאי סורי. הרעיון הזה היה כשלון מבחינה מדינית, אף ש־ היה בו הרבה הגיון.

מלחמת יום הכיפורים גרמה מב־ חינה מדינית למפולת במעמדה ה־ מדיני של ישראל. היא נהפכה מ־ מעצמה זוטא למדינה המודגה הנזרה לארה"ב. התלות בארה"ב מבחינה כלכלית וצבאית הגיעה לשיא. תלות זו גרמה לכך שבמהלכים המדיניים הבאים, ספק אם תוכל ישראל לעמוד בעימות עם ארה"ב, כדי להגן על האינטרסים החיוניים שלה. הפ־ עלת נשק הנפט בידי מדינות ערב, נתגלה כמוצלח ביותר. מדינות ערב, נתגלה כמוצלח ביותר. מדינות אירופה ויפאן, נכנעו בפני נשק זה והזדהו עם הערבים. ארה"ב היתה היחידה שניסתה ללחום בנשק הנפט. כל יתר המדינות התלויות בנפט ה־ יקר, לא פתחו כלל במאבק. נשק הנפט בתוספת נשק הכסף הערבי, העמידו את העולם המערבי בפני איום רציני. ובעולם גמיש זה, צפויה כניעה בפני כל איום מעין זה. אפריקה ניתקה את היחסים עם יש־ ראל בעקבות מלחמת יום הכיפורים. חזרנו עשרים ושש שנה אחורנית מבחינת מעמדה המדיני של ישראל. שלא לדבר על מעמדה הצבאי. כל זה בשל שגיאה מודיעינית ובשל טעות בהערכת המצב. אילו שעו ל־ אזהרות בעוד מועד. היה כיום מצבנו שונה לגמרי. דומה שמלחמת יום הכיפורים תתן אותותיה בישראל לפחות במחצית יובל השנים, אם הנסיבות והתנאים לא ישתנו.

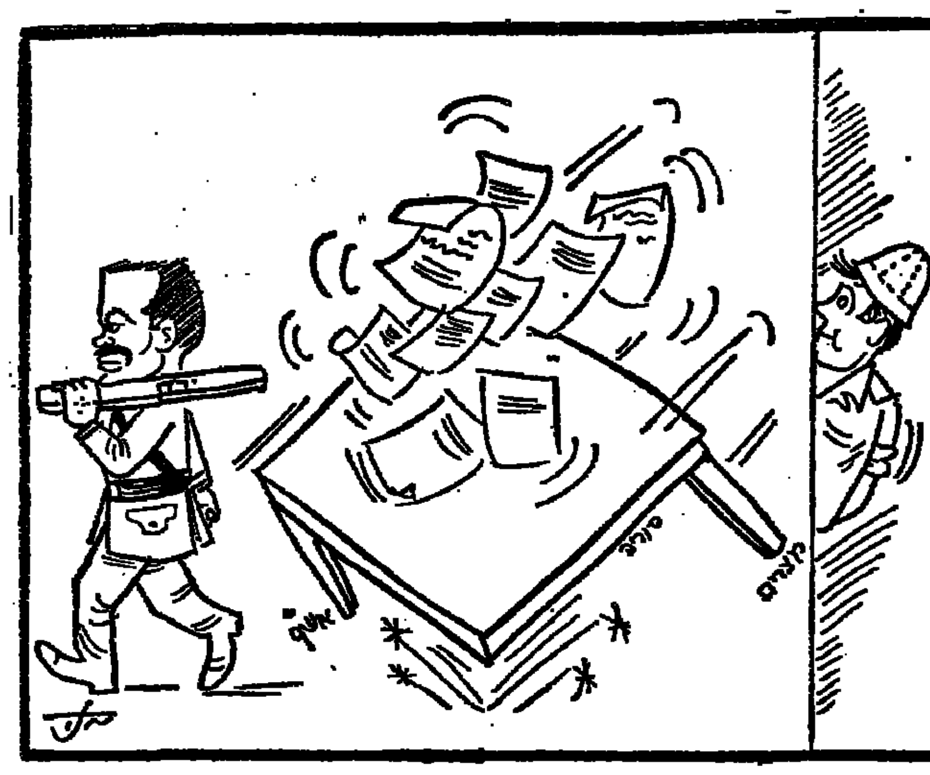

השולחן הערבי

האירופים החלו להבין את ישראל

מאת מ. אביגיל

מדוע אין מדינת ישראל מוכנה לתרום את חלקה בפתרון בעיית הפלשתינאים? „ישראל חייבת לנקוט עמדה מציאותית כלפי שאלת עתידם של הפלשתינאים" ועוד התבטאויות מעין אלו נזרקות כלפיך כל אימת שאתה מוליך דברים עם בני מחנה המשכילים, במדינות שונות באירופה, המתעניינים בהתרחשויות במזרח התיכון ואלו שנהירים להם בעיות אזורנו, ולו רק מקצתן, ישמיעו באוזניך דברים הרבה יותר מפורטים ונוקבים בנושא זה. נשתררה במערב אירופה אווירה של „התחשבות" בגורל ובשאיפות הפלשתינאים שלא היתה דוגמתה בעבר. עובדה זו חייבים לדעת בישראל ואין להתעלם ממנה.

דומני שקיימת עוד תופעה שאין מעריכים אותה כראוי בישראל והיא שמידת ההבנה לתרדתה של ישראל לעתידה ואף האהדה להבטחת שלו־ מה גדולים, בציבור המשכילים וה־ מתעניינים במזרח התיכון, במרבית מדינות מערב אירופה משהיו אי־ פעם. להבנה זו שותפים כיום אף חוגים רחבים שלא היו ואינם ידידי ישראל ונכללים בהם אף אנשים בעלי נטיות פרו־ערביות מתונות.

למעשה, אין סתירה בין הלכי רוח מנוגדים אלו, אצל רבים הם מתיי־ שבים זה בצד זה בהגיון מסויים ויש הרואים בהם צדדים של השקפה אחת לגבי בעיית ארץ ישראל. „יש לפתור את בעיית הפלשתינאים ל־ חסל את מהות הפליטים ולהביא את ערביי ארץ ישראל על סיפוק חלקי של שאיפותיהם הלאומיות. עם זאת יש להבטיח את קיומה האיתן המשגשג של מדינת ישראל בתחו־ מים שיאפשרו לה להתבסס ולחיות בשלום". זאת אתה עשוי לשמוע מפי ידידים ותיקים של „מדינת היהודים" ואף מאנשים שעוד לפני זמן קצר יחסית נטו לעבר הסיס־ מאות של הארגון לשחרור פלש־ תין לגבי כינונה של מדינה דימ־ קראטית, חילונית, דו־לאומית בארץ הקודש.

✶

גישה חדשה

שמעתי דברים ברוח זו מפי מרצ־ נים ידועי שם ואנשים בעלי עמ־ דות ציבוריות חשובות בגרמניה ה־ מערבית, בצרפת ובמדינות מערב אירופיות אחרות. כמה מאלה, ל־ משל, לא נקטו מעולם עמדה ברורה לכאן או לכאן בבעיית ארץ ישראל. נזדמן לי לשוחח אתם על בנושאים מדיניים שונים בשנים עברו. אולם מלחמת „יום הכפורים" זעזעה אותם. עיניהם כאילו נפקחו לפתע לראות את העוצמה המספרית והכלכלית של העולם הערבי, את הברית הגבורה שבין עולם זה לבין הענק הסובי־ ייטי (שורשותיו שלוחות כלפי כל נקודות הבערה בעולמנו). המופעת כלפי ישראל הקטנה הנאבקת על הייה בעזרת סיוע צבאי אמריקני המחזיק לה ברגעים קריטיים. אמר לי אחד מהידועים הבולטים שב־ חכמי הסורבון (אוניברסיטת פריז), השייך למחנה הפרו־קומוניסטי ש־ „ההתרחשויות של סתו 1973 במזרח התיכון ובעולם הביאוהו לראות את בעיית ארץ ישראל ב„אור חדש" ו־ הוא נשתכנע שיש לעשות לשמירת בטחונה ושלומה של ישראל.

על אופי הרוחות המנשבות בקרב אותו חלק של הציבור המערב אי־ רופי שאיכפת לו מה שמתחולל ב־ זירה הבינלאומית, בכלל, ובמזרח התיכון בפרט, רוחות שיש בהן רגי־ שות לזעקות והפגנות המאבק של הפלשתינאים והבנה ואפילו אהדה למאבקה של ישראל, נאמר ונכתב הרבה בחודשים האחרונים. נשמעו תפיסות והערכות שונות לגבי הרקע להתפתחות אווירה זו ומשמעותה ה־ מוסרי והממשי לגבי הצדדים היריי־ בים בסכסוך הערבי־ישראלי. מסק־ נתם של רבים מה„משקיפים" ה־ ישראליים באירופה המערבית היא שהלכי רוח אלו מבטאים מפנה אנטי־ ישראלי, דהיינו, שבעצם המגמה ב־ קרב מחנה המשכילים באירופה ה־ בלתי קומוניסטית „להכיר" בצורך להענות בחיוב לשאיפות הגורם ה־ פלשתינאי יש משום הליכה שולל אחרי התעמולה הערבית והלכודות ברעיון בה שטמון בחובו פגיעה עו־ רף לצניעה של ישראל.

✶

פגמים בהסברה

נראה לי שהערכה זו משעית ד־ באה, במדה מסויימת להסביר את כשלונה של מערכת ההסברה היש־ ראלית (על כך נכתב הרבה במשך השנה החולפה) ולהחפות על אוזלת ידה. לבעצם, יש בהשקפות ובדעות המהלכות, כיום, בקרב העוסקים ב־ ענין אחרי הנכשה באחרונו הרבה יותר צדדים חיוביים לנו, אפילו בין אלו כאינם נבנים עם ידידינו, מא־ שר לפעולותיהם ולהלכיהם המדיניים של הערבים (ובתוכם הפלשתינאים). אלא שהפעילות המדינית וההסבר־ תית של הערבים השכילה להתאים עצמה לרוחות המנשבות והיא מתג־ דרת במדה רבה של יעילות בכל נקודה היכולה לשמש להבלטת יל־ היוזק הבינות הערבים.

לעומת זאת לא הצליחה ההסברה הישראלית למצוא את דרכה במצב אות חדשה זו של הלכי רוח שהוש־ צבו אחרי מאורעות סתו וחורף 1973/74, ליקוייה קשים, יעילותה מועטה ויש בה מדה מראויה של עקרות. לא זו בלבד שההסברה ה־ ישראלית אינה מנצלת כראוי את הדעות שהן ביטוין חיוביות לישראל שקנו להן אחיזה בקרב יסודות ש־ אינם חסידי ישראל אלא שהיא מנו־ פיצה נקודות תורפה רבות בהסברה של הערבים והכרזים אחוריהם ה־ יוצרות הזדמנויות מצוינות להשיב מלחמה שערה ולהכות את האויב במערכת התעמולה. יש לזכור שב־ תחומים מסויימים זכתה ההסברה הי־ הודית־ישראלית להצלחה גדולה, כגון בשאלת רדיפתם של היהודים בברית המועצות המבקשים לעלות לישראל, מה שמוכיח שתכנון ואיר־ גון נבון והסתייעות בכוחות נאר־ תים עשויים להביא פירות מבורכים.

✶

התעמולה הערבית ...והמהדלים הישראליים

באוניברסיטאות בכל רחבי אי־ רופה המערבית, במוסדות השכלה ומחקר ואף בספריות ציבוריות ומ־ קומות שאנשים חובבי ספר והר־ חבת דעת מזדמנים אליהם נפוצות (בלשונות שונות) חוברות וכתב עת של מחלקת המחקר של הארגון לשח־ רור פלשתין. לחומר זה יומרה של פרסומים מדעיים ורק מי שנהירה לו בעיית ארץ ישראל (מראשית תקופת המנדט הבריטי ועד היום) יוכל לעמוד על הזיופים, השקרים וסירוסי עובדות שבחומר זה. אפילו יהודים משכילים חוקים בחמיכת בישראל קראו חוברות אלו ומצאו עיזוכות כתובות בתבונה ובעניין ד־ מבוססות על „מקורות מהימנים". ל־ עומת אלו הפיצו בודדי הסברה יש־ ראלים חוברות ופירסומים שמוטב שלא היו רואים אור מעולם. את ה־ ציבור הרחב, בארצות מערב אי־ רופה. אין חוברות אלו משכות ד־ אילו על אנשי האוניברסיטאות ד־ בכלל קהל בעלי השכלה גבוהה עשו, לפריקים רושם מנוזק. לדוגמה חוב־ רת על שאלת גבולותיה של ישראל שכללה מפות צבעוניות שהוראו את התפשטותה של ברית המועצות, ב־ מלחמת העולם השניה ולאחריה. חו־ ברת שהוכנה בצורה חובבנית, מלי־ אה שיבושים, שהפכה לשם דבר שלילי באוניברסיטאות בגרמניה ה־ מערבית ובבריטניה. מפליא הדבר שבישראל העשירה בכוחות מדעיים מעולים בתחומים שבהם עוסקת ה־ חוברת הוכנה והופצה חוברת כה פגומה. גם חוברות אחרות אינן טובות ממנה ומוטב היה לגנזן. ידוע לי על מקרה שבו השתמש חוקר ערבי צעיר, באחת האוניברסיטאות הבריטיות, בחוברות הסברה ישרא־ ליות, כדי להציג לפני שומעיו הוכ־ חות לחוסר היושר והאמת בטענות הישראלים. זהו רק אחד השטחים שבו לוקה ההסברה הישראלית ב־ מומים קשים הן באיכות פרסומיה והן במידת התאמתה לחוגים אליהם היא מכוונת ולהלכי הרוח הנפוצים בקרבם באחרונה.

✶

בעיית הפלשתינאים

עמדת ישראל בשאלת הפלשתי־ נאים חייבת להיות ברורה ולא מגומ־ גמת. יש להסבירה בצורה נוקבה ומשכנעת. כדהיהה העובדה עד כמה קליטה ידיעתם של מרבית המשכי־ לים, בקרב אירופה, המתעניינים במזרח התיכון על מהות שאיפו־ תיהם הכמוסות של ארגוני המחב־ לים לגבי עתיד ארץ ישראל ועל אופי ה„דמוקרטיה" ותנאי החיים ב־ מרבית המדינות הערביות המרעישות עולם בהביעותיהן לצדק למען „הפ־ לשתינאים" פרופסור נכבד מאד ה־ בקי בבעיות בינלאומיות חשב ש־ אני מטעה בו כשאמרתי לו שכל עסקת הקרקעות ההולאתית שמכנו נוחלו (או נוכלו כביכול) ערבים פלשתינאים אינו מגיע לכדי 10% משטחה של ארץ ישראל בגבולות המנדאט הבריטי. הלכתי אתו לספ־ רית האוניברסיטה ומתוך פירסומים מהאמצים עליו (דינים וחשבונות של ממשלת המאנדט ועל ועדות חקי־ רה שונות) הוכחתי לו שכך הוא ונהה דעתו. כרצון ועסקן חשוב ב־ פאריס הפתע לא במעט משהראו־ תי לו, בעקבות חילופי דברים על זכותן של מדינות ערביות בסוריות להיאבק למען „צדק", במסמך הנושא אותו ויפבי לתוצאה שבערב הסעודית קיי־ מת עדיין, לפעמים, עבדות ובו נערות מדרים פרס ובאפריקה ה־ מזרחית ובכרית בכל כוחון להר־ כושים בערב הסעודית ובכמה מנסי־ כויות המפרץ הפרסי. קיים גם הסו־ רציני שבצעירות הנעלמה במרכזים עירוניים מסוימים באירופה המע־ רבית „נגבותו" ומובחות להרס־ בים של טפילים ועשירים ערבים מנתני האי ערב. אותו פלומד היה כמעט מזעזע וכאן להאמין להאש־ מות אלו. נטל את הטלפון ופנה אל מודיע שעשה כמה זמן בציגות צר־ פת בערב הסעודית, וזה אישר לו כבראה. את האמור לעיל.

יומן ניו־יורק

חסידים מעורים בפוליטיקה

מאת ד"ר הלל זיידמן, סופר הצופה בארה"ב

לקחים רבים ניתן ללמוד מהבחירות המוקדמות למשרות שונות במדינת ניו יורק שהתקיימו לאח־ רונה והם: רוב הבוחרים נפשם בוחלת במפלגות ובמפלגתיות. הבוחרים מעצב המפלגה הדימוק־ רטית, (המהווה רוב מכריע בעיר ניו יורק, ואשר בחירתם כמיועדים בבחירה מוקדמת כמוה כבחי־ רתם למשרה עצמה), נחלו כשלון. במקומם נב־ חרו אנשים בלתי התלויים במנגנון המפלגתי ואף מתנגדים לו. המסקנה: הבוחרים אינם מקבלים עוד הוראות מהמפלגה, — והמדובר במפלגות הם, אליהם משתייכים רשמית — הם נוטים אף להתקומם נגדה.

כאן יש להוסיף הסברה על טיבן של בחירות מוקדמות אלה. למעשה נערכות בחירות בשלושה שלבים: בחירות מוקדמות נערכות לפני הבחירות המכונות „פריימריס": בועידות המפלגות במחו־ זה נבחרים ברוב קולותיהם של הצירים מועמדים למועמדים בבחירות מוקדמות. אלה עומדים אחרי־ כן לבחירה ע"י כל החברים של המפלגה, אבל זכות לחברי המפלגה להציע מועמדים אחרים שלא נבחרו בועידה, וגם עליהם אפשר להצביע בבחירות מוקדמות.

✶

התקוממות נגד המפלגות

וזה קרה בדיוק בבחירות מוקדמות ב־10 לספ־ טמבר. עסקנים שלא נבחרו כמועמדים בועידת המפלגה הדימוקרטית בניו יורק אספו חתימות פרטיות והופיעו כמועמדים ב„פריימריס", — ורובם גברו על המועמדים הרשמיים. כמובן שבכך טרם נבחרו למשרות אליהן „רצים". עליהם להתמודד עוד נגד המועמדים של המפלגה הרי־ פובליקנית. אולם בהתחשב כשיעורים הדימוק־ רטים מהווים רוב גדול, כמו בעיר ניו יורק, כך שבחירה למועמד כמוה כבחירה למשרה עצמה.

לדוגמא למועמד הדימוקרטים לפרקליטי מחוז מנהטן נבחר רוברט מורגנטאו, בנו של מי שהיה שר האוצר בממשלת רוזבלט, ואחה"כ נשיא מלווה פתוח לישראל. אם כי עליו להתמודד עם יריבו, המועמד הריפובליקאי ג. קה בבחירות כלליות בנובמבר, מותר להניח שהמנדט כבר מובטח בכיסו של מורגנטאו.

אולם אשר לבחירות למשרות במדינה כולה ההתמודדות בין המועמדים הדימוקרטים לבין ריפובליקאנים התוצאות אינן בטוחות כלל.

המשרה החשובה ביותר בבחירות אלה היא משרת מושל (גוברנור) מדינת ניו יורק. בבחירות מוקדמות של המפלגה הדימוקרטית רצו היהודי הוברד סמואלס, שהיה המועמד הרשמי שנבחר בועידת המפלגה, ונגדו המועמד הבלתי־רשמי חבר הקונגרס יו קרי, הקטולי, וזה האחרון נבחר ברוב גדול. בדרך כלל נוטים יהודים להצביע בעד אחד מאחינו, אבל הפעם העדיפו רוב הבו־ חרים היהודים וביחוד יהודים דתיים, את הלא־ יהודי.

כמה סיבות לכך. ראשית, סמואלס, עשיר מתבולל יותר מכתבוללים מצויים, לא היה פעיל בענינים יהודיים, עד — לערב בחירות. שנית, הוא נשא אישה נכרית — פעמיים. אחרי שגרש את אשתו הראשונה נשא את בתו של מי שהיה ראש הממשלה הצרפתית, קמיל שוטן, שהיה, אגב, קרוב לכרישל פטן, ששיתף פעולה עם הכובשים הגרמניים.

שלישית, באשר ליהודים דתיים, יו קרי, תמך כחבר הקונגרס בסיוע ממשלתי לביה"ס דתיים, וגם בכל הנוגע לישראל. אמנם גם סמואלס תמך בישראל אבל קרי הוכיח את ידידותו במעשים למען ישראל.

✶

אגודת ישראל וסטמר מתמודדים בבחירות

בעוד שראשי אגודת ישראל תמכו בקרי, וכנהל המערכה לסיוע לחנוך הרב מנחם לאובינץ אף היה חבר במפקדתו, תמכו חסידי סטמר ומקורביהם בסמואלס. הנימוק שלהם היה שהוא תמך במוסדות סטמאר.

למציאה היתה פה. באשר ליהודים חרדים, התמודדות בין וויליאמסבורג לבין בורו פארק, שתי שכונות דתיות, הראשונה של סטמר ברובה, והאחרונה בהשפעתם של חוגים חרדים בתוכם. אולם, כאן יש להצביע על הופעה מענינת בעוד שתמיכתה של בורו פארק במועמד „שלה" היתה פושרות ואדישה, התעמולה בוויליאמסבורג היתה רבת מרץ ותנופה.

ביום הבחירות המוקדמות אף שכונה בכל ניו־ יורק לא הכתה כתעמולת הבחירות כמו וויליאמס־ בורג. רמקולים הרעישו כל היום בקריאות לבוח־ רים להצביע. ואמנם בעוד שאדישות הקפיאה את רוב הבוחרים במעונותיהם. אחוז המצביעים בש־ כונה חסידית זו עלה על כל השכונות האחרות.

לא חשוב שאחוזים מכועמדיה של סטמר יכללו, חשוב שכמה כהם נבחרו. גם קשה לקבוע באיזו מידה קולותיהם הכריעו. גם לא נעסוק בסוגיה שהובעה נגד תמיכה בסמואלס מצידם בעת שזה נשא אישה נוצריה — פעמיים, כאמור, הלקח כפעלתנותם שיש ללמוד הוא שהם הורו את הדרך להשתתפות משמעותית בחיים הפוליטיים של ארה"ב.

✶

חוגים חסידיים גורם פוליטי פעיל

עובדה היא שחוגים דתיים אחרים אין רישומם ניכר. עובדה אחרת, שיתכן שהיא תוצאה מן הראשונה, שיהודים דתיים מקופחים במדה בהינה.

לדוגמא, מקובל שרוקפלר בעוד מושל מדינת ניו יורק היה, והינו, ידידם של יהודים. אבל באשר לצרכיה של האוכלוסיה היהודית במדינת ניו יורק — האם ידידות זו הוכיחה במעשים?

בהחלט לא, — עונה פרופסור ד"ר ברוך קיק. הוא מוכיח, שיהודים, וביחוד יהודים דתיים, מקופחים בכל הנוגע לסיוע ולהעסקה שבכלת המדינה מעניקה לאזרחיה. ד"ר קיק, לשעבר פרופסור באוניברסיטת בר־אילן, לחם להפעיל את ה„כוח היהודי", במדיניות כדי להשיג, לפחות מה שמשיגים ביעוצים אחרים, ביחוד כושים ופורטוריקאנים. אלה עולים לממשלת המדינה וגם של העיר ניו יורק בהון עצום. ראשית, הם נהנים בבתי ספר העירוניים, בעוד שהיהודים הדתיים נאלצים להחזיק את בתיהם. שנית, הם נהנים מסעד בצורה מרובה. שלישית, הם מקבלים הקצבות שונות למוסדותיהם, שוב בסכומים גדו־ לים. רביעית העיר המדינה נאלצת להוציא סכו־ מים גדולים על מלחמה בפשעים שהמתבשים בהם הם בביעוציים אלה בעוד יהודים דתיים אינם לוקים בבארה זו.

אבל בפסחים אחרים שבהן זקוקים לעזרה או שאינם מקבלים אותה, או שמקבלים להם פירו־ רים מעטים. לכן הוא סובר — אין עצה אחרת להשיג את אשר מגיע להם בתמורה.

עסקני סטמר ומנהגי כוסרותיהם הכרובים והג־ דולים בעיקר בחינוך, אבל גם בשטח הסוציאלי, הרפורמי לאחרים, מראים את הדרך שיש ללכת בו.

בתקופת רוזבלט איגודים מקצועיים יסדו זרוע לפעולה פוליטית, בשם „ועד לפעולה פוליטית", „פוליטיקל אקשן קומיטי". „ועד זה נעשה גורם רב עוצמה, והשיג הישגים גדולים לארגון העובד.

סידני הילמן, המנהיג היהודי של אגודים מקצו־ עיים נעשה לגורם חזק בבחירות.

כיום תפקיד זה כבלאים כמגרים יהודיים בסוג אחר לגמרי, — יהודים חסידים ברובם, יוצאי הונגריה, תחת הנהגה פעילה ויעילה.

מנהיגי הציבור — הנהים, אגודת ישראל, פועלי אגודת ישראל, יונג איזראעל. ישיבו להר־ בנן להודעה זו ולהסיק מסקנות הלכה למעשה.

✶

הבחירות לסנט: קלארק מול יעביץ

לבסוף יש להכיר את המועמדים לסינט במדינת ניו יורק. בבחירות מוקדמות ניצח המועמד הבלתי־ רשמי, רמסי קלרק, כי שהיה שר המשפטים. הוא ליברלי, ובכן למועמדים אחרים ידידי ישראל. הוא עלה גם על פתעריו בדריסותיו לבטל המיכה בידי־ ראל.

בבחירות כלליות בנובמבר יעבור, איפוא, מול הסינטור יעקב ק. יעביץ, הריפובליקאני.

לקלארק תקוה שהשלכותיה של ווטרגייט יעזרו לו, והוא ויעביץ הוא ריפובליקאני וגם לא נקט עמדה חד־משמעית נגד ניקסון.

אולם סיכוייו של קלארק קלושים. שכן יעביץ הוכיח פעולה בבירות הוגנות לטובת ישראל, וגם בענינים יהודיים אחרים, בביחוד למען יהודי רוסיה. הוא העניק לעצהיר האיתנה של הסינטור ג'קסון — קהגיבה פירוה. אם כי גם יעביץ נחשב לליברלי, אבל עלה עליו הרבה יריבו קלרק, וזה יהיה בעוכריו כי יהודים וגם אחרים נלאים מליברלים.

בכל אופן הבחירות בהוות המדנבה גאותה להוכיח את הכח היהודי, בביחוד בשעה זו שנוצר „מצב עדין" ביחסי ישראל—ארה"ב.

هكذا من الاصل

עיטורי / סופרים וספרים

רוחב ועומק

מאת יעקב חורגין

שנת לימודים חדשה, עם יותר ממיליון תלמידים, רבבות מורים, אלפי בתי ספר לדרגותיהם ולסוגיהם, מוסדות להשכלה גבוהה עם תלמידים לרבבות; אכן, הישגים מפליאים בכל מישורי התורה והדעת! והמורה הותיק, שזכה להיות אחד המטפלים במערכת החינוך העברי בארץ בעודנו בחיתוליו — לבו גואה בו משמחה ותחושת נחת מאושרת. ברם, במחשבה שנית על הישגיו של החינוך העברי בארץ נמהלים בשמחה הרהורי דאגה. צולות בזיכרון התבטאויות מדאיגות של בני נוער, פרי ההישגים החינוכיים האלה, המרמזות על ראשיתו של תהליך סמוי ומסוכן ביותר של היעתקות מכל אותם ערכים יהודיים וציוניים, שהביאונו עד הלום, ואשר רק בכוחם ובכוח־כוחם לקיים את מציאותנו בארץ הזאת. התבטאויות אומללות אלו נובעות, לדעתי, יותר בקוצר המשיג מאשר מעומק המושג, כי לנוכח ההישגים הגדולים בחינוך שלנו אי אפשר להימנע משאלה: איך קרה הדבר, שבד בבד עם כיבושו של מימד הרוחב הכלל־אנושי לא השכלנו לכבוש לחניכים שלנו גם את מימד העומק היהודי הציוני? והרי רק בעומק הזה, מקום משכבם של שורשי הווייתנו הלאומית, האנטידוטים לרעל הספק של גיל הנעורים!

*

בצווארו של מי תלוי הקולר? — בוודאי לא רק בחינוך. לעומת בית הספר קיים האנטי־חינוך, הלא הוא הרחוב. הודות להתפתחות העצימה שחלה בדורנו באמצעי התקשורת השונים, נעשה הרחוב שלנו פתוח וחשוף לפני גלי הדקדנס, המוקד כיום את החברה והתרבות של המערב, וגלים עכורים אלה סוחפים אתם בעיקר אותם בני נוער, שלא ניתנה להם אחיזה רוחנית מוצקה. ועוד יתרה לרחוב שלנו, שהוא עוד מגביר פי כמה את כוח הסחיפה של הגלים האלה על ידי שהוא מוזג להם יסוד אנטי חינוכי משלו, פרי המבוכה ואובדן העצה, שירדו על המדינה בעקבות מלחמת יום הכיפורים; זהו מין הלך רוח הפקרי, של „אכול ושתה כי מחר נמות", שממנו מוצא לחמרנות, לרדיפת בצע, ליחס של זילזול באידיאלים ובערכים רוחניים. גם הלך רוח זה פגיעתו קשה בעיקר בבני נוער מחוסר הנוכר. לפנים שימש הבית היהודי סכר בטוח בפני גלים כאלה, שעמד איתן על היסודות המוצקים של ערכי מסורת ולאום. כיום נתערערו יסודות אלה ברבים מן הבתים היהודים, ותחת לחסום את הרחוב בפני הגלים המאיימים הם נעשים חלק ממנו.

ואולם אין ספק, שעיקר האשם תלוי בבית הספר, על שלא השכיל עד היום לחסן את חניכיו מפני פגעי הרחוב. אותה תודעה יהודית מפורסמת, שבעלי החינוך שלנו מחזיקים טובה לעצמם על הנהגתה בתוכנית הלימודים של בתי הספר, החילוניים כמובן, אינה אלא מידע רדוד למדי בעניינים יהודיים. מידע זה, שהקנייתו נעשית לרוב במתכונת של שיעור ובאורח יבש ומשעמם, לא יהיה לעולם תורה ללומדים, ואילו רק חוויה, רק הזדהות עם החומר הנלמד, עשויה ליצור את הקשר הנפשי בין הלומד והנלמד. שיעור רגיל נידון להשתכחות, קשר נפשי מצמיח הזדהות.

הסיבה למצבה זה של התודעה היהודית בבתי הספר שלנו נעוצה בחטא קדמוני, שנתגבש בהם עוד מראשית היותם, ואילו מאז קום המדינה, וביחוד בימי שר החינוך הקודם, גדל במידה מדאיגה, והוא הפיזול אל ארצות המערב. פיזול, שהורתו ולידתו במיעוט עצמי ובאמונה תמימה, ירושה מתקופת ההשכלה, כי שם מחצבתה של החכמה, כולל חכמת הפדגוגיה, וכל חידוש פדגוגי המיובא משם הוא ממש בגדר תורה מסיני. מכאן להיטות מצד בעלי החינוך שלנו להעתיק כל חידוש משם לבית הספר שלנו, מבלי לבדוק אחריו אם הוא צורך המציאות והאידיאל הדור הבא שלנו, ומה עוד, שעל ידי אימוץ החידושים משם אפשר להיראות כאולטרה־מתקדמים בחינוך. מובן, שבבולמוס זה לא שבקו לעצמם בעלי החינוך שלנו די מחשבה ומרץ לטפל בייחודיות היהודית הציונית, שהיא־היא תכליתו ועצם צידוקו של החינוך העברי בארץ.

*

אחד החידושים, שהעתקנו, הפעם מארצות הברית, הוא מה שמכונה אצלנו „רפורמה", והוא מהוללה של מה שקרוי „חטיבת הביניים". כמה עשרות מיליונים של לירות כבר הוצאו, ועוד מוצאות ועתידות עוד להיות מוצאות על הניסוי הזה — ויבוא עלי מה, אם שוכנעתי, אף לאחר שקראתי עשרות מאמרים בשבח חשיבותו הפדגוגית העליונה, בתועלתו החינוכית בכלל, אשר תצדיק את ההוצאה ואת המרץ המושקע להגשמתו. ילמדונו נא, משיבי טעם בחכמת החינוך: מה כורח יש לנתק את כתות ז'—ח' מבית הספר היסודי? מהו הערך המיוחד, שניתן להרכישו לתלמידיהן דווקא במשכן מיוחד, בעסק גדול, ואי אפשר להקנותו להם במסגרת המסורתית הצנועה, שכבר נתנה לנו מנהיגים וסופרים ואמנים ידועי שם; הלוואי תזכה לראות רק חלק מהם בין חניכי הריפורמות השונות! ומדוע ניתן לבצע את האינטגרציה המהוללה בין ילדי העדות דווקא באמצעות חטיבת הביניים, ואי אפשר לבצעה בבית הספר היסודי?

ברם, ב„רפורמה" בלבד לא מיצינו עדיין את כל בולמוס הניסויים והחידושים, שאפיין כל כך את הקדנציה של יגאל אלון כשר החינוך (ויזכרו לטוב גם יועציו הפדגוגיים!). מעטים שמעו על ניסויים להנהגת חינוך „מתקדם" ביותר, המכונה „ליברלי", ולעומת זאת שמעו רבים על מאמצים להנהגת הוראת המין בבתי הספר, שאני אישית מתייחס אליה בשלילה גמורה. לא ארחיב את הדיבור על ניסוי זה, שגם הוא מקורו ב„מכה" של התרבות ההומניסטית במערב! מישור זה זרוע כל כך הרבה מוקשים פסיכולוגיים, חברתיים, וכמובן דתיים, עד שיש חשש מבוסס למדי, כי חידוש זה ישיג את ההיפך ממה שהגיעו מציעיו. ואשר לחינוך „המתקדם" הליברלי — גם הוא, כמובן, סחורת יבוא! כבר קיימים אצלנו בתי ספר „ליברליים" בשלמות או למחצה. העוסקים בהנהגת חידוש זה עושים אמנם את מלאכתם בצינעה ראויה לשבח, אבל מסופקני אם הם מודעים לעובדה, שבחידוש זה הם יוצרים יותר קלקלות בחינוך מאשר תקנות, כי הנה כאן נטמנים בנפשות החניכים ה„משוחררים", כביכול, משעול הכפיה הישנה (כאילו ייתכן חינוך כלשהו שניתן להפקיע ממנו את יסוד הכפיה!), זרעי ההפקרות והאנרכיה. בחינוך הליברלי מתקפחת לדעת האוטוריטה של המורה, וממילא מתקפחת אתה הסמכותיות, שהוא מהרכיבים היסודיים של כל חינוך ראוי לשמו: ממנה המשמעת, ממנה המסגרת החברתית וההתנהגותית, היא החוץ המורה לחניך ברפיסות חושיו התמצאות וכיוון. וכשמדובר לחינוך ה„ליברלי" גם חינוך חילוני מובהק — הרי אנו גוזלים מן החניכים שלנו אותו כוח, הסמוך רק במסגרת המסורת, שעשוי לנטוע בהם משמעת פנימית, מעמד מוצק לרגלים בעולם זה, שאדמתו נתונה לרעידות תכופות; ומעל הכל — המסורת, היא לבדה שנושאת עמה את החזון הציוני האמיתי, במשמעותו המשיחית, שהיא גם האנושית.

*

הזכרתי כמה ניסויים, ואם תרצו חיקויים, שהחדשנים מתוכנו ממש יוצאים מכליהם להעמידם בראש מטרותינו החינוכיות. ואולם בל נשכח, שבראש מטרותינו החינוכיות עומדת מטרה אחת, והיא: יצירת דור, שנוכל בנפש בוטחת להפקיד בידו את גורל עתידן של האומה היהודית והמדינה היהודית גם יחד. מטרה זאת לא תושג לעולם באמצעותם של „ילדי זרימה" בחינוך: דור החזון הזה קשריו עם כלל ישראל ומדינת ישראל לא יהיו עניין של בחירה חופשית, שמאפשרת אי בחירה, אלא מושכל ראשון, המתוק בידיעה ובאמונה, שאין כוח של ספק לא יוכל לערערו. ורק אז, לאחר שתובטח השגת המטרה הזאת, נוכל להתפנות להיבטים הכלל־אנושיים בחינוך. אגב, החינוך למטרה לאומית זאת הוא ביסודו גם חינוך אנושי מובהק. כי מה לנו מטרה יותר אנושית מן המטרה לתת לעם נטול כל מעמד רגל בעולם, רדוף שנאות וקנאות, גם מעמד רגל משלו וגם ביטחון מרדיפות?

נקווה, שבתקופת כהונתו של אהרן ידלין כשר החינוך, תצונן הרדיפה אחרי סחורות יבוא פדגוגיות, ויוקדשו מאבי הכסף והמחשבה למילוי הפרצות המסוכנות בחינוך לתודעה יהודית וציונית. דוק: יהודית וציונית, שאין להפריד בין שני היסודות האלה, שהם גוף ונשמה של מהות לאומית אחת. ואולם, הצעד הראשון לקראת מטרה זאת הוא הנהגת חינוך אחיד בכל המדינה, לרבות הקיבוצים והממלכתיים. חייבת להיות תשתית חינוכית, יהודית־ציונית, אחת בכל הארץ. לא ייתכן, שמגיל בית הספר היסודי יסייעו מחנכים ביצירתו ובהנצחתו של חילוק לבבות באומה, שממנו פירוד, הניסיון ההיסטורי מלמדנו — גם סכנת חורבן על שונאיהם של ישראל.

למהותה של פילוסופיה דתית

מאת מ.ז. סולה

פילוסופיה דתית כיצד? הרי הפילוסופיה היא פרי הגות שכלית, הגיונית, ואילו הדת מושרשת באמונה שמעבר לתחום השכלי, ההגיוני. כיצד יכולה אפוא, האמונה הדתית לדור עם השכל בכפיפה אחת?

שאלה זו, כידוע, שאלה ישנה נושנה, אולם בכל דור ודור חייב ההוגה לראות את עצמו כאילו נשאלה בדורו לראשונה, כי שאלה זו מתחדשת מתקופה לתקופה, כמו השאלות הפילוסופיות בכללן. האמונה הדתית כמו העיון השכלי, אינם קפואים על שמריהם, בעיותיהן אינן קבועות ועומדות, אלא זורמות ומתחדשות במהלך ההיסטוריה האנושית כמו הטבע החיים, כי הבעיות, שהאמונה הדתית וההגות השכלית מעלות מדי פעם בפעם, הן חלק מן החיים ומטבע האדם.

השאיפה לאיחוד

נוסף לכך ידוע בטבע האדם שאינו סובל סתירות, אלא נוטה לגשר בין הניגודים, לאחות את הבקיעים ולפשר בין הקצוות. את השאיפה הזאת בקרבנו הכיר הראי"ה קוק זצ"ל ונתן לה ביטוי הולם: „הננו נתבעים לאיחוד ולהשוואה את מחשבותינו. יסורים אנו מרגישים מהפרד ההתאחדות, אבל מכאובים יותר נוראים מאי ההתאמה... יותר מכל עם ולשון אין אנחנו יכולים לסבול את הסתירה, ואת אי ההתאחדות הנפשית. סגולה עולמית היא בנו, השלום והאיחוד, בצורתם האידיאלית" (אורות הקודש, כרך א' עמ' כ"א). שאיפה זו הולידה אצלנו את הפילוסופיה הדתית.

לאיחוד זוכה שואפים אנו, לדעת הרב, לא רק בתחום האמונה הדתית והמדע, בתחום השכל והרגש, בתחומים אחרים, כגון לאיחוד התורה והנבואה (שם, עמ' כ"ג), רוח הנבואה וההלכה (שם עמ' כ"ד), ההלכה והאגדה (שם, עמ' כ"ה). שאיפת האיחוד של הפילוסופיה והדת אינה סגולה ישראלית בלבד. טיפלו בבעיה זו בימי הביניים לא רק הוגי ישראל, אלא גם אבות הכנסיה הנוצרית והאיסלם, אולם עם ישראל הקדים אותם במחשבה זו כבר בימי קדם וייתכן שבהשפעתו המשיכו הגויים במחקר זה בימי־הביניים. כאשר קוראים אנו בכתבי הקודש: „תחלת חכמה יראת ה'" (משלי ט', י'), או: „הן יראת ה' היא חכמה" (איוב כ"ח, כ"ח), הרי עומדים אנו על ראשית רעיון האיחוד של הפילוסופיה והדת. גם חז"ל הכירו בקשר זה, הקיים בתכונות אנושיות אולם הקפידו על הפרת איזון הכוחות: „כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו, חכמתו מתקיימת" (אבות ג').

הראשון מבני עמנו, שעסק באופן שיטתי בפירוש סיפורי המקרא ברוח הפילוסופיה היוונית, היה פילון מאלכסנדריה. השפעתו של פילון על הוגי הדעת בישראל בימי־הביניים היתה מעוטה משני טעמים: א. פילון לא כתב את חיבוריו בעברית, אלא ביוונית וספק אם ידע עברית בכלל. את כתבי הקודש ידע בתרגומם היווני (תרגום השבעים) ב. בעטיה של התנגדות ישראל להלניזם (תרבות יוון) בתקופתו, לא ראו מנהיגי הדור בעין יפה את ה„שידוך" הזה שבין תורת ישראל והפילוסופיה היוונית וביקשו להתעלם ממנו. לעומת זאת, השפיעה משנת פילון יותר על אבות הכנסיה הנוצרית והם מצאו בו תנא דמסייע בשל המושג שהכניס פילון למשנתו, „הלוגוס" (המאמר האלוקי) המשמש „מתווך" בין הבורא ובין הבריאה. ההוגים הנוצריים ניצלו את משנתו זו של פילון לצרכי הכנסיה וגם עובדה זו היא אחת הסיבות שחכמי ישראל התרחקו ממנו.

הפגישה השנייה בין ישראל והפילוסופיה היוונית, בתיווך חכמי האיסלם, היתה בימי הביניים. פגישה זו היתה פוריה יותר והחזיקה מעמד זמן רב יותר. אך פילוסופיה דתית זו של ישראל בימי הביניים, שנכתבה על ידי גדולי התורה בישראל, לא נוצרה לשמה, כתכלית בפני עצמה, עיון לשם עיון, אלא לשם הגנה על תורת ישראל מפני הרדת של הפילוסופיה היוונית, שחדרה דרך האיסלם למחנה המאמינים מבני עמנו; היה דרוש להדוף את המיתקפה הזאת באותו הנשק עצמו, כלומר, באמצעים שכליים הגיוניים. פילוסופיה זו היתה מצווה שהזמן גרמה. על חכמי־ישראל הוטל אז התפקיד להוכיח, שהאמיתות הדתיות אינן עומדות בסתירה לאמיתות השכליות ותורת ישראל אינה נופלת ברמתה הרוחנית מהפילוסופיה היוונית האלילית. מפולמוס זה עם הפילוסופיה היוונית, לא יכלו הוגי דעת מבני עמנו להתעלם, כי יופיו של יפת קסם למדי לבני אהלי שם. לכן התגובה לא איחרה לבוא ומכאן שהפילוסופיה הדתית בישראל קיבלה אופי אפולוגטי. היא ענתה על האתגר שבא מן החוץ.

לשם דוגמה נביא דברים מן ההקדמה של ספר „הכוזרי" לר' יהודה הלוי: „שאול שאלו אותי על מה שיש אצלי מן הטענות והתשובות על החולקים עלינו מן הפילוסופים ואנשי התורות, ועל המינים החולקים על המון ישראל, וזכרתי מה ששמעתיו כבר מטענות החבר אשר היה אצל מלך כוזר הנכנס בדת היהודים" (מן ההקדמה לספר „הכוזרי" בהעתקתו של ר' יהודה אבן תבון). למטרה זו נכתבו גם שאר ספרי הפילוסופיה הדתית בימי הביניים כולל „מורה הנבוכים" לרמב"ם.

שתי שאיפות מנוגדות

עתה נשוב לענות על שאלתנו העיקרית, כיצד דרים בכפיפה אחת הפילוסופיה והדת, האמונה הדתית עם המחקר המדעי, השכל והרגש, העיון והמעשה. נתחיל בניתוח פסיכולוגי של הנפש או רוח האדם. השאיפה לבוא לידי אחדות שבין התופעות הנפשיות המנוגדות, היא אחת התכונות של רוח האדם והיא הקוטב הנגדי לשאיפה להביא לידי פיצול את האחדות, לריבוי. שתי שאיפות מנוגדות אלו, הן שני כוחות קוטביים ברוח אנוש, כמו היצר הטוב והיצר הרע, כמו היצרים לבנות ולהרוס, לקומם ולהשלים וכדומה. דו־פרצופיות זו של הנפש, היתה ידועה גם לקדמונים ובאה לידי ביטוי בהגות ובפיוט. מצד אחד, הרוח מפצלת את האחדות לריבוי על ידי ניתוח (אנאליזה), ומצד אחר, היא מרכיבה את הפירודים לאחדות (סינתיזה). התופעות הנפשיות השונות הן גילויים של אותה הנפש, או אותה הרוח.

יסוד הנפש העיקרי הבא לידי גילוי כתופעה בראשית של הרוח, היא האמונה במשהו. גם התפיסה השכלית והמסקנה ההגיונית מושתתים על יסודות האמונה. נושא האמונה הדתית הוא התחום העל־שכלי ואילו נושא של האמונה ההגיונית הוא התחום התת־שכלי, היינו, העולם המוחשי, או התחושות. השכל מסיק את מסקנותיו ההגיוניות על סמך הניסיון מן העולם המוחשי. ואילו האמונה הדתית דולגת על הניסיון החושי ועל ההגיון השכלי ומתייחסת אל התחום שמעבר לאלה.

מן האמור יוצא, שהפילוסופיה והדתית הן שני צדדים של אותה המטבע הקרויה אמונה. הדת מאמינה באמת הדתית והיא המציאות שמעבר לשכל. ואילו הפילוסופיה מאמינה באמיתות שכליות, השואבות וניזונות בעולם המוחשי. לכן יכולות פילוסופיה ודת לדור בכפיפה אחת זו עם זו ורק על ידי זו, ולא פליגי. שתיהן חותרות לאותה האמת מנקודת ראשית שונה. הראי"ה קוק זצ"ל נתן ביטוי הולם לרעיון זה: „העבודות השכליות מתחלקות לשתי מערכות כלליות. האחת היא פונה להכניס ולהלביש את שמעת רוח הקודש בלבושי ההגיון השכל האנושי... והעבודה השנייה, היא להכניס את מקרי הלב ההגיוניים, העושים את דרכם על פי סדרם וטבעם, אל האצילות העליונה של רוח הקודש, להוציאם מתוך החיים הצרים והמצומצמים, שהם נתונים בהם, למרחביה, לעולם החירות העליון" (אורות הקודש, א', עמ' ס"ט). לפיכך גם הפילוסופיה וגם הדת חותרות לאותה הכרה, להעשיר את רוח האדם בהכרת האמת העליונה, כי „הקודש והחול משפיעים זה על זה, הוא מתעשר על ידי קליטתו מהם מכל אחד את הראוי, מהקודש את אור החיים והפנימיות המהותית, מהחול את הכלי, התפיסה החיצונית" (שם עמ' ס"ז).

הוכחת האמונות של הקודש והחול, האמת הדתית והאמת הפילוסופית, היא עיקר מטרתה של הפילוסופיה הדתית. ממנה נבדלת הפילוסופיה של הדת, שהיא יכולה להיות גם פילוסופיה לא דתית, היא עוסקת במחקר הדת, מנקודת ראות פילוסופית. היא אינה חותרת להוכחת האמיתות הדתיות, אלא לגילוי מהותה של הדת ומקומה בין ערכי הרוח האנושית. היא יכולה להיות אנטי־דתית, כאשר היא באה להערכה שלילית לגבי האמיתות הדתיות. בדומה לכך יכולה להיות הפילוסופיה הדתית אנטי פילוסופית, כאשר מסקנותיה נגד האמיתות הפילוסופיות. מסקנות מסוג זה מוצאים אנו בטענת החבר שבספר „הכוזרי" לר' יהודה הלוי.

תורת חיים

הפילוסופיה הדתית שלטה בכל תקופת ימי־הביניים תחת משטר הכנסיה והאיסלם, בעת שאבות הכנסיה וראשי האיסלם נאלצו להגן על דוגמות דתותיהם מפני חדירת הפילוסופיה היוונית האלילית. אף הוגים אלה, כמו הוגי עמנו, לא יכלו לשלול לגמרי את רוח ההגות היוונית, שחדרה עמוק בתרבותות של אותה התקופה בארצות אירופה דאז. הם נאלצו לנהל ויכוח ותוך כדי הגנה על הערכים הדתיים המקובלים ופולמוס זה יצר את הפילוסופיה הדתית של ימי הביניים.

בכל זאת ישנו הבדל עמוק בין הפילוסופיה הדתית של הנצרות והאיסלם ובין הפילוסופיה הדתית של היהדות באותה התקופה. הם היו קשורים לדוגמאות של כנסיותיהם, ואילו תורת ישראל היתה תמיד תורת חיים. אמנם גם הוגי ישראל ניסו לקבוע דוגמות בישראל, היינו עיקרים, שבלעדיהם לא יתכן יהודי נאמן בישראל, כך קבע הרמב"ם י"ג עיקרים, קרשקש צימצם אותם לששה והאלבו לשלושה. אך במרוצת הזמן התברר, שאין להעמיד את היהדות על עיקרים ואין לבחור עדיפות בין תרי"ג מצוות, ואין להבדיל בין חשיבותה של מצוה קלה וחמורה. ובהיותה תורת ישראל תורת חיים, הרי הוויכוח הפילוסופי בעניני היהדות, תורתה ודתה נמשך עד ימינו לפי רוח הזמן. מטרת הפילוסופיה הדתית של ימינו צריכה להיות להראות כיצד אפשר לסגל את החיים לתורת ישראל, ולא לסגל את התורה לרוח התקופה. מובן, שבתחום זה יש משקל רב לגורם הטכנולוגי של זמננו.

ביאליק ושירי עם עבריים

מאת חיים חמיאל

כידוע הקדיש ביאליק עבודה רבה בחקר שירת ישראל בספרד של ימי הביניים יחד עם רבניצקי עסק בכינוס שירתו של רשב"ג ושירי החול למשה אבן עזרא ופרסמם בשנות העשרים של המאה הנוכחית בהוצאת „דביר". כינס יחד עם שמחה בן־ציון הוציאו קודם לכן (תרס"ו) את המקראה הראשונה בשירת ספרד „שירת ישראל". את הערכתו הגדולה ליוצרי שירת ספרד מביע ביאליק עצמו בהקדמה לכרך הראשון של שירי רשב"ג: „אחרי כתבי הקודש ואגדת התלמודים והמדרשים, אין ספק, כי אין לך מקצוע גדול ביצירת הדורות כולם מן השירה הספרדית. זו שעמלו בשכלולה ידי יוצריה הגדולים, אדירי רוח ואנשי בעלה כלם, דור אחר דור, עד היותה כארמון פלאים שגיא ונהדר, עומד בתפארתו לנס ולמופת לדור אחרון".

בקיץ שנת תרפ"א היתה לביאליק הזדמנות ספרותית נוספת להעריך את יצירתם של יוצאי ספרד. ביאליק הגיע אז לקושטא בדרכו מרוסיה לארץ ישראל ובישבו שם כארבעה שבועות *) נזדמן לו לראות בהכנת קובץ שירי עם והוא הוסיף לו את דברי עידודו והערכתו. היה זה קובץ שערך רפאל בן יוסף שהדפיס באותה שנה קובץ „שירי ישראל בארץ הקדם", אשר לפי המצויין בשער הוא מכיל „שירים שונים / מכתבי יד שהיו / פועל משוררים ברבנים / בשבתות ובמשתאות הצנים / ובשמחות כילה והתנים / — כלומר אוסף שירים, שנוהגים לזמרם בבתי הכנסת בשבת ובמועד ובאירועי שמחה משפחתיים.

לספר הוקדמו הסכמת „ראש רבני תוגרמא כמוהר"ר חיים משה בינא־ראנר": „מכתב מהחכם החוקר הקדמוניות ר' שלמה א. רוזאניס"; „מכתב המשורר הנשגב מוהר ח. נ. ביאליק" ו„מפתח דבר מאת החכם המפורסם מוהר אברהם דאנון". ביאליק התרשם כאוסף שירי עם עבריים ועבודת הכינוס של המו"ל וביאתו למסור בידיו דברי הערכה.

והרי מכתבו של ביאליק:

משאלה טובה עלתה בלב הגבור ר' רפאל בן־יוסף להוציא לאור בספר מסויים של שירי אחינו בארץ הקדם לעד המנו מאות שירים, רובם כלוקטים מכתבי יד ומקצתם מספרים נדפסים. רוב השירים הבאים בקובץ הם מאלה שאחינו בארץ הקדם נוהגים לזמר אותם בפה. והיותי בקושטא הנד־לי עוד המנהג היפה של אחינו יוצאי אנדריאנופולי שנוהגים לזמן ביום שבתות ומועדים אף גם בשאר ימי מנוחה ושמחה ולהתאסף החבורות הבחורות, זקנים עם צעירים ולשיר בפה משירי משוררינו החביבים עליהם על פי ניגונים מסורבים ומקובלים בידם. החבורות בזמרה כזאת גם שם כינוי יש להם „מפזרים". את שירי הנגינה הזה אסף המו"ל הנכבד אל הקבץ מרום לפי סדרי המנגינות ויין הנגינות על ידי החבורות והמליש הפזמונים שנאמרות נשנות מתוך נגינה לפי הצורך. מבחינה זו ראויים השירים להתכבד בשירי־עם ואם לא הם כולם בעלי ערך פיוטי חשוב, זכות הנגינה הזמרה ומדת החבורה מזכה להם להכניסם אל הקובץ ולקבעם בדפוס. אין לנו בלתי אם להתפלל כי יעשה המו"ל הנכבד את מלאכתו שלמה ותחת הניגונים והמבנים הפרימיטיביים שנתן בסתרי השירים לרמוז על הניגון, יפרסם בצד השירים המנגנים על מספר הספר בהוספה מיוחדת את עצם מעבי הזמרה של הנגונים ההם, כי רק אז יהיה מעשה הלקט שלם ועבודתו הוד רכה עוד מבחינת הפולקלור. כידוע לכל, עסקו אחינו האשכנזים הרבה בזמן האחרון באספת שירי עם ונגינותיהם בלשון הפזורות ויעלה הריכה לפרסמם, אל נא יגרע עתה גם חלק שירי העם העבריים, שבלי ספק עולים הם בקרבם על שירי העם הגלי הבגהותיהם המזרחית, אם כי שאולות הם ברובם. בכל זאת בודאי קרובות הן יותר לרוח העברים המנגינות שירי עם בלשונות המבולות, השאולות מעמקי המערב העסון. ואם עתידה עוד הנגינה העברית להתחדש, אין ספק כי אל המקור הזאת, שאר הנגינה המזרחית, תפנה ראשונה ובמנה השאב את כח תחיתה.

כל המצפים לתחית השירה העממית העברית ונגינתה החדשה יאשרו איפוא להוקיר בניסיון רפאל בן־יוסף ויישר כחו!

חיי המוז התרפ"א, קושטא.

ח. נ. ביאליק

*) אגרות ח. נ. ביאליק כרך שני הוצ' דביר הר צי"ו עמ' רי"ס.

פרקי דוסטוייבסקי

מאת י. עמוס

מחקריה של לאה גולדברג בספרות הרוסית, ובמיוחד ביצירותיו של פ. מ. דוסטוייבסקי, נמנים על מיטב הגותה. בקיאותה הרבה, כשרונה הגדול וטעמה הספרותי הטוב והנאה, עושים את כתיבתה למהובה ביותר. ונוסף על כך סגנונה ולשונה, המעוצבים בחותמה המקורי ומקרבים את המעיין אל גדולי הרוח של המאה שעברה, אשר השפעתם נמשכת והולכת עד ימינו.

לאה גולדברג, הראשונה של התודעה, פרקי דוסטוייבסקי, הוצאת ספרית פועלים.

מכלל הסופרים, אשר לאה גולדברג עסקה בכתביהם, הגדילה לחקור ולפענח את אישיות יצירתו של דוסטוייבסקי, וזאת בגלל קרבתו הגדולה לספרות המאה העשרים, ובגלל מקוריותו כסופר המתאר את מעמקי נשמתו של האדם. בכתביו רואה הסופרת תחנה וציון דרך בהתפתחות המחשבה האירופית ותחושת העולם שלנו „אם אמנם היה בתקופת המשך — היה המשך שהגיע עד משבר, כמשבר במחלה, באותה נקודת שיא בתום העולה של האדם החולה, שהיא אמנם תוצאה של תהליך המחלה, אך גם סימן למפנה". התדמוי הזה הוא אולי ההולם ביותר את אישיותו של דוסטוייבסקי, שתורתה כמין תמצית המאמר הרומאנטי „כל תודעה היא כחולה".

מגמות סותרות

יש הטוענים, שדוסטוייבסקי הוליד את פרויד ואת קאפקא. הרבים הם העוסקים במורשתו הרוחנית ומפרשים אותה לאור מגמות רבות, הסותרות, לפעמים, זו את זו. אך אין חולק על כך, שעיקר יצירתו עסק בקיומו המוסרי של האדם בעולם, בחיפוש אל הכרת האמת והבנת היצרים המתלווים אליו. דוסטוייבסקי היה מאמין וקשור לכנסיה האורתודוקסית, והפתרון הסופי בכל כתביו הוא פתרון נוצרי. וזאת — למרות משעול היסורים והספקות שבין היש לבין האין, אשר בה מעביר הסופר את גבוריו. עובדה זו מקרבת אותו לסופרי דורנו ולבעיות דורנו, הכוללות את סופיו, פחדיו ועקותיו של דוסטוייבסקי.

לא רק כשרונותיו הגאוניים עשו את דוסטוייבסקי לאחד היוצרים הגדולים בתולדות המחשבה האנושית. עברו ונסיון חייו, כאשר נידון למוות ועמד מול לועי הרובים שכוונו אליו, ורק ברגע האחרון זכה לחנינה, הוגלה לסיביר וחי שם בין פושעים ורוצחים, הם שהראו לו מבשרו את אכזריות האימה של החיים ושל המוות, כאשר לא הראו לסופרים גדולים אחרים. ייתכן, לכן, שגם נסיון חייו האישי מקרב אותו לדור של שתי מלחמות־עולם. הוא הוכיח, שבחיי האדם אין שום דבר של קבע ושל יציבות ושכל קיומו נתון בסלעולים בלתי פוסקים שבין הטוב לבין הרע. פסוקו הנודע בספרו „החטא ועונשו", שמצא לו מחקים רבים, אומר: „והיודע אתה מה זה — כי שאין לו לאדם מקום ללכת אליו". בגבוריו מחוסרי בית ומשפחה, מנודים, תועים ברחובות כמו פליטים נידחים, ואין להם ד' אמות משלהם, פרט לבית המרזח. ומי שיש לו בית — הרי זו מאורה עלובה ומלוכלכת ומשפחתם.

בדידותו של האדם בדורות האחרונים ועמידתו לגורלו במתח ובמאבק שבין היצרים לבין ההשגחה העליונה היו נושאי יצירתו של דוסטוייבסקי. בכך פתח את ספרות המאה העשרים ועדיין הוא מושל בה בכיפה. כל גדולי הסופרים, החל מקאפקא, שהו מבשרו, ורישומו ניכר ביצירותיהם בהדרה. דוסטוייבסקי הוציא את וידוייהם של גבוריו לרשות הרבים, המגלים בפני עם ועדה את סודותיהם, שהם חרפתם, ספקותיהם, פשעיהם וחטאיהם, או, לכל הפחות תשוקתם לבצע פשעים. בכל האמצעים האמנותיים, אשר הסופר הגאוני שלט בהם, תיאר אנשים החיים „באיזה שהוא אינסופי, אשר

(סוף בעמוד 6)

לפרשת השבוע

האזינו

האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי (ל"ב—א').

עם ישראל אוהב את התוכחה כאשר היא נאמרת בסגנון כזה שכל אחד מהשומעים יוכל לחשוב שמתכוונים לאחרים... אבל תוכחה כזאת לא מעלה ולא מורידה, כי אין השומע אותה שם לב עליה. הנביא אומר: קחו עמכם דברים (הושע י"ד) — איש איש חיקו של עצמו. האם־כן לא די ברמיזות קלות אלא צריך לנקוב בשמו של החוטא, כאז יש תקווה שהתוכחה תתקבל.

והנה כאשר יוכיח המוכיח המעשה הרע, הוא מדבר במשל חריף ובוטה ובסערה, אבל כך מוכיח את עושה הרעה — איש הפרטי החוטא — יתכן כנות, לא יכלימו ולא ישא את חטאו. וענין זה מרומז בתוכחתו של משה רבנו: „יערוף כמטר לקחי, תזל כטל אמרתי" — כל אמירה מתיחסת תמיד אל איש או חוג, מסוים. אבל המלה „לקחי" מתייחסת למספר מעשים דרכי החיים המדות. כמו כן הבדל בין דשא — שהוא שם המין, כלל הדשאים (ראה רש"י) ובין עשב — „קלח אחד עשב" (רש"י); וזהו שאמר: „יערוף כמטר לקחי" — כשאני מבקר את המעשים הרעים, לא אש... סה מאומה ואדבר דברים קשים כנגדם, כדברי חז"ל: אין יערוף אלא לשון עריפה; אבל „תזל כטל אמרתי" — כשאדבר אל איש הפרטי, אז תזל כטל אמרתי, שהכל שמחים בו; „כשעירים עלי דשא" — כשאדבר באופן כללי ומבקר את המעשים הרעים והמדות הלא טובות אהי"ה כסופה וסערה (רש"י לשון סופה וסערה); וכרביבים עלי עשב — טיפה, טיפה ובנעימות — כאשר אדבר אל היחיד. (לפי המדרש המבעשה לר' לבשיץ).

*

בינו שנות דור ודור (ל"ב—ז').

בכל דור ודור ובכל תקופה באה בנה חדשה בתורה מן השמים שהיא מתאימה לדור. ובכל דור מבינים בתורה כפי מה שדורש ללמד את בני הדור (הרי"ם עה"ת). בדורו של הבעש"ט היו כאלה שישבו ולמדו תורה יומם ולילה, אבל היו מתגאים שבעים מלימודם. דבר זה לא יכול היה הבעש"ט לסבול, זה נאמר: וישמן ישורון ויבעט (ט"ו) (שם).

*

זכור ימות עולם... יצב גבולות עמים למספר בני ישראל (ל"ב—ז'—ח').

היינו, שבעים אומות למספר שבעים נפש. פירוש: שכל מה הי"ה בידה לתקן את האומות, היא לדוגמת נפשה — כלומר במה שהוא בעצמו במשקל בכל כחות נפשו, המשקל את האומה, שהיא דוגמה, וכן אחר כך, שנתרבו ונתחלו שבעים הנפשות לששים רבוא נתרבו גם כן האומות ונתחלו כשערות תבל, ובכל איש ואיש ישראל תלויים אלפים ורבבות מהאומות, שהן שייכות לשורשו, לתקנם. וכאשר לא יוכל לתקנם, יטול הניצוץ הקדוש המחיה אותם וישובו כלא היו. ועל כן בזה שאמר: זכור ימות עולם וכו', הוא מצוה לזכור כבני שאר המצוות, שיש בהן זכירה, כשבת ומצוות עמלק — שמצוה האדם לזכור מה תלוי בו ואם יזכה אשרי לו, שהכריע עצמו ואת נפשות הרבבות והניצוצות הקדושים התלויים בו — לכף זכות. ובאם לא יזכור — אוי לו שהכריע לכף חובה — — — (משמואל).

*

צור ילדך תשי ותשכח א־ל מחוללך (ל"ב—י"ח)

חז"ל (ב"ר) אומרים בפסוק כי בו שבת מכל מלאכתו (בראשית ב'): לא כן אמר ר' ברכיה — „לא בעמל, ולא ביגיעה ברא הקב"ה את עולמו, ואתה אומר מכל מלאכתו? אלא להפרע מן הרשעים שמאבדים את העולם שנברא בלי יגיעה, המהרים שהיי מתחיל וקובע שלו בעמל ויגיעה ברא ה' את העולם ומסיים: שנברא בעמל ויגיעה? אלא שהעמל יחשב תמיד לפי התועלת שתוצאה ממנו, וגם לפי ערך האדם העמל. כי אצל מי יחשב עמל אם יעבוד קשה בחומר ובלבנים, ואצל המשורר — כל כתיבת מכתב תחשב לעמל... אולם כל זה אם לא יצליח העמל במעשיו, אבל אם יצליח — כל יגיעתו לא תחשב אצלו למאומה וכן כתוב ביעקב: ויהיו בעיניו כימים אחדים באהבתו אותה (בראשית כ"ט). וזה הכלל: גודל התועלת והצמח מן היגיעה, כן תתבטל הרגשת העמל בתחילה. וזהו שאמר ר' ברכיה: שלא בעמל וביגיעה ברא ה' את עולמו, אלא בדבר ה' שמים נעשו. ולמה נאמר מכל מלאכתו? השיב: להפרע מן הרשעים שמאבדים את העולם שנברא בעמל ויגיעה — כלומר: כיון שבגללם לא תצמח התועלת הנדרשת מהם, ממילא נקראת בריאת העולם יגיעה. וכן אמר הנביא (מלאכי א'): הוגעתם ה' בדבריכם; ואמר: צור ילדך תשי — יען — ותשכח א־ל מחוללך, הרי אם אין תועלת בבריאה, הרי זו יגיעה. ואלה הם דברי חז"ל (איכ"ר א' — ל"ח): בזמן שישראל עושים רצונו של מקום, מוסיפים כח בגבורה של מעלה. וכשאין עושים רצונו של מקום, כביכול, מתישים כחו — — — (אהל יעקב להמגיד מדובנא).

*

צור ילדך תשי (ל"ב—י"ח)

יתבאר לפי חז"ל שבשעה שרצה הקב"ה לברא את האדם, נמלך במלאכים ואמרו לפניו: מה אנוש כי תזכרנו? ונתעצם ה' נגד דבריהם וברא. ולכן אם ישראל עוברים רצונו מתישים כח לדתו של אדם. וזהו: צור ילדך תשי (אור החיים).

ליקט: שלמה יהלומי

שיחה עם הסופר והמשורר לוין קיפניס

שמונים ספרי הילדים של בן השמונים

מאת נעמי גוטקינד

קשה להעלות על הדעת מה היו פני החינוך העברי בארץ ישראל ללא נכסי צאן ברזל כמו „שנה חלפה / שנה באה / אני כפי ארימה" „גינה לי / גינה לי / גינה לי חביבה", „חנוכיה / חנוכיה / ספרי נא לי מעשיה", „סלינו על כתפינו / ראשינו עטורים", או — „העפילו / העפילו / אל ראש ההר העפילו". ובה במידה קשה להאמין שמאחורי יצירות ילדות אלה שטבעו את חותמן וטעמן בדורות של צברים ילידי הארץ וילדים יהודיים בתפוצות מזה ששים שנה, ונעשו רווחים, הם ועשרות רבות כמותם, כשירי עם לסוף — עומד אדם אחד, לוין קיפניס.

אבל עם העובדות — אין להתווכח. שמונים שנה מלאו עתה ליוצר ספרות הפעוטות העברית „מזה אלפיים" — כמניין שנותיו, מניין ספרי הילדים שהוציא בחייו... וזאת פרט לעתונים שערך, כמו „גננת", „הד הגן", ספריות לילדים שווקים, ספרי לימוד שכתב, מחזות שחיבר והציג ב„תיאטרון לילדים" ומאות השירים והסיפורים שלו הפזורים עדיין בעתוני הילדים בארץ ולא כונסו בספר.

יש מאין

„הישגו המפליא של האיש, שעלה בשנת 1913 לארץ שפעוטותיה גמולי שירים וסיפורים בעברית — ויצר בשתי ידיו, יש מאין, תרבות שלמה של שירים, משחקים, חידות, טקסטים לרקודים, מחזות וסיפורים — המפרנסת את הגנים והגננות מאז שנות העשרים ועד ימינו — ספק אם יש לו אח בספרויות אחרות.

קיפניס, איש צנום וקטן, מגושקף, נעים הליכות וביישן למראה, ששמונים שנותיו אינן ניכרות כלל בדיבורו או במירצו, הממשיך גם היום לכתוב שירים וסיפורים, אומר לנו באוטוסיטיות נוגעת ללב: „יום אחד ודאי אתפנה לשבת ולחבר ספר על תולדות חיי. בינתיים אני עסוק בכתיבה הרגילה שלי ורק בשבוע שעבר סיימתי סיפורון לילדים"...

מהו הסוד ההופך יוצר — לסופר ילדים מעולה? מהו סוד הכתיבה לילדים?

מחבר „גד־גדי" מתקשה לפענח את סודותיו. כי כתיבה למבוגרים כן כתיבה טובה לילדים היא פרי כשרון מתת שמים הרבה חריצות — הוא מסביר, וכל ה„רצפטים" לא יעזרו כאן. לעומת זאת הוא מנסה להסביר את עצמו דרך תיאור ילדותו שלו.

יליד אושומיר שבווהלין, שנת 1894, בן למשפחת „כלי קודש" מזה דורות רבים, שאביו „מיטי החזן" מחסידי טשרנוביל היה מפרנס את ילדיו בדלות, בעשיית נרות חלב ואמו, הזכורה לו בדמיונה העשיר בעת סיפורי הערש ושירי הערש שהרבתה לשיר ולספר לילדיה, מסכם קיפניס את ילדותו באומר: היתה זאת ילדות עגומה ומכאיבה. מגיל שלוש, כשנשלחתי לחדר, אני זוכר את עצמי כילד מדוכא הסובל מחלומות ביעותים. במיוחד סבלתי מהמלמדים שלי, שהיו מלקים וצועקים ומפילים בי פחד מוות.

כל שנות הלימוד הראשונות — וברור שמושגים של גן, שירים, ומשחקים לילדים לא היו קיימים אז בגליל — זכורות לי כתקופה ארוכה של סבל".

אחת הדרכים בהן היה מפיג לוין הקטן את פחדיו וצערו היתה בהסתתרות בעליית הגג בבית אביו, שם היה מצייר בעפרונות שהשיג בהיחבא את שערי הסידורים והחומשים, מעתיק אותיות, מגלף בפיסות עץ צפרים ובורותים, בובות וליצנים: „אסור היה שהורי יגלו עיסוקים אלה", הוא מסביר. „אבא התנגד שאבטל את זמני בשטויות במקום שאלמד תורה. כך שהמשיכה שלי לאמנות, שהיתה כנראה משהו מלידה, ללא שום מניע או המרצה מצד הבית או הסביבה, חייבת היתה להיות בי דחף חזק מאוד. אני זוכר כיצד הייתי מכין שרשרות נייר לסוכה וקלפים מצויירים לחנוכה — והכל בהיחבא. ציירתי מזרחים לבית כנסת, ציירתי מנורות ונושאים מהתנ"ך — והשעות האלה בעליית הגג היו הטובות בשעות ילדותי. אבל בגיל בר־מצווה הוחלט בבית שנעשיתי מבוגר ומלומד במידה מספקת. אחרי שלמדתי כמה שנים בבית המדרש בעיירה, ונשלחתי לכפרים להתפרנס כמורה. הגעתי לז'יטומיר ובמשך הזמן גם לוורשה ושם נרשמתי כאקסטרני, ללימודים כלליים, כך שמגיל שלוש עשרה הייתי אדם עצמאי המפרנס את עצמי".

„פרחי לוי"

וכיצד הגיע לכתיבה?

„יום אחד ביחידי בא אלינו תלמיד חדש מהעיר הגדולה. הוא הביא גליון של עתון ילדים בשם 'הפרחים' בעריכת י. ב. לרנר, בעל 'כל אגדות ישראל'. ספר חולין לא ראיתי אז מימי. בבית היו הרבה ספרי קבלה, פירוש ודרש, אבל סיפורי מעשיות — לא ידעתי שקיימים דברים כאלה. ופתאום, מול עיני, חוברת על נייר מבריק ולבן, עם אותיות מנוקדות, עם ציורים ושירים וסיפורים — נדהמתי. זה עשה עלי רושם שלא נשכח כל חיי. תיכף באותו היום עליתי לעליית הגג עם כמה גליונות נייר וחיברתי עתון ילדים שלם, כולל הציורים והכותרות. כיניתי אותו 'פרחי לוי', וכשסיימתי, אספתי את חברי וקראתי לפניהם. אחרי כמה זמן, העתקתי שיר מתוך העתון שלי שנקרא 'הילד החולה' ושלחתי בדואר לפי הכתובת שמצאתי על עטיפת חוברת הילדים של לרנר. ויום אחד פוגש בי חבר ברחוב ואומר: הי, משורר, קראתי שיר שלך... לאן? איפוא? הוא ענה: בעתון 'הפרחים' שהגיע היום עם דואר־הסוסים... מסתבר שעתון זה עבר לידי ילד אחר, ומילד זה להוריו ועד שאני הגעתי אליו קראו בו כל בני העיירה... כאז התפרסמתי כסופר וגם ההורים התחילו לכבד את עיסוקי עליית הגג שלי..."

אבל גדולה מהמשיכה לכתיבה היתה תאוותו לאמנות, וכך בהיותו בן תשע עשרה נסע לוין קיפניס לארץ ישראל כדי ללמוד ציור ב„בצלאל" שבירושלים.

כאשר היה הולך בבקרים ל„בצלאל" היתה דרכו עוברת על פני גן הילדים העברי הראשון „מאז אלפיים" — הגן של סוקניק.

„ברוסיה לא ראיתי גן ולא ידעתי מה זה — לכן הייתי נעצר מדי פעם להקשיב בתוך ולשמוע את שירת הילדים. הפליא אותי מדוע אינני מבין מלה מדבריהם. והרי עברית ידעתי היטב עוד בילדות. ביחוד היו הילדים חוזרים, בכל פעם שעברתי ליד הגן, על איזה פיזמון שנשמע כמו: יעי־מרע, ישי־מרע. הסקרנות אחזה בי. והולכתי פעם להיכנס ולראות מה נעשה שם. נכנסתי לחצר וראיתי שהפעוטות משחקים בתופסת נוסח חתול ועכבר, והשיר שבפיהם צריך היה להיות: 'עכבר היכנס מהר' — אלא שהם לא הבינו את המלים המסובכות והיו שרים בלי להבין מה בפיהם. זה הרגיז אותי. היה ברור לי שילדים קטנים, כדי שהעברית תתחבב עליהם (ואז היתה נטושה בארץ מלחמת שפות קשה בין העברית לגרמנית) חייבים להבין את השירים שבפיהם.

חזרתי הביתה וכתבתי לעצמי כמה שירי ילדים, ואח"כ הקראתי אותם לחברים שלי ב'בצלאל' כדוגמאות של שירה שחוברה בשפתנו, ולא כאותם שירים בפי הילדים שהיו כולם תרגומים משפות אחרות. כנראה סיפר מישהו על שירי לגב' סוקניק. היא קראה לי, הפגישה אותי עם מורה למוסיקה, א. צ. אידלסון, והזמינה אצלי שירים לגן שלה, ואז נולדו רוב השירים שעדיין שרים היום כמו 'גינה לי', 'קשתגר', 'חנוכיה' וכד'. רדיו וטלוויזיה לא היו בארץ. ובכל זאת תוך שבועות מעטים נפוצו השירים מקסטינה עד ראש־פינה. כל ארץ ישראל היתה שרה אותם. כנראה שהיה רעב גדול לשירים עבריים ולא נמצא מי שיספקו. כל הגנים וכל המבוגרים היו מפזמים את גינה־לי. הייתי בא אפילו לאסוף או לשמחת חתונה ורואה אנשים רוקדים לצלילי שירי הילדים מן הגן..."

תחושת החידוש והראשונות

מה היתה את כתיבתו לילדים באותן שנים ראשונות שעשו היסטוריה והפכו אותו לאחת הדמויות הבולטות בחינוך שבישוב?

„היו בארץ בני כל העדות וכל השפות. הבנתי שצריך לחבר בשבילם שירים ברורים ובעברית פשוטה וקלה, וכן בנושאים שיבטאו את תחושת הראשונות והחידוש של חיינו בארץ ישראל: גינה, בעלי חיים, העונות בטבע, חגי ישראל. לא היו אז שירים שיתאימו לחגים, לכן נהגתי לחבר שיר לכל חג. כך 'שנה חלפה' לר"ה, 'סלינו' לשבועות 'קשתגר' לל"ג בעומר, 'חנוכיה' לחנוכה. ולצד השירים — סיפורים באותם נושאי החגים".

אגב, במשך עשרות השנים של כתיבתו הרבה קיפניס לחבר סיפורי מועדים וחגים, ועתה, כמתנה ליום הולדתו ה־80, מאסף כמה עשרות מהם לסידרה צבעונית נאה בעריכה בשם „מועדי ישראל" בהוצאת שמואל זימון, והסידרה עומדת להופיע בעוד ימים אחדים בקופסת מתנה מיוחדת.

„את התקופה המאושרת שלי בירושלים". ממשיך קיפניס בסיפור חייו, „הפסיקו הטורקים שתפסו אותי כ'עותמלי' — לעבודת הצבא וגרשו אותי ב'קישלה'. ערקתי משם וברחתי לציון לעבוד בזכב. אח"כ הייתי ברחובות, הגעתי לתל־אביב והציעו לי לערוך את 'הספריה הקטנה לילדים' — חוברות של סיפורים ושירים שיצאו מדי שבוע.

שוב התערבו הטורקים וגירשו את כל תושבי ת"א לפתח תקווה. ברחתי לכנרת, הסבתי עצים בתבור, עבדתי בכרמי הזיתים של פוריה, בסלילת כביש לכנרת, בהוראה בעבודת התימנים בחדרה ובסוף סוף חזרתי לירושלים, אבל כבר לא ל'בצלאל' אלא כמורה בכיתה וועד החינוך על ספרות הילדים בגנים ובבתי הספר העבריים".

היו אלה שנות העשרים, ו„המנורה" קיפניס פירנס בכתיבתו את כל מערכת החינוך העברית. הוא הוציא „גליונות לגננות" עם חומר חדש של שירים וספורים, לכל חג. כשאנו מדפדפים בגליונות הללו היום אנו מוצאים בהם [illegible] מידיו, שירים עם שורות של תווים בצידם, עיבודים מן המקרא וכד'.

„אבל מכל זה נשארתי רעב" מחייך קיפניס, „ונאלצתי לחפש פרנסות נוספות". מסתבר שארץ ישראל, כאז כן עתה, לא יכלה לפרנס את סופריה. כיצד הוציא אם כן את יצירותיו בכריכת ספר: „נסעתי לגרמניה ללמוד ושם ראה את שירי המשורר זלמן שניאור והחליט להוציא לאור ספר שנקרא 'קבר אבות' עם הקדמה שלו ועיטורים ברפים שלי. הספר התקבל בארץ כחומר לימוד לכתה ז'. באותה הוצאה ברלינית של שניאור יצא גם ספרי השני 'אלף בית' עם ציורים בצבעים ומחירו באותם ימים — חצי גרוש".

מגרמניה חזר לוין קיפניס לתל־אביב והחל להורות בסמינר לוינסקי. כשייסד ביאליק את הוצאת „דביר" הזמין אצל קיפניס את יצירותיו — וב„דביר" התפרסמו הקלאסיקונים הראשונים של ספרות הטף העברית „שמעו ואספרה", „בנתיב הפלא", „סביונים" ועד „גן גני". בינתיים נוספו עליהם עוד עשרות רבות, לשמונים במספר. ועדיין מצויים במגירותו של קיפניס הרבה כתבי יד שלא פורסמו והוא ממשיך לכתבם. מסתבר שתפוקתו ותזיזתו של האיש אינם נדלים. בין הנהנים ביותר מעבודה זו היו בעבר, הוא מספר בחיוך, שני בניו ושתי בנותיו שאכלו את כל הדייסות שלהם עם סיפוריו של אבא וכיום שמונה נכדיו, שכל כך רגילים לקבל ספר של הסבא מדי חג או יום־הולדת עד שבקטנותם היו סבורים שכל הסבים בעולם כותבים ספרים והיו שואלים כל סבא של חבר שנתקלו בו: „ואיפה ספר כתבת אתה?" אגב, כאשר באחת הכתות של נכדתו הקריאה לאחרונה המורה סיפור של קיפניס והעירה: „את זה כתב סבא של פנינה", נעצו בה הילדים עינים נדהמות ואמרו: זה לא יכול להיות... איזה מין סבא כותב ספרים?

שפע מוגזם

מהי דעתו של קיפניס על ספרות הילדים שהתפתחה כאן מאז החל בכתיבתו ה„חלוצית"?

„קמו הרבה משוררות טובות במשך הדורות", הוא אומר בהערכה. „מעניין שדווקא נשים הן הרוב בכתיבה לילדים. אני למשל אוהב את שירי אנדה. אבל מה שכותבים היום, בשנים האחרונות, זה שפע מוגזם ומשום מה לא כובש את הילדים. הרוב הם שירי קריאה — והילדים דווקא אוהבים לשיר את השירים ולא לקראם. עובדה היא שהקלאסיקה מלפני חמישים ושישים שנה — עדיין שלטת בגנים והיא חלק מפולקלור הילדות בארץ. כנראה שחסר משהו ביצירות החדשות יותר.

מהו המשהו הזה? אינני יודע. לדעתי, סיפור טוב לילדים, כמו סיפור טוב למבוגרים. הוא חידה, כשרון ומזל — ואי אפשר לנתח דברים כאלה. אוכל לומר רק שלזכותי עבדה השנים של ראשית המאה הראשונות. כלומר — היה ממש חלל ריק בארץ. כל שיר וסיפור עברי היו חידוש, עשו רושם עצום — ואולי בזכות זה התקבלו כל כך מהר. היום יש שפע עצום, כל חודש מופיעים ספרים חדשים. אבל אינני יכול להתאונן — גם בתוך השפע הזה — נמכרים ספרי..."

אגב, ספריו של קיפניס מוכרים בקהילות ישראל רבות בתרגומים לאנגלית, צרפתית ואידיש, שיריו מוכרים בגני הילדים העבריים של ניו־יורק וארגנטינה, דרום־אפריקה ואוסטרליה. בשנים האחרונות החל לתרגם בעצמו את סיפוריו ליידיש והם יבאו בספר הנקרא „אונטער דער טייטלבוים" — „מתחת...

* יצא לאור *

— הגאון הרוגאצובי ותלמודו, הערכה ודוגמאות מתורתו, בעריכת משה שלמה כשר. הוצאת מכון „תורה שלמה", 64 עמ'.

— מאזנים, ירחון לספרות, יוצא לאור על־ידי אגודת הסופרים העברים, בעריכת ב. י. מיכלי וא. ב. יפה, חוברת 4—3 כרך ל"ט, אב־אלול תשל"ד, אוגוסט־ספטמבר 1974.

— ארחות, בטאון המועצה הדתית בחיפה, בעריכת יהודה עזריאלי. 38 עמ'.

— פרזוי בר, סיפורים לילדים בניקוד מלא, כתובים בידי ירדנה הדס, יעקב לוי, ה. אנדרסון ועוד. מלווים ציורים מאת איזה אריה.

— מגילת משפחתנו, ליקוטים למגילת היוחסין של המשפחות לוי, ברלינגר, אלינגר, לוריה, איסרליש, קצנלבוגן, ואהל. בהוצאת המחבר. חיפה, 88 עמ'.

באין חוקה

מאת יואל בן-נון

"כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלהיך נותן לך וירשתה וישבתה בה, ואמרת: אשימה עלי מלך ככל הגויים אשר סביבותי. שום תשים עליך מלך אשר יבחר ה' אלהיך בו... והיה כשבתו על כסא ממלכתו וכתב לו את משנה התורה הזאת על ספר מלפני הכהנים הלויים, והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו, למען ילמד ליראה את ה' אלהיו, לשמור את כל דברי התורה הזאת ואת החקים האלה לעשותם. לבלתי רום לבבו מאחיו ולבלתי סור מן המצוה ימין ושמאל..."

(דברים י"ז, י"ד-כ')

נחלקו החכמים אם מינוי מלך מצוה הוא, אם לאו, והלכה כדעת האומר מצווה. (רמב"ם הלכות מלכים פרק א'). אעפ"כ לא התלהבות גבשו בישראל לקיום המצווה הזאת, אלא מתוך חשש ודאגה. עדות לכך, ההגבלות שהוגבל בהן המלך, המצוה שנצטווה, והאזהרה הגדולה הכלולה אתה: "לבלתי רום לבבו מאחיו, ולבלתי סור מן המצוה ימין ושמאל..."

ביסודה של הדאגה קיים החשש הגדול מפני סטיית המלכות מן הדרך וניצול לרעה של הכוח הנתון בידיה. על כן בצד הסמכויות הבלתי מוגבלות כמעט, נתונות הגבלות מפורשות ומרחיקות לכת.

עוד הגבלה חמורה הוגבל מלך ישראל מתוקפה של מערכת המצוות — שאין הארץ שייכת לו, ואדמותיה נפלו בנחלה לכל אחד מישראל כפי חלקו. (יש מחכמי ישראל אשר סברו שהגבלה זו מצמצמת גם את סמכותו מדינא דמלכותא — רבינו נסים, מסכת נדרים דף כ"ח — ועל כן אין מלך ישראל יכול לגרש יהודי מארץ ישראל, למשל). ידוע גם מעשהו של אחאב שנצרך לשורת מעשי מרמה בצורת איזבל, כדי להשיג את כרם נבות שלא יכול היה להפקיע (מלכים א', כ"א, סנהדרין דף כ'; ובתוספות שם), מלכות המוגבלת ע"י חוקה — היא התורה — ואין לה שליטה מלאה בקרקעות הארץ, מלכות כזו חייבת להיות מלכות ליברלית ותלויה ברצון העם, ואכן מעולם לא התפתחה בישראל דיקטטורה ארוכת ימים.

✱

עם ישראל שבע ימים הוא ו למוד נסיון — לא הנם נותר יחיד בלאומיותו מכל עמי קדם. התנועה הציונית ומדינת ישראל שקמה מתוכה אינן צעירות בקנה-מידה היסטורי. והנה, ברגע זה, הנסיון האנושי בשורה נסיונות ארוכה להקים שלטון ממלכתי לעם ישראל ולקרב באמצעותו גאולה לעם הזה. יחד עם זה באה התקוה הגדולה, צמודה למאורעות הכבירים שהתחוללו עם הקמת המדינה האחרונה. מאורעות כבירים אלה — גם מי שמצהיר על עצמו כבלתי-מאמין לא יוכל לומר שכולם טבעיים וצפויים בקנה מידה הסטורי, ובוודאי כל מי שאמונה כלשהי בלבו יראה בהם שלשלת מופלאה של מעשי נסים שמעידה על רצון והשגחה.

אבל יחד עם כל זה חייבת הדאגה למעשי השלטון הממלכתי לקנן תמיד בלבנו. אין הבדל מבחינה זאת בין מונרכיה לדמוקרטיה, וכבר היו בישראל דוגמאות של שלטון נשיאותי, בימי השופטים ובתקופת בית שני, אשר שאבו את כוחם מהיותם מקובלים על העם בעבור הצלחתם, אף שלא היה בידם מינוי מאת ה' בהעיר נביא.

✱

הדמוקרטיה הישראלית סבורה אמנם שעצם היות הממשלה נבחרת מתוך הכנסת תו נבחרת ע"י הצבור בבחירות כלליות, זו ערובה מספקת למניעת תופעות של דיכוי ושל ניצול לרעה, ולמניעת ההידרדרות לשלטון של כוח. אולם הנסיון הפוליטי שלנו הוא קצר ימים, והנכונות הצבורית ללמוד מן היהדות ומנסיונה ההיסטורי הארוך, היא מוגבלת. כבר עתה מורגשת תסיסה צבורית מפני קפאון השלטון וריכוזו בידי כוח רעיוני ופוליטי אחד במשך זמן רב, ומפני מעשים רבים שנעשו ושלא נעשו על ידו, בעיקר בתחום החברתי. אלא שהנסיונות להוביל את התסיסה בכיוון של שינויים סכביים כשינוי שיטת הבחירות, לא יפתרו את הבעיה כלל ועיקר. בישראל, לא רק שאין חילופי שלטון תכופים יחסית כבארצות הדמוקרטיה המערבית אלא שהשליטה בקרקע היא ברובה המכריע בידי הממשלה ומתוך כך גם השליטה המכרעת בגורמים הכלכליים העיקריים, וגם אם מובן הצורך בשליטה כזאת בראשית ההתיישבות בארץ ובתקופת ביסוסה, הרי שסכנה טמונה בשליטה כזאת לאורך ימים. מצד אחר גם אין חוקה שתגביל את הממשלה בהוצאת צווים ותקנות מסוגים שונים. הדמוקרטיה האמריקאית לא סמכה על הבחירות בלבד, ומגבלותיה קרובות יותר לתפיסת היהדות מאלה של אחותה הישראלית.

להעדר חוקה אחראיות לא מעט המפלגות הדתיות אשר אמנם אינן נרתעות מחוקה כשלעצמה אך הן חוששות לביסוסה של זו על תורת ישראל, ובהעדר הסכמה לגבי שאלות יסוד אלה, מנעו כל פעולה בשטח זה. עתה מתברר כי היתה כאן מידה של קוצר ראות, וכי היה הכרח להגיע להסכמת מינימום, לפחות בתחומים המוסכמים על הכל, ולהניח מקום להוספת סעיפים ותיקונים. לו היתה חוקה למדינת ישראל מראשיתה אין ספק שזכות ההתיישבות בארץ ישראל וזכות העליה התפיסה היו מיסודי החוקה, מאחר ששתי זכויות אלה היו ההורץ של מאבק הישוב בארץ נגד השלטון הזר ונגידותיו, ומאחר שהתנועה הציונית ומוסדות הישוב ראו בזכויות אלה זכויות בעלות תוקף של חוקה, אשר כל צו וכל חוק שמנוגד להן הוא בלתי-חוקי.

לו נכתבה חוקה בטרם הנסיגה הגדולה מהרעיון הציוני היו שתי זכויות אלה מקבלות תוקף ללא ערעור, ולא היתה שום ממשלה בישראל יכולה לפעול נגדן. זאת, לתשומת לבם של הכוחות הליבראליים הלוחמים למען קביעת חוקה למדינת ישראל, ויחד עם זה מסייעות לתהליך ההתקפלות מן הרעיון הציוני.

✱

בהעדר חוקה כתובה ובהיות השליטה בקרקע ביד המדינה וממשלתה, מתאפשר הסוף הציוני המתבטא (בינתיים) בכך שזכות ההתיישבות אמנם מוכרת מילולית אך נהפכת למעשה, ואת בתוך ארץ ישראל, המנדטורית לשעבר, בשטח שנועד כלכתחילה להקמת מדינה יהודית. (אין חולק על כך שהחלטת החלוקה של האו"ם איננה מחייבת אותנו, שאם לא כן בטלו זכויותינו מעבר לגבולות החלוקה. כיבושי תש"ח וכיבושי תשכ"ז יש להם אותו התוקף המשפטי הבינלאומי).

בהעדר חוקה יש גם מקום לדאגה אם לא תפגע אי-פעם ממשלה זו נה בנסיגה רוחנית בזכות העליה לארץ, בצורה כלשהיא (מכסות!) בגלל לחצים מבחוץ, או למען ה"שלום".

בהעדר חוקה גם נמנע מאתנו להלחם במישור המשפטי נגד צו משפיל המגביל התיישבות יהודים בתחומי הממשל הצבאי, ביהודה ובשומרון, ואשר מבוסס על אותן תקנות לשעת חרום שעליהם נתבססו הצווים הבריטיים בשעתו.

מעולם לא גרענו את עמדת היהדות החרדית ששללה אידיאלוגית את המדינה ואת ממשלתה, מפני שמצאה בה מומים של התנכרות עם היהדות. (ודוקא מתוך כך היא אדישה במידה מסוימת לשאלת יהודה ושומרון ולענין ההתיישבות בהם, אף שזו מצוה השקולה ככל התורה כולה כצוות). אבל גם לא השלמנו עם חוקים אנטי-יהודיים כשלעצמם כגון גזירת איסור או הגבלה על ההתיישבות היהודית בארץ ישראל.

טאשנד – עיר של תורה בטראנסילבניה

מאת אברהם הופמן

לא גדולה של עיר ולא גדולה של קהילה, קובעים את מקומה של קהילה יהודית בתולדות ישראל. שיעור קומתם של אישי התורה שחיו ופעלו בתוכה, הוא הקובע מקומה בין הקהילות ומעמדה בתולדות עמנו.

לימוד זה, נוכל לחזור וללמוד מסיפור תולדותיה של העיירה טאשנד, אשר כתב והוציא בימים אלה לאור, בן העיירה ותושב ירושלים, אברהם פוקס.[1]

קהילת טאשנד היתה אחת מני רבות בטראנסילבניה, בה שגשגו באמת האמונה, תורה ודרך ארץ באחד. עיירה זו, שהיתה מצויה בלב איזור כפרי חקלאי, ראשיתה ביהודים יוצאי כפרים שהתיישבו בתוכה בראשית המאה הי"ט ואשר נתגבשו קהילה יהודית נודעת לשם בישראל, עם בחירתו של ר' חיים בצלאל פאנעט — בנו של ר' יחזקאל פאנעט, רבה של טראנסילבניה — לרבה של הקהילה.

בטאשנד, שהיתה עיירה בעלת אופי חקלאי, מילאו היהודים תפקיד כלכלי חשוב ביותר, כסוחרי תבואות, יין, בהמות, עופות ובעלי חנויות. אולם עיקר פרסומה של טאשנד ביהודה בעולמם של יהודי טראנסילבניה, בגלל הישיבה המפורסמת שנוסדה שם ואישיותו הייחודית של ראש הישיבה ורבה האחרון, הרב מרדכי בריסק.

בשנות השלושים למדו בישיבתו למעלה מארבע מאות תלמידים והישיבה היתה ידועה כגדולה ביותר בחבל ארץ זו, על דרך ההפלגה נהגו לומר: "ישיבת חכמי לובלין בפולין, וולוז'ין בליטא וישיבת מהר"ם בריסק בהונגריה".

בין פסח לעצרת של שנת תש"ד, הועברו יהודי טאשנד ובני הכפרים הסמוכים לגטו שימלוי וכחודש לאחר מכן הועברו משם לאושוויץ.

המחבר ביקש להציב בספר זה מצבה לזכר קדושי קהילתו, להעמיד לרשות ההיסטוריון חומר על אודות [illegible] טראנסילבניה, ולהרשות לדור הצעיר [illegible] בזכות של שרידי הקהילה, שניצלו מן השואה והגיעו ארצה — מה [illegible] עמד ערש הורתם. לשם כך טרח המחבר ואסף במשך [illegible] כל ידיעה וכל שבריר ידיעה, בכתב ובע"פ, אודות הקהילה והמידה. בספר המשתרע על 278 עמוד, התמונות רבות ומסמכים מקוריים, המצביעים לנגד עיני הקורא, מאה ועשרים שנות חיים יהודיים פורחים שהיו ואינם עוד.

במרכז הספר עומדים אישיותו של המהר"ם בריסק — ישיבתו וספרו "שו"ת מהר"ם בריסק".

הרב מרדכי בריסק זצ"ל נבחר לרבה של הקהילה בשלהי מלחמת העולם הראשונה, כאשר השלטון על חבל ארץ זה עבר מידי ההונגרים לידי רומניה, וכאשר זרמים חזקים של השכלה חילונית והתבוללות, התעצמו על דלתות הקהילה. ראשית מעשהו היה — הקמתה של הישיבה הגדולה. בישיבה זו, אותה עיצב בדרכי חינוך מיוחדים, עליהם ברבה המחבר להתעכב בספרו — גדל דור שלם של יהודים יראים ושלמים, בני העיירה ובני חבל ארץ זה.

בין החידושים שהנהיג: חדר-אוכל ופנימיה — שלא היו מקובלים במקום — כדי שהבחורים לא יצטרכו לאכול אצל בעלי הבתים, כהלקם כבר היו מקפשים טרוחה הוכה, שחודד לכמה בתים, גם בעיירה יראה זו.

המחלוקת סביב הקהילה הנפרדת

המהר"ם בריסק נודע כפוסק בסכסוכים ציבוריים בקרב יהודי רומניה והונגריה. אחד מפסקיו הנודעים היה במחלוקת שרוח ההאופה מנשבת בתוכה, המחלוקת סביב שאלת הלגיטימציה של הקהילה הנפרדת. ממחלוקת זו, נתעצמו שתי תנועות שהיו יריבות זו לזו, הציונות והאגף האנטי-ציוני של היהדות החרדית בטראנסילבניה.

ראשיתה של המחלוקת, אשר פרצה בשנת תרע"ם, בקיק קלוזנבורג בדבר פרישתה של קבוצת חסידים מן הקהילה, אשר בראשה עמד הרב עקיבא גלזנר זצ"ל. המהר"ם הצעיר נבחר כאב בית-דין שיכריע במחלוקת. הוא פסק בזכות הפרישה מן הקהילה שבהנהגתו של הרב הגאון הרב גלזנר, אשר היה ידוע כציוני נלהב. את פסק דינו פרסם בקונטרס בשם "משפט צדק". עיקרו של הפסק. עליו חותמים גם, נוסף לרב מרדכי בריסק, הרבנים שלמה דוד הלוי העללער מסיגעט יהודה שליזינגר ממונקאטש, הוא: "רשאים הוו קהל ספרדים לפרוד מתוך קהל עדת ארטה דקלויזנבורג ולהיות קהל בפני עצמם מכח בידם להחזיק בזה גם להלאה עם כל הזכויות אשר שייכים לקהילה מיוחדת בפ"ע").[2]

עד כמה היתה חריפה ההתנגדות לציונות בקרב חכמי ישראל בהונגריה, לומדים אנו מתשובת הרב הגאון ממאטע, ר' מרדכי ליב ויינקלער, אשר בדברי תשובתו לרב בריסק כתב בין השאר: "... ובזמן שיסדו עצת נפתלים להעמיד הקהלה לפי הדעות הנפסדות של הציונות, הא אז היו כל היראים מצווים ועומדים לצאת מתוך קהל, כמו היראים מכת הנעלאגען, כמ"ש גדולים וגאונים בדור שלפנינו והציונים ידוע שהם עוד גרועים יותר, באשר הכפירה בפומיהם בפרהסיא ובפומבית..."

ואמנם, הרב הראשי לארץ-ישראל, הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל, נזעק מירושלים בהגיבו על דברי הקונטרס "משפט צדק": "... מתוך את לבבי. לא על עצם המחלוקת כמו שהיא, שהיא בעוה"ר צרעת ממארת בבית-ישראל ומחלה נושנת, שרק ע"י הבטחתו הנאמנה של אמרת ה', אשר ישלח לנו את מלאך הברית, מלאך השלום, אשר ישיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם, הננו בקוים להירפא ממנה, אבל על כה ביחוד אני מצטער מאד על הצורה..."

להלן נכנס הרב זצ"ל לפולמוס עקרוני עם מצדיקי הקהילות הנפרדות ומתנגדי התנועה הציונית: "הרי אכה הדבר שיש בהבנתה של השיטה של הציונים; ע"פ הבאור שמבארים אותה הרבה מנושאי דגלה, צדדים של שבח מרובים מאד, וגם תערובות של נטיות זרות שחייבים אנו להסיר אותם מתוך עצבה של התנועה, שהיא קדושה ביסודה, ושלא אנשי חיל חידשו אותה באמת, אלא שהם נתנו לה פנים של חיים מדיניים, אבל את היסוד שיותר שבתנועה זו הציגו צדיקים גדולים, כמו הגאון הקדוש ר' אליה מגרדיץ וחברו הגאונים הצדיקים ז"ל, ובודאי כל תלמיד חכם המחזיק בענין הציונות, איננו חשוד להחזיק בצד השלילי ובחלק שנתערב בהמהלך התנועה, ע"י אנשים הרחוקים מדרך תורה שנתרו אליה, כ"א כוונתו להרים על נס את גאולת ישראל — הכללית באחדות האומה, ואת בנין ארה"ק וישובה". ובהתייחסו להתקפות של הרב גלזנר זועק הרב: "ובאיזה אופן יוכלו לדבר על צדיק עתק ובגאונו ובזו, לשלוח יד בקדשי שמים, הנני מקוה שכל רבני המדינה וגדוליה יקנאו את קנאת התורה, הודה והדרה של הגאון הישיש שליט"א, ויחוסו על כבוד שמים וכבוד קדושה וקנו כרון החת"ס ז"ל, ויזהירו את אלה אשר התהיבו עוז בנפשם לשלוח לשון בכבוד הרה"ג, שישובו בתשובה שלימה ויבקשו ממנו מחילה וסליחה ברבים..."

בהתייחסו לגופו של הפסק, מסכם הרב את דעתו כדלהלן: "וכל יסוד הרעיון של התהאה מרפעי ישראל בכלל האומה, הלא הוא רעיון פסול היחי [illegible] מגילה כ"ח א', האומר יברכוך טובים הרי זה דרך המינות, ופרש"י שכן, שאינו כולל רשעים בשבחו של מקום..."

הגיטו בשימלוי

וחיסולה של קהילת טאשנד

עם בוא מלחמת העולם השניה,

(סוף בעמוד 6)

1) טאשנד — תאור היסטורי לזכר קהילת טאשנד (טראנסילבניה) והכפרים [illegible] מהם, בעריכת ישיבת מהר"ם בריסק, מראשית [illegible] ועד לאחר ימי השואה. [illegible] הוצאת המחבר, ירושלים תשל"ד.

2) שם, עמ' 162.

הופיע

שדמות

כתב-עת היוצא לאור על ידי קבוצת צעירים בתנועה הקיבוצית

גליון נ"ה - קיץ תשל"ד

בחוברת: שיחה עם גרשם שלום

מאמרים מאת: אבא קובנר, עליזה לבנברג, חיים קן, רחל רוזנצוויג, גדעון אפרת, ועוד.

שירים: אמיר אלדן, מרים ילן-שטקליס, עזריאל ארגמן ועוד.

וכן — כל שאר המדורים הקבועים.

ההזמנות והמנויים: במשרד "שדמות", בית איחוד הקבוצות והקיבוצים, רח' דובנוב 10, תל-אביב.

שוליים ועוללות [ב*]

מאת שרגא קדרי

פרופ' דב סדן מהלך בשותפי כל יום לפני הצהרים אל תיבת הדואר שבסניף בית הכרם. הוא גר בקרבת מקום והליכתו ממושכת. אין כמעט יום שהוא שב הביתה וידיו ריקות בלא דברי דאר וכשהוא נראה הולך בלי בני לויה, יש בכך שינוי. בית הכרם אינה מרכזה של ירושלים. אולם במקום שהוא מהלך מתרכז סביבו ציבור קטן של משוחחים, שיחות אגב, שיחות ברחוב, שיחותיו — תורה. שיחותיו — סיפורי מעשיות, זכרונות, בשיחות אגב — הקפות, אידיאות, ביקורת, אספקלריה. זכרונו, כידוע, פנומנאלי. בקיאותו כזכרונו. שיטתו במחקר — בספרות, במוסיקה, שהם תשתית הספרות, בפולקלור — חתירה אל השורשים, אל קרקע גידולם — דרך נפתולי גילוליהם מהעבר אל ההווה, נודד עמהם מארץ לארץ, מלשון ללשון, מעם לעם. מחקרו — השוואתי; משווה בין לבוש ללבוש, בין צורה לצורה ואת מגיעי הגלגולים. הוא חוקר סביבו של היוצרים, אקלימה של הספרות הנחקרת ורקע מוצאה. ענינו אינו מתחום בתחומים. ענינו אף באנשים שאישיותם — וכותם, בגידותם, כבעלי עכבות, שביכוחם לא ביטא, שכוחם לא הופעל. הוא מתענין בעלובי נפש, בעצובים, בפשוטי עם, שמוצאם עמוק שורשים שכותרתם הצהיבו — שלכת. גזעם נכרת.

בחול המועד סוכות עמד על יד בית הדואר מוקף משוחחים. בשיחתו עם זה ועם זה במעגל. חייך והאצבע ציירה בחלל. השיחות קלות, ביידיש ובעברית. היום הפים הידיעות מן החזיתות עדיין אינן מבשרות את המפנה המיוחל. בבתים יושבים בבוקר ובערב, ביום ובלילה על יד מקלטי הרדיו והטלוויזיה, עוברים מגל אל גל אל הפרשנים הצבאיים, הפרשנות שבגלי צה"ל של שידורי ישראל. הטלוויזיה פתוחה כל היום. הטלוויזיה הלימודית נותנת עניין במיטב כוחה לילדים. בהגיע שעת החדשות — הרי חדשות. הטלוויזיה הלימודית הגדילה לעשות עם הקטנים. הפרשנים הצבאיים זהירים יותר מההודעות הרשמיות. בבוקר שומעים שהגשרים על התעלה נהרסו ובצהרים — המצרים העבירו תגבורות אל הגדה המזרחית. בצפון נלחמים הסורים בשטח שממערב הקו הסגול; עדיין לא פינו את כל היישובים שברמת הגולן. אלוף נהרג בסיני. אלוף. על יד הטלפון יושבים מרותקים שמא יצלצל מרכז הקישור, המודיע למשפחות על שלום בניהן. קרובי משפחה קלטו ילדים שאביהם מגויס ואמם מרותקת לעבודתה. יום ולילה, מגיעה אחת ליומיים לראות בניה. צעירים שלא גויסו מטעמים שונים מתנדבים לשירותים שונים, מי ברכבו ומי ברגליו. אל הבנק נכנסים כפעם בפעם ותורמים למלווה מלחמה מרצון. בדואר — צפיפות. אנשים שולחים חבילות לבניהם שבחזית, להם ולבני קרוביהם. אחת הנשים שבין המקיפים את פרופיסור דב סדן דיברה יידיש ליטאית הגויה. משנתפזרו כל הסובבים אותו נשאר אתו המחבר בלבד. הוליך אותו אל מעבר חציה. "אתה מכיר אותה? שמעת את היידיש שלה? היא מגריציץ, כיובל שנים בארץ. אלה הגליצאים שלך". בעמד. "הרי זהר. תיכף נוכל לעבור. אני לא עובר אלא במעבר חציה. בן אחי נפל. היה ביחידה 101. ניצל מכל המלחמות. בזאת נפל". ידידים חששו לטלפן לבית ידידיהם. ואם טילפנו — פגעו בבית שכול. דב סדן הסתכל בעיני המחבר. לא שאל. סדן שנפל היה חברו של תת אלוף פליג ביחידה 101.

"אתה מייחס את ד"ר יואל שפטיה לר' קלמן מווירמויזא, הרב הראשון של שתי הקהילות בלבוב, שבעיר ומחוצה לה. אתה טועה בזה. אין לו, עד כמה שידוע לי, כל שייכות לר' קלמן וירמס. אתה יודע, יש המשייכים אותו לר' לוי ב"ר יעקב קיקניס, המתייחס על בני יונה הנביא. אחת עשרה מצבות של אותה משפחה בבית החיים הישן חקוקים בהן דגים — סמל ליונה הנביא. אני עצמי לא ראיתי אותן. אני הלא כהן. הסיפורים מסביב אותו בית קברות ישן, סיפורי גבורה וסבל, כמה מצבות של קדושים שם. מסוף המאה הי"ג או תחילת המאה הי"ד. לפי דעתי הוא מגזע ר' אברהם ב"ר יחיאל מקולוניה. הוא אמנם בא ללבוב מהמערב, אבל היה ממגורשי פורטוגל. גם הוא התייחס על יונה הנביא. הדגים האלה פורחים באוויר, אין להם אחיזה במים. צריך לחקור איך צמחה בסביבים אגדה זאת. בו, בשפטיה שלך עדיין בשברת הדמות הפורטוגזית ההדורה". "אתה מכיר אותו?"

"פגשתי בו פעמים אחדות. בתו היתה רופאה לילדים. מה? את אביו ראיתי בימי מלחמת העולם הראשונה כשגרנו בלבוב. כבר היה זקן. איש יפה להפליא, זקוף, חברו של הרב ר' לייבלי ברוידא, הליסאי — חברו יבר התורתו. ליד לבוב שלשלת דורות של ארבע מאות שנה בעיר. שניהם היו בבית דינו של ר' יצחק שמלקיס. ר' לייב ברוידא הכריע אותו. והוא נשאר דיין. ד"ר יואל שפטיה היה איש מראגי מבחינת קיקיונותו התייחס באמת על יונה הנביא. לא נשאר ממנו כלום. לא ממנו ולא במשפחתו. החיבורים של אבותיו קיימים. הוא היה משוגע. ודאי שהיה משוגע. אין לי ספק בזה. דיברתי אתו פעמים אחדות. כשסיפרתי לו שראיתי את אביו בעת זיקנתו נדמה היה לי שישרוף אותי בעיניו ואחר כך פתאום חיבקני. כבטוח שחנן לאויבים כששידיני כזיוניות הראוניות, בכה. "כל זה בא עלי על שלא קיימתי. כבד את אביך ואת אמך". "מה כל כך בא עליך? ליהה לעצמך". אמרתי לו. "זה — לא". הראה על כוחו. "אני מקבלו באהבה", לפני אותה פגישה כתבתי נגדו ב"דבר" בחתימת ש"ס. הוא קרא וידע שזה אני. לא הפיק עלי, תכתבתי. חסר יציבות. רק יציבות אחת התקיימה — האש: תמיד הילך בלהבות. נשא עמו את האש, אש העקדה ולא נעקד, כי היתה אש זרה. הוא מסוכסך בתוכו."

"הרדיו השמיע חדשות. דב סדן לא נעצב. הכהבר — כן, הקב"ה להן כבעד חלון פהה."

"בוא. כשיהילו הבשורות הטובות — תשמע. אתה רוצה לדעת למה היתה אשו זרה? משום שהוא בבהותו אצ"ל רוה. האצ"לות מחייבת. ר' בכן: נשא אש סוציאליסטית, אש ציונית, אש של נטורי קרתא: בנעוריו נישא בלוו של בירנבוים הציוני ושל הרצל, ונטש את בירנבוים כי נהיה אחר החזר אליו ועבר אותו בליבנוניזם הדתית. ביה בלוי היה בעיניו מכור לציונים".

"רודולף הילפרדינג היה בר פלוגתא שלו בתפיסה הסוציאליסטית."

"רודולף הילפרדינג, זה שכתב דאס פינאנצקפיטאל? הוא היה יליד ברוה, ובבן שלוש הובא לברלין. אביו היה מקרקוב. נחום סוקולוב — לפני תקופתו הציונית — בא ללבוב, ביקש להתקבל בה כרב נאור. הוא ידע פולנית. אחרים נכשלו, כי לא ידעו אותה לשון. ריבכיה היה הרב הנאור, רב בית הטהור. סוקולוב כתב על כופרים עברים — הכבצא אותו בספריה, וכתב על אביו של הילפרדינג הצעיק. "כתב גם על אביל ביק, שלא ידע אות עברית, היה ראש הקהילה בלבוב. מתנגד חריף לתנועה הציונית, ודווקא הוא היה ציר בפרלמנט האוסטרי של העיר ברוה. שפטיה, כזכור לי, היה פולמסן מופלג. כוחו היה בפה. בציונות לא נחשב".

"וייצמן ביבדו. כאופוזיציונר".

"וייצמן היה שיחה, הגליצאי הזה, בעל האציצה המהותית שלו והאלגנציה הווינאית, לא סיכנו. בחושו הבין שעורך דין זה נודע משגע עצמו בהגנת הנאשמים בבית דין פלילי היגנו מפנה כל חוזו כלפיו. ידע שריכסרמן הוא כנגדה. השם הזה הרתיע [illegible]; אביו ירשו מאמו. נאומיו — נאומי פרקליט היו, שראה לעיניו את הנאשמים המושבעים. בציונות לא היה. עשו סטות שלא משכוהו אל הצד הכלכלי של הציונות. שם היה עושה גדולות. היה מוח כלכלי. כיועץ משפטי של חברת ביטוח "פניקס" בווינה, לכאורה, היה תפקידו משפטי גרידא, אבל הוא עשה להם את הקלקולציות הכלכליות. קראתי נאומיו בקונגרסים, גם באינטרנציונאל הסוציאליסטי, בכנסים באוסטריה, בגרמניה. מכל אלה לא נשאר כלום. והא החתם את סדר הדורות של אבותיו בשיגעון, בולקו — היתה זו קונטרפרוקציה עצמית — שריון שהחזיקו בחיים ארוכים. הוא היה איש מעניין מאד, אבל אותי לא ענין אישית, שאכנס לתוך תוכו. רחמתיו. קשה היה לראותו — הדור ומסוכסך. הקרעים המובלטים בהתוצאות עיר — מחכים שבעוני מכוון, אף על פי כן אילו טרחו להציל מנאומיו בפרוטוקולים של הקונגרסים ושל ישיבות הוועד הפועל הציוני — היו מלקטים גרגירים שהיו מתקבצים לכדי משהו אישי ערכי. בארכיון הציוני שם ודאי כולם. איני יודע אם ישנם נאומים באספות בוינה ובמקומות אחרים שבהם נאם. את הנאומים הסוציאליסטיים ודאי השמידו הנאצים. נאומיו בבית המשפט זה דבר אחר. אפילו שהתדברים היו מקריים, מקומיים — היתה בהם חריפות יהודית של עילוי, חכמה עליונה. אני סומך בזה על מגדל זינגר, בן עירי. הוא אמנם נטר לו בלבו, שלא הצטרף בשעתו ל"פועלי ציון" כי אם לסוציאל הדמוקראטיים. נאומיו בבית המשפט היוו סנסאציה. קשה היה לראותו — דור אחרון של שלשלת מפוארת מאות בשנים חותם בשיגעון, אתה מדביק לו אידיאות. בבליטריסטיקה מותר להדביק אם הן נדבקות בחוק הספרות היפה. הן אוטנטיות? אתה אומר? היכרתיו בווינה במלוא זוהרו. ביקרתי בביתו או — לפני שחזר בתשובה. כאן נפגשנו הרבה ולקטתי דברים עודני מלקט מכל איש שנפגש עמו. אני בודק אחריו, אם סיפוריו שסיפר לי אוטנטיים. הוא אמר שדרש או דרשת הבר מצוה שלו בפני הרב ר' יצחק שמלקיס".

"אני מסופק, כשהרב יצחק שמלקיס נתמנה כרבה של לבוב שפטיה היה בווינה. יכול להיות שהוא דרש בפני הרב ר' צבי הירש אורנשטיין, הוא היה תקיף ונהג רבנותו בדמה, כזקנו בעל "ישועת יעקב". לזכותו ייאמר, לא היה מן הקיצונים. אדרבא, הסתייג מהם. בעיני היו "מהרסיך ומחריביך". ואולי דרש בפני הרב ר' יצחק אהרן הלוי איטינגא, שירש את מקומו של הרב אורנשטיין. יש הקוראים לו אטינגר. צבי פרץ חיות, יליד ברוד, קיבל סמיכות מר' יצחק שמלקיס. יואל שלך ודאי היה עילוי. בזה אין ספק. נשאר עילוי, כסוקולוב. ואין בזה שבח גדול ביותר. סוקולוב הקיף עולמות הרבה על פני השטח, כדרכם של עתונאים. שלך לא היה מגוון כל כך. התורה לא כולה נשתכחה ממנו. היא שימשה אותו — בחריפותו. במשפטים ובכלכלה היה משכמו ומעלה. את כשרונו השכיר לפעשיים, מוח, לחברות וליחידים, מוח. את העם לא שירת. סיפרו לי ששגעונותיו היו הרוקוסים כלכליים, טלסקופים שצפה בהם בגרמי שמי הכלכלה, שכלכלן שפוי לא צפה בהם. הרי איש והזה היה שרת בנשמתו. אילו היה יועץ כלכלי למדינה היה מוצא אותה מכל צרותיה אבל היה מסתבך וסומך על מות בלתי יציב, ביחוד בזקנתו. להרב מאיר ברלין היה חוש למשוך אותו. אבל זה היה בשבילו עסק קטן, ואחר כך נשבה בידי נטורי קרתא, נאבק גם בהם".

מרדוק גיפנפה בתו של המחבר — רצה בשדרות הרצל אליהם. "אבא, אנו מחפשים אותך". ידיעה ראשונה מן הבן. "אני רוצה לסופרמרקט — נכין לו חבילה גדולה". זה עתה הגיעה תמונה. הוא מצולם עם עוד חייל, כורעים במדבר צופי דקל לסכך לסוכה ולולב: הימים הנוראים קרבים שוב ובאים. הרדיו משמיע מדי בוקר בבוקרו פסוקי נוחם לאבלים, שיקיריהם — חללי מלחמת יום הכיפורים — מועברים לקבורת קבע בבתי החיים לכל חי שבמקומות חייהם הקברניים. מאותם מקומות יצאו למלחמה. אל אדמתם הם מושבים. בין הנקברים קבורת קבע — בן אחיו של הפרופיסור סדן. בו ביום הועבר לקבורת קבע החבר ליחידה 101 — תת אלוף פליג.

✱

הפרופ' אבי רן: "המנגנון האנושי בקרב המלחמה מפליא. המשומן ביותר פועל יפה, אך עד גבול ידוע. השיכון הוא הוצר לא תוך, לא הגרעין שבגבנון, אפילו הכוסיוזיה היא אלכוהול. אי שיכון הוא מהול גורא. לא זה הנושא עכשיו. דשו בו: אני מדבר על האדם ולא על המכונה הצבאית המדינית. הגרעין הוא חוש הקיום האישי, הוא גם האינסטינקט הלאומי. חוש הקיום בקולקטיביות לא בנקל יצאו חיילים מן ההלם לא המיד בגלל הכוויות — היו שנצבו באופן יחסי קל — מתוך יסורי מצפון: אולי לא תרמו די לנצחון הלוחם, אולי היה בידם להציל חבר ולא הצילוהו. ההלם במצפון חברי, במצפון הקולקטיבי, באחוות הלוחמים. המדינה קיבלה שוק. ההנהגה המדינית לא הבינה שהיא פועלת בתוך שוק לפני המלחמה ואחריה. זו הממשלה גרוצה בקהמתה. זה דרך אגב, אוי ואבוי לדרך אגב הזה. הלוחם אינו חושב על כך בתוך האש. הגרעין שלו מנצח: לא עוד שואה. זה התוך הלאומי בשעת קרב. במרכז בתרכוזה התוצאות הנוראות של זוועת המלחמה — האדם השרוף בגופו ונפשו. הארבי כבאבי. הסבל האנושי קשה מנשוא, קשה מראות. כי נותן היו דעתו עליו? מי מתעניין בחללים הנקברים מחדש? הנכרת שאינו אינו בהתחבר בה. לכבצם ולמען זכות החיים והקיום שלנו ושל בנינו אנו זקוקים לארץ ישראל כולה, קטסטרופה עלולה לבוא על יהודי הגולה, בכל מקום שהם. המדינה החזקה היא קו הגנה שלהם כמו שלנו. זהו הגרעין הלאומי. אני מדבר על סנטימנטים. אינני סנטימנטלי. בילדותי. אולם כל המלחמות לא עקרו ממני — אם אדם יכול להעיד על עצמו — את הראייה האנושית, את הסלידה מזוועות. הגרעין הלאומי איבד את ראשו. המאבדים הראשים, הרס הקיום אבד מהם; הם רואים את המהלכים שלנו אחרי המלחמה, המוליכים אל התהום והם נותנים את הדחיפה האחרונה. כשהאינסטינקט הלאומי הבריא מגבה להרים ראשו ביד הם נועקים ר' מטפלים אותו. הם הולכים בתוספה".

"יש לי עם כיס".

"בדכה לך, הם קוראים לחושך — אור. זו תצרה. אתם, הסופרים, כתיירהים, קצת עצות. כל המילים הגבוהות לא כוחה בגיחה אתה של נבוות מלחמה. אינני יודע למה אתה רוצה כל אלה. זה מצב רוח אישי. אני בן תלוף ומצב רוחי. אם הספר שלך יתפרסם פעם מי יזכור את הלכי הרוח של היום? בהתנגנותי האורחית בלהבת יום הכיפורים אינה קיימת. מצב רוחי יובן? היכרת את תת אלוף פליג? מי לא הכירו? מן הגיבורים שבגבורים של 101, מן הנבחרים שביחידה. בין הראשונים בכל פעולה, התוכלן גותן. תכפיסו מעולה, פוה כבריק, אך כספקו נוקשה — סחף עמו את הבחורים. אמרו עליו — ערו יותר מדי, מכן יהור מדי. הפוותיו עלו קרבנות. בכל זאת אריך צה"ל בהכסקטיקה שלו. סירב להתמנות אלוף, חזר לקיבוץ שלו. לא רצה לעמוד בפסין של השאיפה להיות רב סרן. הוא איש קיבוץ אינטלקטואליסט. שני הדכיים. הוא כבר איננו. בלילא לא היו לו מיכורים. אני אינני יודע אם אחד הסכסכלים היה חבר קיבוץ בהיותו רב סרן. לו בן יחיד. אורי. קצין. במלחמה הזאת פיקד על גיזרה. בסערה קרב המלחמה הודיעו לו שאורי שלו נפל בקרב. הודיע, כאילו לא כלום. אב נוקשה, אכזר. נלחם בהערות יתר. ניצה בגורתו. לא רק שבלם כי אם גם ניפץ את האויב, הבקיע שורותיו, הפיצן בשוך הקרב. בלילה עלה על ג'יפ. הוא עצמו נהג. בא אל מפקדו. כיצד לקבלו? מפקד כגבה, אב שכול. מפקדו חיבק אותו. "הפלאת להכות. קידמת אותנו אל המטרה". פליג לא השיב לו. הסתכל בו. מפקדו הוא הארי שבאלופים. "אני משתתף בצערך. הייתי בברית אצל אורי. זוכר, בני, לדעתי אתה צריך לנוח. גם אנחנו. המשימה שלנו כבדה מאד. מי כמוך יודע, על הסיבות — אחר הנצחון". "לא גילו את גופתו? מי אמר? נדמה לי שכן. ולא — לא היו מודיעים לך. חשבו שעליך לדעת. לכן לא העלימו ממך".

"על בטוח שמצאו את גופתו".

"אני לא יכול להגיד לך. אמרו שזיהו אותו".

"אתה יודע פרטים?"

"לצערי, נוח בני, ולמשימה הגדולה".

"איני יכול עוד".

"בני, התאושש".

"איני יכול עוד לפקד על בניסי".

"חבט, בני, מי כמוך מבין אותך. כשקרה לי אותו דבר ואמרתי לפרוש, הנה אני פה. זה לא היה בימי מלחמה, ועוד מלחמה כזאת, אסור לך לסכן את המדינה. אנחנו מוכרחים להכות באויב, להביס אותו. היום עשינו התחלה, אתה — התוך, בני. אם לא — הבנים יושמדו, אני ואתה — כולנו, המדינה. לא אנחנו יצאנו למלחמה. הלוואי והיינו יוצאים ראשונים. איש לא ינשקנו על הלחי על שהיינו ילדים טובים. נושמד ללא תכלית אם לא נילחם".

"נילחם. אלחם כטוראי ראשון בקרבי".

"לא זה העניין. אנחנו זקוקים למפקד, להנהגה. אין מנהיגים רבים כמוך בקרבי".

"גם עליך עבר כשבר. אני מפחד שאיני מסוגל להנהיג".

"משבר בקרב? לא נכביד עליך אם אינך יכול".

"איני יכול".

"בני, התאושש, למען אורי, אל תבגוד בעצמך. תצטער. אבל, נכון, במצבך זה אתה לא יכול להנהיג. אנו מבינים אותך. אני ביותר. צא לחופשה סע הביתה אל ליזה. לא נסע. הנהיג. ניצח שוב. הצטיין תגפל. אמרו להעלותו לאלוף. ליזה, אשתו, התנגדה. סירב להיות אלוף בחיים, ודאי שלא היה מסכים להיות אלוף במותו. בנו הובא אלינו. היא כועסת על צה"ל. אילו לא היו בהולים היו מגיעים לאמת שאורי חי. רק פצוע. אבד לו "רק" הזה. כמה סבל הסבו לו ולה. הוא טילפן אליה. עובדה. זה פרק א' של סיפור. מפיה שמעתיו. לפרק ב' של הסיפור יש גירסאות שונות. אחד סדן, אף הוא חבר קיבוץ, חברו של פליג, היה עם אורי. ראה את בגדי אורי בוערים והפיל את עצמו עליו וכיבה אותו, גילגל אותו בחול. בא שם הרג את סדן. גירסה אחרת אומרת, שזה לא היה סדן האורי, כי אם חייל אחר, שנפל על אורי. חייל שנגמלם מהמקום הודיע על מות אורי. בילבולים במלחמה. מכך אין מנוס. כי שנפגע אינו סולח בנקל. האשה האומללה בעלה מת ובנה נראה כמפלצת. אני עודני מטפל בו. כוויה 60 אחוז בכל מדורי הגיהינום, שבעה כפול שבעה, אין סבל לסבל אורי. אליה זם, עשרות כוויות — בפניו, ברגליו, בידיו — בכל הגוף. ביסורין הגדולים קרא אבא! לא קרא אמא, שישבה על ידו. קטעו רגליו, פרוסות בשולי אצבעות ידיו, צלקות לכל הארך הידיים, בצוואר. בכל הגוף. מי האמין שיחיה. אי אפשר היה לקחת מעורו ולהשתילו לקחנו עור חזיר מעובד, ברשות הרבנות הצבאית, ר' השתלנו שתילה זמנית. כך התקדמנו לאט לאט. אחד עשר חודשים אחר המלחמה הוא עודנו שוכב. אחרים שוכבים עוד אצלנו ואחרים במחלקות אחרות, בבתי חולים שונים. מרכז הכוויות התפרק. יש תפזה עליונה רפואית לשעת חירום. אני חבר בה. שוב מתריעים — סכנת מלחמה קרובה. אני מודיעה. שוב מרכז כוויות. עדיין לא בלענו את התוצאות שלפני שנה. ידענו שזה יבוא. הייה צריך לראות את האשה האומללה. לא ידעה אם להתאבל על הבעל או לשמוח בסבלו של הבן. כולה שהגיעה למרכז הכוויות לא בימים הראשונים להבאתו. התאבלה על הבעל ועל הבן. עד שהודיעו לו שהוא חי. מי שהוא הכירו לפי סימנים. כששבה אליו הכרתו שאל לאביו. הם נאלצו להתעלם, אנחנו נאלצנו לטפל בו באמצעות הימנות. הוא הטיל את עצמו בלילה מן המיטה. אתה משער לך מה עולל לו, בנפילה צעק אבא! האם ישבה ליד מיטתו. תאמר לו, שאביו מזועזע ואין רוצים שיראה את הזוועות כאן. הוא בווית עד שלא תיגמר הפרדת הכתפות לא ישתחרר. הוא מבצה על הבינה. "אבא מבצה על הנסיגה?" ספק לשבתא. אני רוצה את אבא". כמו תינוק, "אבא פצוע", שיכבה אותו האם. "רק פצוע?" "זעזוע בחזו". בחור פיקח. לא האמין. השל לא רצה להירפא. באו בחורי המשק, חבריו, כל חייל שקיבל חופשה ושירת אתו בא אצלו. כולם תדרכו. התלוצצו עמו. סיפרו סיפורים. בהיפנוזה אמר אורי: "רצחתי את אבא". בהקיץ לא זכר.

אחת המתנדבות, נערה בת שבע עשרה, סיפרה לו בו במרכז הכוויות. היא עזבה את הבית ועברה לכאן. מטפלת בו. במקום שנכשלו אמו, חבריו לקיבוץ, חברים ליחידה בקרב, פסיכיאטרים, פסיכולוגים, עובדת סוציאלית — הצליחה הנערה הזאת. האם התמוטטה כשראתה את פניו המבלתיים של אורי. גם היא קיבלה טיפול והנערה — לא. דבקה בו יותר ויותר, בגיבור שלה, גיבור בן גיבור. הגיעה שעה להתגייר. הצבא דחה את ניוכה. הוריה באו לקחתה הביתה. לא יתנו לה כסף לקיום. לא גמרה ליהודית. אורי שילחה; ציוה לא לתת לה להכנס לחדר. היא לא תזוז. אפילו אם יקימו אותה בבית הסוהר על ההפרעה — הברה והבואה. אורי צעק "אינני רוצה לשבת! ילדה תמה כזאת תקפה חייה ולא תלמד בגללו, המפלצת? הלא כדי לצאת לרחוב יצטרך רשיון מיוחד. אותו יאסרו על הפרת הסדר הציבורי. אנשים ברחוב יברחו ממנו ויקראו אכזנה. לו ראית אותו בשעות העדידה — סבל אויב, היא אהבה אותו הוא מחבבו, שהוא אוהב אותה לטובתה הוא מגרש אותה. גם לטובתו. הוא אומר, כשהתגבר, התמודדה, תשליך אותו, כוהב עכשיו. היא אינה בוחתת. הסכימה ללמוד, להדביק את שהחסירה. היא אינה מחליטה, היא רק רוצה לטפל בו עד שישוקם. מסבירים לה, תבציה אינה במיזה. הוא חבר משק. במשק יהיה אביל. מה יעצה בו? היא רוצה שילמד במקצוע המעניין אותו ויתקיים על מקצועו. גם היא תלמד. יחד ילמדו. הוא מפלצת ילמד באוניברסיטה? ולקמפוס יתנו לו להכנס? מי ישב על ידו? בחילה. מבורית. אני אהיה אתך. את תראי את המבטים והקיבורי חיים. אני לא בשביל אף אחד". רצה להתאבד. כאן, כדי לשחרר אותה ממנו. היא דיבוק. למפלצת כמותו אין מקום בקרב החיים. "מוטב אילו את אבא הוזו ואותי הרגו". הפסיכיאטרים אומרים שהוא התגבר על מות האב הגיבור. כי קהוא סיפר לו שנחשב כמת בעצד אביו בחיים. עכשיו היא מכירה את אביו שהוא. עסוק בעצמו ובה. הסכים לטיפול פיזיותרפי. מתהלך על התרוהיזות כליליבים לולבד להניע אצבעותיו. העיקר — פנה. הנערה אמרה כהלכה באוניברסיטה אתו, ואחר כך תהליכה ללמוד פיזיותרפיה, ללמוד אתה. עכשיו — רפואה כיזהרפיה פלסטית. מה הוא ילמד? לא החליט. משפטים. אולי עתונות, לא קראה. לא קראו לפניו. לא רצה לדעת על המלחמה פגה. למוסיקה הוא מאזין. שבע ברדיו, שכר הבינון הודיע שסכנת המלחמה מרחפת עלינו, הפיל את עצמו על הרצפה. "עוד פעם מלחמה? עוד מבוגי? בשוב פנים? בשום אופן לא!"

המתפנטים לא רצו לפגום אותו עמוקות. החשש הוא נשאר בעיה לא רק גופנית, גם נפשית. אינני הקנא בנערה. היא תינשא לו. שום דבר לא ירתיע אותה. תשנה משהו? אני אשתה. גרוגי ניתר. הפעם נכיסי".

הפעם היתה השיחה שוטפת. ביקש מאת המזכירה "שלא תעבירי אליו טלפונים".

"במרכז עבדו מתנדבות גדנ"ע בנות שש עשרה. לא היו אמיצות כמותן. מרכז הכוויות זעזע רופאים והן לא רצו לעזוב את גיבוריהן בערבים אחרי כיבוי האורות. הפרו משמעת, עמדו מאחורי חלונות ושרו סרנדות, שירי ערש. במרכז היו הרבה רופאים. הסבו אליו הפאי עור, רופא אורטופד, רופאים כלליים, ואפילו רופא ילדים. כסטודנטים לרפואה. על אחרים סיפרתי לך. הפגישה הראשונה עם הכוויה גרמה לאחרים מהם הלם. בוקר אחד בא אלי רופא צעיר — שבור ורצוץ, איני יודע אם אוכל להמשיך; כשיש לי כמה שעות שינה — איני יכול להירדם, וכשאני מצליח להירדם אני חולם רק על כוויות. הסברתי לו, כולם עוברים משברים; אינם מהר סנים. יש נואשים ויש מתגברים. ביאושו לא נוכל לעזור לאיש. כירורגיה פלסטית היא לא רק כירורגיה עדינה, היא גם אמנות, ביחוד בכוויות. הבעיות של אילוח הדם, של התייבשות של סרבונים. העור לא נקלט. הניתוחים הדקים מן הדק. הרכב והמורים. הרופא הצעיר המשיך והיה אחד הרופאים הטובים ביותר. המתנדבות התנדבו ככל שיכלו, באו נשים מועדון לחייל, מאירגוני נשים. עזרו. חבילות. הפצועים לא יכלו בתקופה הראשונה ליהנות מהם. לא יכלו לאכול. הנערות כתבו מכתבים, לפי הכתבתם, טיפלו בהם טיפול אישי. קראו לפניהם ספרים, עתונים. איש איש כרצונו ושאלתו. לא אתאר את ההווי שנוצר. הוא קיים את הסובלים נפשית. יצירת ההווי לא היתה קלה. לדרגות הכויה קובעות.

נעזרנו מאד על ידי הרצון הטוב, על ידי הכושר להתגבר עם נפלא במלחמה. המרכז היה מעבדה חינוכית. הסבל והאנשי הנורא. המרכז היה מקור להסתכלות בחולים, במשפחות, בצוות, במתנדבים. כלם יחד עולם מיוחד. מכל אלה הסקנו לקחים. הפסיכיאטרים קבעו שתגובת הרווקים היתה בדרך כלל קשה מאשר של בעלי המשפחות. אנשי מילואים נשואים שהדיפורמציה לא פגעה בכושרם לפרנס את המשפחה — דאגו פחות. הבעיה האסתטית העסיקה מאד את הרווקים. הפגיעה הפיזית התמודדה היה לעצמה. אולם חוסר הבטחון, הפחד שלא יוכלו לבנות בית, פגע בהם נפשית; ביחוד נפגעו נפשית אלה שעמלו מילדותם לשאת את הראש למעלה משכבה הסוציאלית שלהם. בכוחות עצמם, בתנאים קשים של עשר נפשות בחדר; בעוני למדו ועלו, ואף לאוניברסיטה הגיעו. סטודנט יתום, בן למשפחה מעוטת יכולת, הצטיין בלימודים והיה קרוב למטרה — נפגע קשות. ספק אם יוכל לשוב אל לימודיו. הוא היה תקוות עצמו ותקוות משפחתו וגאוותה. וגם הוא מפלצת. היו לנו רבים במרכז רבים כמותו. הטרגדיה פרוצים רבים לה. בהם הטיפול הפסיכיאטרי קשה: צריך לנסוך בהם בטחון, שאותם כוחות שקימו אותם בהצלחה עד כה הצטיינו, יעמדו להם להבא בתנאים החדשים. הקווים של הפסיכיאטרים היתה קרובה לאפס. "פני נעדתו. הכישרונות נשרפו. כהותי נמקו — כמו עור חזיר. אני חזיר, גרוע מחזיר. איזו בחורה תרצה בי?" "האדם קובע" — מנחמת אותו פיזיותראפיסטית. "את חכמה. יש לך טבעת. אם לא היתה לך היית הולכת אחרי בחור כמבבי?" "למה לא?" התערבה המרפאה בעיסוק. "אתה רואה את יעל. היא לא תעזוב את אורי. הוא גרוע ממך. לך יש רגליים". "נראה ונראה". "ראה באיזו מסירות חזיבה משפלות בבם הנערות". "עכשיו. תתרחק המלחמה מאתנו יתרחקו גם הן. ישכחו כל אחת תתחתן עם אחד בריא ויפה כמוה. אל תהאגי. הללו רואים את קרוביהם המיוחלים והמפוחדים. הספק בעיניהם".

"סטודנט אחר — נוסף לכוויות, איבד עין אחת. אותו, אם לנערה שאיבדה עין בתאונת דרכים, ביקשה רשות להביאה לטפל בסטודנט הזה. ההיפך הגמור מהורי אותה יעל. הנערה יפהפיה. יש לה פרותיה בעין. מי שאינו יודע קשה לו ברגע הראשון להבחין בה. אל הסטודנט הזה לא היתה כל גישה אלא לנערה הזאת שימשה לו דוגמא אישית. היא טיפלה בו כל הזמן עד להתפרקות המרכז. אינני יודע אם נהיו זוג. הוא אינו שוכב במחלקתי. לא אתפלא אם כן. נקשרו קשרים נפשיים ביניהם. שמע, כל אלה צריך לכתוב רומנים. על אלה צריך להוציא אלבומים, על שלבי התגברותם הנפשית, על רקמות העור ועל רקמות החיים הקורמות. לא על רגל אחת. חידשנו במלחמה הזאת; הישגנו הישגים בהשתלת אברים. נספר על כך בקונגרס הבינלאומי. אין לנו במה להתבייש. רק מעטים שלחנו לחוץ לארץ להמשך הטיפול".

"התכוונת ברצינות בענין הוצאת אלבומים?" "למה לא?"

"הם יסכימו להנציח את מראם המזוויע בתמונות ולחשוף עצמם והקהל יקנה אותם. יכניס תמונות זוועה לביתו?"

"חובה?"

"מה על החובה של סודיות? הלא אין לגלות תיקו של חולה".

"בהסכמתם. בוא, נרד למחלקה, נשאל את אורי, את יעל, את אמא של אורי. כולם פה. אדרבא, נשאל. צריך לזכור מה הן מלחמות. צריך לראות את זוועת המלחמה יום יום אסור להירדם; יש לחנך עליהן ילדים, לקנות להם פוליסות ביטוח. אתה יודע מה הן: שנאה למלחמה, רדיפת שלום. אהבה לעם ולמולדת, מולדת ושלום — אהבה. אנחנו איננו יודעים לרדוף שלום. בכוח צריך לרדוף אותו, להיות חזקים שתהיה לנו מולדת אמיתית — בכל הכוכבים ולא קרעי מולדת ולא קרעי נפש: הללו אינם יודעים כיצד משיגים שלום".

"נזכר אני בקפריסאי שלך. הוא שמר אצלו תמונותיו מן התקופה לפני היפצעו ותמונות בשלבי הטיפול. לי היה קשה להסתכל בהן."

"טוב שהזכרת לי אותו. מי יודע מה אתו. שוב מלחמה בקפריסין. הפעם לא כנגד הבריטים. אני אוכלל. אנו מצלמים כל שלב ושלב בטיפול. התמונות שמורות בתיקו האישי של הפצוע. לשם המשך הטיפול. לשם לימוד והתקדמות. לומדים בהן הרופאים. למשל רופאי שיניים. אנו מתחילים לכת התחבות ואורטודנט — שיניים. אסור לשכוח את הפצועים. הם ספר חתום, בשולי הספר — שאנגים, אפילו אתה, יראים לקרוא, הם השוליים. הם רק עוללות המלחמה.

"בחדר מיוחד שוכבים אחרוני הפצועים. אורי לא היה בו. יצא כנראה לגינה. הוא והמבקרים אצלו. הפרופיסור עמד על הסף: "עליו שכחתי לספר לך. אביו אף הוא קצין בכיר". הצביע על בחור, שפניו מכוסות רסיות ורודות ודומים למפה שעליהם מצוירים דרכים והרות מצטלבים. "הבחור שכב שבועות בלא הכרה. אביו סירב לעזוב את המערכה ולבקר אצלו. העבירו לרשותו מטוס ולא טס. לא מומן היה כאן וגילה לבנו. הסב שעליו לדעת זאת. נחש מה השיב הנער? "אתה תברהיקן. הייתי נוהג כמוך". והנה שם, בקצה החדר עוד אחד, בעיניו. עלם. לא כוויה. פגז עבר העיף לו את הלסת העליונה ואת האף. אנו מטפלים בו יום יום. טיפול לשנים, מסרב לעזוב את המחלקה עד שפניו יקבלו צורה אנושית. הוא מתעקש שאבנה פניו לפי תמונתו. אסתכל בתמונה ואצור את צורת פניו מעצמותיו שאני לוקח מגופו. אינו משתף פעולה עם הפסיכיאטר, שמיעתו לקויה, "להשתיל אף, עם פתרות אף ולבת צלייגה ולהקרים עור — שנים, שנים, אני מפסים שיבקרו אצלו. פרט להוריו. הוא בצפון הארץ. בערבים הוא יוצא לטייל ביחידות. יוצאים בעקבותיו עוקבים אחריו שלא יעשה שטויות. לא יסתכל במראה עד שאומר לו".

*) ראה "הצופה", גליון ערב יום הכיפורים.

هكذا من الاصل

مكذا من الاحل

בחוג המשפחה

מאת נעמי גוטקינד

חגיגית בסתיו

כיצד לקבל את פניו של הח־ורף הקרב כשאנו לבושות בי־ חגיגיות אופנתית מעודכנת? התבוננו בתצלום המצורף. לפי־ ניך כל היסודות הטיפוסיים ל־ אופנה החדישה של שנת 74'. ראשית — חליפה קלה ופרוגה בסגנון הטהור. שנית — מער־ כה של חולצה וחצאית באורך שבל מגוונים התדפיים ורכיב של תום וגזל, כשהדיקם כחושך אותה הגוונים ועליו רוכבת ה־ מקויימים הבקשמות את המערכת כולה. שלישית — נרכיב כי־ הות, שהן כבעם הכרח להשל־ מה מראה פתוח או תרדמי של חצאית מאורכת. — נעלים בגו־ בות עקב. ולבסוף — רביעית, הברוקת קצרה שאף היא ממפי־ כני המראה החדש. להשלמת ההופעה כצינה הדוגמגית שבי־ תצלום גם את האיפור האנפירי־ לבכיו הקרוב. העינים שקועות כאילו בתוך צלליות צבע ללא רגש של איי־לינר או ריסים כהים, ואילו השפתיים מובל־ טות בשפתון חום כהה או ארגב כהה. אם, אגב, את מתכוונת לאמץ לעצמך את המראה הזה כבר לקראת סוכות — תוכלי למשל למצוא גרביים כהות די־ קיקות, במקום הגרביים העבות יותר שיתפשו את מקומן בחורף. את החליפה אפשר כמובן להכין כבר רק או עבה בהתאם לעונה הבגה, אך בכל מקרה זכרי ל־ הוסיף כמה קפלים לחצאית.

רימונים לסוכות

רימון נחשב לפרי הקלאסי של חג הסוכות, ואכן ברוכלי השוק אפשר כבר למצוא את ביכורי הפרי היפה והעסיסי הזה, שעונת הבשלתו היא מאוגוסט עד אוקטובר. כאחד משבעת המינים נהוגים לקשט בו את הסוכה מזה אלפי שנים אבל גם על שולחן החג נהוג להגישו. אם את מתכוונת לקנות רימון לחג, לחדש עליו ברכת „שהחיינו" זכרי כי הדרך הנוחה והקלה להוצאת גרגרי הרימון היא — כשחוצים את הפרי לרוחבו, מפנים את החלק התתוך מעל קערה ומקישים בכלי מתכת על קליפת הרימון החוצה. רוב הגרגרים נושרים לתוך הקערה. מיץ הרימונים המרי מוב מאוד לשתיה ואפשר להכין ממנו שירופ מבהתק כדי להוהל אותו במים או סודה. תוכלי כמובן גם להכין עוף עם מיץ הרימונים, הפעם נציע לך כמה מרמויות על שולחן חג הקרב: —

עוף ברימונים

המצרכים: 1 עוף צעיר מ־ חולק למנות, מיץ מ־2 רימו־ נים, גרגרים מרימון אחד, 100 גרם מרגרינה, 2 כפות קמח מתובל במלח, פלפל, פלפלת וכמון, 1 בצל קצוץ דק, 2 כוסות מרק עוף.

ההכנה:

(1) השחי את העוף כמיץ הרימונים לחצי שעה. אח״כ קמחי את נתחי העוף בקמח מתובל וטגני במחבת שבו מרגרינה חמה. הוסיפי בצל המשיכי לטגן.

(2) לאחר זמן מה הוסיפי למחבת את המרק ואת מיץ הרימונים ובשלי על אש קט־ נה כ־20 דקות. לפני ההגשה קשטי בגרגירי רימון.

מה חדש?

רק שלושה מוצרי מזון בארץ אושרו ע״י מכון התקנים...

אחת התופעות הבולטות ביותר למצבה העגום של תעשיית המזון בישראל נח־ שפה השבוע כאשר פורסמו כל בתי החרושת בארץ ה־ מתויקים בהיתר כטעם מכון התקנים הישראלי לסמן את מוצריהם בתו־תקן או בסימן השגחה. רשימה כפורסת של היצרנים ושל המוצרים פור־ סמה זה עתה, כבכל שנה ע״י מכון התקנים בחוברת בת 68 עמוד. מחוברת זו מתברר שמרבית המצרכים בארץ ש־ בהשגחת מכון התקנים הם מענפי חשמל, מכונאות ומים. לעומת זאת בולט מיעוטם של מוצרי תעשיות הצריכה המובהקות. לא יותר מ־2 מוצרים של 2 יצרני טקסטיל ו־3 מוצרים של 2 יצרני מזון זכאים לשאת את סמל המחו־ גה הידוע. מסתבר שעל אף כל אגודות הצרכנים בארץ — צדיין רחוק הצרכן היש־ ראלי הטיפוסי ומוכן לקבל בפסיביות כל מה שמוכרים לו.. וחבל.

הלבנה פתאומית של השיער

שתי תופעות אוניברסאליות מפורידות כמעט כל אדם עלי־ אדמות, כאשר הוא מתקרב ב־ גילו — האחת, הלבנת שער ראשו. השניה — הקרחה. בנוסף עליהן מקובלת גם הדעה שמצ־ בים של פחד נפשי או תדירה גדולה גורמים להלבנת שיער אך נשירתו גם אצל צעירים. האם דעה זו מבוססת מבחינה מדעית? ומהן הסיבות הפיזיא־ יות להלבנה בכלל? תופעות אלה עניינו את פרופ' א. פריד־ מן, מנהל מחלקת עור יבין ב־ בית־החולים בילינסון, והוא סב־ ייהם אליהן בכרך האחרון של „הרפואה". כותב פרופ' פרידמן:

ההלבנה הפתאומית של השי־ ער — האם היא אפשרית?

חילוקי הדיעות בענין זה נותרו עד היום כפי שהיו לפני יותר מ־100 שנה. מחברים שו־ נים מצביעים בעד ״נגד אפש־ רות כזאת. בעוד שהמנגנון של תופעה כזו נראה כבלתי־ניתן להסברה, יש תיאורים וסיפורים רבים יותר על הלבנת שיער פתאומית, כתוצאה מפחד, מדא־ גה או מסיבות נפשיות דומות. אולם על מקרים כאלה ידוע יותר מהיסטוריונים ומסופרים מאשר מרופאים, ותפקיד חשוב ממלא בסיפורים אלה יסוד רו־ מנטי ואלמנט של סנסציה. על הלבנת שיער פתאומית „תוך לילה אחד" לפני הוצאת דין מוות לפועל ידוע בהיסטוריה על תומס מור, מרי מלכת ה־ סקוטים, מרי אנטואנט ורבים אחרים. לא רק פחד, אלא גם דאגות אחרות, הקשורות עם מות הקרובים, עם הפסד כספי, או אי־הצלחה מסוג אחר, חוז־ רים בסיפורים אלה לעתים קרו־ בות כסיבה להלבנת שיער פת־ אומית. משך מאות שנים קשרו את התופעה הזאת עם דאגות הקשורות בחיי המין.

תסיכי התיאוריה על האפש־ רות של ההלבנה הפתאומית מ־ ביאים כנימוקים לטובתה תיאו־ רי מקריהם; הצד השלש מהווה תוסר הסבר עיוני מתקבל־על־ הדעת של תופעה זו. המנגנון האמיתי של הלבנת השיער אינו ידוע עדיין בדאות, במשך הש־ נים נולדו תיאוריות שונות, אך כל אחת מהן נראית בלתי נכו־ נה או בלתי־אפשרית.

אחת התיאוריות המקובלות ביותר היתה, שסיבת ההלבנה הפתאומית היא נוכחותו של אויר בתוך השערה. לפי תיאו־ ריה זו, כתוצאה מהלם נפשי נכנס אויר לתוך השערה, דבר שנותן לה מראה לבנבן, למרות שהפיגמנט נשאר בתוכה. אך רוב החוקרים לא הצליחו להו־ כיח נוכחות אויר בשערות ש־ הפכו לבנות כביכול באופן פת־ אומי, ואף אחד לא גילה אויר בשערות שנעשו לבנות בהתאם לגיל.

יחד עם זאת, למרות אי־ האפשרות של הסבר תיאורטי לתופעה, יש לציין, שמקרי הל־ בנה פתאומית של השיער תוא־ רו באופן סובסטיבי מאד ע״י מחברים רציניים ויש הטוע־ נים, שתופעה כזו בכל זאת אפשרית. בשנת 1959 אסף אפ־ ריב את כל הספרות על הנושא משנת 1800 ואילך, ומצא 26 מקרים של הלבנה פתאומית אחרי התרגשות, פחד או מתח נפשי, 7 מקרים שבהם הלבנה פתאומית של השיער נצפתה ע״י רופאים בחולי־נפש או חו־ לי עצבים בעת הטיפול, ו־5 מקרים שבהם ראו אותפלמור־ לוגים הלבנה פתאומית של ה־ ריסים.

כמובן, בסיפורים ״בים על הלבנה פתאומית של השיער, ובמיוחד באלה הידועים מהספ־ רות היפה ומסיפורים פסיבדו־ היסטוריים, יש לראות פרי דמי־ יונם של המחברים. בנסיון חקי־ רה אפשר בקלות למצוא, שמחב־ בר אחד לקח את סיפורו ממחב־ בר שני, וזה ממישהו אחר — וכל אחד בלי לקבל אישור מ־ בוסס, שאומנם הדבר נכון, וב־ מקרים רבים מדובר רק באגדות ובפולקלור, בלי הוכחה רצינית. במקרים רבים, במיוחד באלה הנוגעים בנשים, אפשר לחשוש, שסיבת „ההלבנה הפתאומית" היה... חוסר צבע לשערות, ש־ היו כבר מזמן לבנות, ורצון להצדיק את שינוי הצבע „הפת־ אומי" בסיפור פחות־או־יותר רומנטי. במקרים רבים מתברר אחרי ביקורת מדוייקת יותר, שה„טרגדיה של לילה אחד" נמשכה לאמיתו של דבר שבו־ עות או חודשים, כלומר, ההלב־ נה ה„פתאומית", כביכול, לא היתה בכלל פתאומית כל־כך. אך נראה, שיהד־עם־זאת נשאר־ ר מקרים מספר שאינם שייכים לקט־גוריה זו. לכל הפחות חלק מהמקרים האלה אפשר להסביר באופן מתקבל על הדעת, מבלי להתנגש בעובדות מדעיות קיי־ מות ובלי ליצור תיאוריות בלתי מבוססות הישות.

קרחת עגלגלה היא מחלה ש־ בה קיימת נשירת שערות, פחות או יותר פתאומית, ויש הנושרות כל השערות בו בזמן שברוב המקרים הסיבה של קרחת עגל־ גלה נשארת בלתי־ידועה, אפ־ שר במקרים רבים למצוא או לחשוש שגרמו לה סיבות נפ־ שיות. המוזר הוא שנושרות כ־ מעט אך ורק שערות המכילות פיגמנט, בו בזמן ששערות לב־ נות נשארות. גם אחרי שבאו־ רים הנגועים צומחות השערות בחזרה, הן צומחות לעתים ק־ רובות כבר כלבנות, במקום ה־ כהות שהיו באותו מקום קודם. הסיבה להופעה זו איננה ידועה, אך קל להבין, שאם אצל אדם עם קרחת עגלגלה מפושטת בכל הראש המעורב בשרו באו־ פן פתאומי רק השערות עם פיגמנט, והשערות הלבנות נש־ ארו, ואם הדבר קרה מסיבות נפשיות — במצב של פחד, מתח נפשי או התרגשות, מסיבה כל־ שהי — אז מתקבל הרושם של „הלבנה פתאומית" של השיער („תוך לילה אחד").

השאלה, אם ההסבר הנ״ל נכון לגבי כל המקרים של „ה־ הלבנה הפתאומית" של השיער, או רק לחלק מהם, נשארת בינ־ תיים פתוחה.

שנת האשה הבינלאומית

מזכ״ל האו״ם קורט ולד־ היים פנה למשלחת ישראל באו״ם והעיר את תשומת ל־ בה להחלטה מס' 3010, ש־ נתקבלה ע״י המליאה ב־ 1972, בדבר „שנת האשה ה־ בינלאומית" האמורה להת־ קיים ב־1975. מזכ״ל האו״ם מצטט בפנייתו את הסעיף המפרט את הפעולה המוגב־ רת אשר תיעשה בשנה זו לפי החלטת מליאת האו״ם על מנת: —

א. לקדם שוויון בין גב־ רים ונשים;

ב. להבטיח את ההש־ תלבות המלאה של נשים ב־ כלל המאמץ לפתוח, בעיקר ע״י הגדלת אחריותן של נ־ שים ותפקידן החשוב בפיתוח הכלכלי, החברתי והתרבותי, במישור לאומי אזורי ובין־ לאומי — במיוחד במשך ע־ שור הפיתוח של האו״ם.

ג. להכיר בחשיבות התור־ מה וגדלה של נשים בפיתוח יחסים ושיתוף פעולה ידידו־ תי בין מדינות ולחיזוק שלום העולם.

לפי מכתבו של מזכ״ל ה־ או״ם מוזמנות המדינות החב־ רות בארגון להבטיח הגש־ מה מלאה של זכויות הנשים וקידומן, על בסיס ההכרזה על הסדרת ההפליה נגד נשים. כמו־כן מתבקשות המדינות להגשים במהירות האפשרית את האמנה של ארגון העבו־ דה הבינלאומי, אשר לשכר שווה לגברים ולנשים, תמו־ רת עבודה בעלת ערך זהה.

מזכ״ל או״ם ביקש ממדינת ישראל, כמו משאר המדינות, לעבד, בשיתוף עם ארגונים שונים הנוגעים בדבר, תכנית לקיום „שנת האשה הבינ־ לאומית", בה ייעשה לקידום המטרות הנ״ל. על הארגונים השונים שיצויינו עם השנה להיות מוצגים בפני הפורום הבינלאומי.

בישראל הוטל על מועצת ארגוני נשים להכין ארועים אלה ולדאוג לקיומם.

כמו כן תבדוק מועצת אר־ גוני נשים והגופים החברים בה את הגשמת ההמלצות ה־ נ״ל. זאת על סמך שורת פעולות, חלקן מומלצות ע״י מוסדות או״ם וחלקן פרי־ יוזמה בקומית. (ניתן לקבל כל החומר שנתקבל ממזכי־ רות האו״ם ע״י פניה למוע־ צת ארגוני נשים.)

לשם כך התכנסה בחודש ינוי ש. ז. ועדה בה נציגות של הארגונים החברים במו־ עצה. — הארגונים הם: מו־ עצת הפועלות, ויצ״ו, תנועת האשה הדתית לאומית, בנות ברית, ארגון נשים ליברליות, איגוד נשים אקדמאיות, אי־ גוד המשפטניות, איגוד מוע־ דוני הסורופטימיסט, תא ה־ עתונאיות. — ישבה ראש־ בישיבה גב' פנינה הרצוג ה־ משמשת כיו״ר מועצת ארגו־ ני נשים.

בין ההמלצות שנתקבלו ב־ ישיבה זו:

— לפנות לנשיא מדינת יש־ ראל ולבקשו להכריז על פתיחת שנת האשה ה־ בינלאומית במשכן נשיאי ישראל בתחילת ינואר, 1975.

— לקיים ארוע בכנסת (עצ־ רת) בהשתתפות אורחות כבוד רמת מעלה.

— לקיים כנס של מנהיגות ממדינות שונות בעולם, ב„מרכז כרמל".

— לערוך פעולות הסברה ו־ חינוך, כגון תערוכות ב־ מוזיאונים, תחרויות חי־ בורים בבתי־ספר, חידו־ נים ועוד.

— לעבד הצעות בעניני ח־ קיקה, תכניות לימודים ושעות לימודים.

— לקבוע סמל שיציין את שנת האשה בישראל א־ שר ילווה את כל הפרסו־ מים והאירועים.

— לפנות בענין הטבעת בול מיוחד וחותמת לציון שנת האשה.

— להרחיב את הועדה ולצ־ רף נציגים של משרדים ממשלתיים.

בהתאם להצעת יו״ר הוע־ דה סוכם שוינה הרמן אשר בעבר ייצגה את ישראל ב־ מוסדות או״ם שונים תהיה מרכזת הועדה להכנת שנת האשה.

שתו והתענגו

ביין קונדיטון

בעריכת שלמה קנדלשיין

שח־מט

ישראל עלתה לגמר באולימפיאדת הנשים

נבחרת הנשים בשחמט זכתה ל־ הישג נכבד ביותר בשעה שהצליחה להעפיל לשלב הגמר באולימפיאדת הנשים — 1974 המתקיימת עתה ב־ עיר מדליין שבקולומביה.

יש לציין במיוחד כי נבחרתנו הו־ פיעה לכל המשחקים עם שתי שח־ קניות בלבד — אולגה פודרז'נסקה ולאה נודלמן. השחקנית השלישית (מילואים) פרידה פורמן (רבינוביץ) שהיתה אמורה להצטרף לנבחרת כ־ ארצות הברית לא הגיעה כסיבות אישיות.

המעצמה הכבדה שהוטלה על כתפי שתי השחמטאיות הכנוסות „עולות חדשות" מברית המועצות היתה רבה והן לא אכזבו.

יחד עם ישראל העפילו לשלב ה־ גמר: ברית המועצות, רומניה, הולנד, קנדה, יוגוסלביה, מערב גרמניה, צ'כיה, בולגריה והונגריה (עלתה ע־ מנו מאותו הבית).

נאחל הצלחה לנבחרתנו בהמשך המאבקים וסיום במקום נכבד.

קרפוב — קורצ'נוי 2½:1½

לאחר הסבוב הרביעי מוביל קרפוב בהפרש נקודה נגד קורצ'נוי בתחרות חצי גמר אליפות העולם בשחמט המתקיימת במוסקבה. המשחקים רא־ שון שלישי ורביעי הסתיימו בתיקו, ואילו במשחק השני (בשחור) זכה קרפוב.

3 המשחקים הבאים נערכו באליי־ פות הקבוצתית האחרונה של ברית המועצות שריכזה את טובי הכוחות העולמיים בשחמט. אחד מגיבורי ה־ אליפות היה צ'שקובסקי שניצח ב־ צורה משכנעת שני אלופי עולם ל־ שעבר ספאסקי וסמיסלוב.

אלוף עולם אחר לשעבר פטרוסיאן נוצח ע״י... מיכאל טל גם הוא אלוף עולם לשעבר.

להלן 3 המשחקים המרתקים.

קארו — קאן

ספאסקי / צ'שקובסקי

1. ה4 ג6 2. ד4 ד5 3. פג3 ה6 4. ה3 רז5 5. פו3 פו6 6. ה5 פו4 7. פ:ה4 ד:ה4 8. פז5 ג5 9. רג4 0־0 10. ה6 ו6 11. פ:ה4 ב5 12. רה2 ג:ד4 13. רו3 פג6 14. 0־0 מהב6 15. צהו ...

[...]

פירץ אופימצב

טל / פטרוסיאן

1. ה4 ג6 2. ד4 ד5 3. רז7 פג3 ...

ספרדית

צ'שקובסקי / סמיסלוב

1. ה4 ה5 2. פו3 פג6 3. רב5 א6 ...

(צירה, „קונסטהאוז") / מאכס ארנסט: „העיר כולה"

איכות החיים בציריך

מאת חוה זהבי

באורוגיה היה מסתכל עלי ב־ האגרמל, הפרח מהרי באלפים. הוא אמור, בעל עלי כותרת קטי־ פתיים ומפותלים, הוא ה„אוי־ לוויים", כדרך התיירים, הבאתי עמי, לזכרון יותר ארוך לסיורי בשווייץ הקרירה.

ציריך — שלהי קיץ 1974. היש־ ראלי האורח כאן, מתבונן בלי פ־ שים על כל מה שמשותף אתנו, ד כמובן — על השונה, הרחובות — לא רק רחוב ה„בנהוף" בעל השם העולמי, או שפת נהר הלימט בלבד, אלא עוד יותר הרחובות הצדדיים, המצופים באבנים קטנות, המהתגפים במספר רב מכירות פנימיות זעי־ רות — הם אלאגנטיים, נראים כבעם ב„הדים מרוהסים". לאחון הרגילה לרעש של המזרח הקרוב, דומה כ־ אילו שוררת כאן דממה כוחלטת, למרות צילצולי הפעמונים, המתחד־ שים כל רבע שעה.

אבל הניקיון האגדתי ברחובות — כבר אינו מושלם כפי שהיה. אפשר לראות קצת פסולת נייר, בדלי סי־ גריות מפוזרים — כמובן, לא באותה מידה, כמו אצלנו. לדברי השווי־ צריים, גורמים לכך העובדים ה־ זרים.

בכל כיכר קטנה, בכל איי־מדרכה שכיח עשיר של פרחים בעלי צב־ עים עמוקים וכאילו רוטבים למגעי. כל חלון, כל גזוזטרה, מלאים וגד־ שים בגרניות עקיות, ראשיתן בכל גוון האדום וכן פטוניות באלפי צב־ עים, גולשות כבפל מים ומפיצות ריחן הערב לפנות ערב.

אך בכל זאת הן אינן יכולות ל־ גמרי לדכא את הריח הרע — כן, המטייל מרגיש היטב בריח האשפה. בציריך — וגם בבקומות אחרים ב־ שווייץ, כתוצאה מחוסר כוח אדם לעבודה זו — יש „סדר" חדש: את האשפה איספים ומעבירים מן הבתים הרחובות רק פעמיים בשבוע והיא מוטלת יום לפני האיסוף בשקי פלס־ טיק רשמיים במקומות האיסוף ב־ רחוב ואחרי כן במיתקנים. עד אז יש לאחסן אותה בדירות. אי הנ־ עימות היא גדולה לדיירים, ומן ה־ תיירים נגזלה האשליה על שווייץ ה־ היגיינית.

יוצאי דופן אחרים, רוב מוציאים כל כך מפגרים אחרי זכבנו, שהדבר היא כמעט לא ייאומן. וזאת באותה צי־ ריך, שיצירה פלאסטית־קינטית־ קולית של טינגלי שלהם מוצבת ב־ אחד מגניה!

גלריה בעיר הפנימית הציגה יצי־ רות ברוח המופשט הגיאומטרי — ברוח מונדריאן — של כמה אמנים, ביניהם מאכס ביל.

„קל לשוויצרים, הם לא ניהלו מלחמה כאן 160 שנה", אנו רגילים לומר. אך לכרות זה — או אולי דווקא משום כך — קיימים דברים, שאם יכולנו ללמוד אותם מהם, היינו יכולים להקל על חיינו היומיומיים. הסבלנות, ההתנהגות השקטה, ערך הטיב המעולה של התוצרת, למשל. נוסף לכך, הם אוהבים לעבוד!

*

קייץ היא „עונת המלפפונים" גם בחיי האמנות — אך בכל זאת נמי־ צאת ב„קונסטהאוז" (בית האמנות) התערוכה הפולנית הגדולה. הם ה־ ביאו הרבה מנכסי האמנות שלהם מימי הביניים — ובין הפסלים דמות גבר משל קאנטור, מצופה כולו בבד האקי, עם שתי מזודות, אף הן מצופות חקי, דמות של האיש ה־ נודד, חסר המולדת. מכתו של מוצג זה היא ישירה, לחושים ולדמיון. מלבד תערוכה זו, נמצאים ב„קונ־ סטהאוז" יצירות ואוספים המשפיעים לא בכמותם ,אלא במיוחד שבהם. ציורים משה פאול קלי, מאכס ארי נסט הסוריאליסטי וראקומטי, פס־ קופתו הקדומה לגמרי. התערוכה המי־ דית של אוסף מציורי שאגאל. הופ־ תעה הגדולה ביותר נגרמת למבתכל באוסף „בירלה". בארמונו של ספק־ הנשק האספן ובעל „הנפש היפה", שהפך למקום תצוגה רשמי, בשבעות קריאות התפעלות מכל עבר: האם גם זה וזה כאוז שני ציורים בעלי ממדים עקיים: שושני הבים משל כתנה, הרקדניה הקטנה של דגא, ה־ הורע של ואן גוך, דיוקן עצמי מ־ אחור שלו — ואלה רק כמה דוג־ מאות.

באחד הגלריות הבינלאומיות פסלי מתכת של ציאדזויק, דמויות אשה וגבר, את פני האשה מכבל משולש או משולש כפול, את פני הגבר מ־ לבן. באוסף הגלריה גילויתי שתי ל־ תוגראפיות ישנות של אורדון, הצייר הישראלי.

בגלריה בחלק קיצוני של העיר מציגים ציירי איזור הטסין. מפליא, שהתערוכה קבוצתית כזו, מבלי סי־ גנון סיגנוני, מוצגת בשווייץ. מלבד

פרקי דוסטוייבסקי

(סוף מעמוד 4)

ככל שירבו דמויות האדם, כן תרבה שם הבדידות..."

אל המוחש שבאמונה

אך יש רגעים כעסים בחיי גבוריו, שהם עוברים את גבול הטבע האנושי ומתאחדים עם החלק האלוקי. „דוס־ טוייבסקי האמין בו אמונה רבה ל־ אחר שעבר בכל גלגולי הכפירה. קיימת ביצירותיו — כותבת לאה גולדברג — „אפשרות העברה מן המוחשי ש־„ציאה אל המיסתי ש־ באמונה". אכגם לאדם אין בית, ד־ הוא בודד ותועה, אך אין זה חשוב כלל, בכל מקום שעומדות בו רגליו, הוא יכול לטהר את לבו ולכונן מח־ שבותיו כלפי הבורא.

כי ביתו של אדם הוא הנצח, „ה־ חיים ולא משמעותם". רק בודדים ב־ בין דמויותיו מגיעים למדרגה זו. רובם בורחים מפני האלוקים, דוגמת יונה בן אמתי, „והאושר הארצי ה־ יחיד, שניתן להם, הוא לנוח שיצה קצרה מאד בצל הקיקיון ולראותו נובל ונשמד לעיניהם..." כתוצאה כ־ גישה זו לא תיאר דוסטוייבסקי את הטבע. לא שלא הבחין בו, אדרבא, הוא ראה את הקולות והנרדם בין ה־ נופים, אלא שלא זו היתה הכוונה שלו. כוונתו היתה להת את מעמקי האדם, בנשמתו, בתודעתו, ובתת־ תודעתו, ומשימתו עלתה בידיו. כצ־ למר מלא לכן „זוויות הזיהום", מ־ הבורות ומכשולים, צנים ופחים, ו־ גבוריו נתנים בתוך נסיונות ומא־ בקים, שאינם נגמרים בכלל.

במסה אחרת עוסקת לאה גולדברג בנופים ריאליזם פנטסטי אצל דוס־ טוייבסקי. היא עורכת השוואה בין טורגנייב לבין דוסטוייבסקי, בין „ה־ רוחות" (פאנטאסיה) של הראשון ל־ בין כתביו של השני. דוסטוייבסקי ראה, בניגוד לטורגנייב ולסופרים רומנטיקאים אחרים, את ה„פאנטאס־ טי" בתוך המציאות, „הוא המציאות עצמה ולא משהו מלמעלה הדיך". אך במציאות של הסופר יש לפעמים דברים שהם „מעבר מזה". רגעי הת־ גלות אלה קורים בשלוש דרכים: כאשר קיימת אמונה בבורא ובקבלת הדין של עולמו, בתוך מחלה או אפי־ לפסיה, או בהופעה „השדי", שהוא חלק בלתי נפרד מקיומו של האדם ושייכותו ל„עולמות אחרים" מוגלה בספק.

דוסטוייבסקי כתב באגרותיו ב־ פירוש, כי כהותם של הדברים ב־ מציאות החיים אינה ניתנת להכרתו של האדם, „הוא מקבל את הטבע כפי שזה מעתקף באידיאה שלו, א־ חרי שעבר את מצרף רגשותיו". ב־ כלה „מעורר" השתמש דוסטוייבסקי כבילת גנאי והטיח אותה לגבי מבק־ רים וסופרים, שלא היו הביבים עליו. הוא תבע הרבה מעצמו ומן הסופ־ רים הדה אותם למי תפיסת המצב האנושי על גבוריהם. כל כוונתו שלו היתה לגלות את האימה, היאוש ו־ התהומות, לא בדברים ספרותיים, „פיוטיים" וכסמוי שיער דמיוניים ופאנטאסטיים, כפי שעשו סופרים רבים מאז ומעולם, אלא לגלות את הודעה באותם הפנים ה„מורגלים" והקובלים, השכיחים והיומיומיים, בנו בעצמנו. היה לו חוש נבואה והוא כתב ברשימותיו מן הברותף: „האם נתתם דעתכם על כך, ששופכי הדם המכובללים ביותר היו האדו־ נים מלומדי הציביליזציה המתור־ בתים ביותר, אשר כל מיני אטילות וראזינים אינם ראויים לפעמים ל־ ההיר שרוך נעליהם" יש בדברים האלה משום ראיה מראש ומשום חזון אימים קשה לעתיד, כפי ש־ הדברים נתגשמו בארצו של הסופר, בגרמניה ובארצות אחרות במאה ה־ עשרים.

ריאליסט ולא פסיכולוג

במסה „דוסטוייבסקי והרומאנטיקה הגרמנית" עוסקת לאה גולדברג ב־ ניתוח יצירותיהם של ז'אן פול סאר־ טר (מבוא לאסתטיקה), לודוויג טיק (האגדה „אקברט הבלונדי"), היינ־ ריך פון קלייסט (הסיפור „המארקי־ זה או..."), ובמסתו של קלייסט על תיאטרון המאריונטות, ובנהגות אשר פעולותיהם על יצירתו של דוסטוייב־ סקי. דוסטוייבסקי דחה את הכינוי פסיכולוג, אשר סיפרים רבים העניקו לו. הוא הגדיר עצמו כריאליסט ב־ מובן הנעלה ביותר של המושג, „היינו: אני מתאר את מעמקי נשמת האדם". אך אצל הסופרים, שלאה גולדברג מנתחת את כתביהם, יש קירבה רבה אל הבחינות הטראגיות של תחושת העולם מיסודו של דוס־ טוייבסקי.

במסה „ליזאבייטה, גבולות החופש והדין" עוסקת לאה גולדברג בבעמתו של הסופר לראות את האדם כיצור השואף להגיע מעבר לטוב ולרע, הכוונה, ראשית כל, לראסקולניקוב, גבוריו של הספר „החטא וענשו".

הוא האמין, כי למעמקי האדם הג־ צבו גבולות שרירים וקיימים החוד־ גים מכצפונו, וזאת בגלל הקיום ה־ מטאפיזי המטיל עלינו חוקים ו־ מצוות. האדם כפוף לחוק האלוקי, השם גבול לרצונו, החל גם על ה־ כופרים, החוק הזה מתגלה לא רק „בספר הענשי", במשפטו העצמי של האדם, כלומר במצפונו, שהוא ה־ בורא ביותר מכל המשפטים ומכל ה־ ענשים, אלא מתגלה ב„מוסר אלו־ קים", „בתוך המציאות האובייקטי־ בית". יוצא, איפוא, שבמסגרות החיים נקבעת על ידי כוח ההשגחה העל־ יונה, הכבם גבול וקצב לרצונו של האדם.

כל מי שקרא והכיר את כתבי דו־ סטוייבסקי ימצא אצל לאה גולדברג בפתחות לשעריו של הסופר הגאוני. מי שלא קרא ימצא במסה פתחים נרחבים להיכרות ראשונה ומספיקה עם אחד היוצרים הגאונים של ה־ ספרות הרוסית, אשר השפעתו קיימת בחיי הערבות הרוח של ימינו, ד־ אשר כעסיה כבוהו העמיקו חדור ל־ דיוטות ההתהווות של נשמת האדם ולתאר כמוהו את לבטיו ותרפותיו במערכת הקיום האנושי והלא־אנושי כאחד.

לימוד סינית באוניברסיטה עממית של עת״א

מאת כתבנו בתל אביב

באוניברסיטה העממית המופ־ עלה על ידי עירית תל אביב ילמדו השנה את השפה הסינית, הרוסית והלטינית.

אוניברסיטה עממית זו, מקיימת יותר מ־100 קורסים בשעות ה־ ערב ורבים משתתפים בהם.

בימים אלה החלה ההרשמה ל־ מחזור חדש של לומדים. 40 מ־ הקורסים הם לשפות ויתרם — ב־ מדעי היהדות, הרוח, החברה, ה־ טבע, הכשפטים, והאמנות.

טאשנד — עיר של תורה

(סוף בעמוד 5)

עלה הכורת על קיק טאשנד. רבניה ופרנסיה, זקניה וצעיריה, הלכו לגיא ההריגה. הפרק האחרון בתולדותיה הוא הפרק הדן בגיטו שימלוי בו רוכזו היהודים באביב תש״ד, לפני העברתם לאושוויץ. גם בימי מצור ומצוק אלה, כאשר חרב ההשמדה היתה מונחת על צווארם, שמרו אמו־ נים לתורה ולמצוות.

המחבר מתאר את מסירותם והת־ כוונותם לקיים מצוות השם בביא צלמות, אליו הלכו עם מהר״ם בריסק הי״ד, וקידשו את השם בכל נפשם.

בן הארץ וחניך בית־הספר ביש־ ראל הקורא ספר זה, כמו ספרים אחרים בנוש הרבצ גל־עד לקהילות ישראל, מרגיש כי לא רחוק היום ועולם זה אשר שקע, עלול להישכח מלב. אירופה היהודית, לא הספה את אירופה הנוצרית. בכל כפר קטן, נטול חשיבות בהיסטוריה הכללית, היו קבוצות של יהודים ובצד חיי המעשה פיתחו מסכת חיי תורה וקדושה.

המחבר מיטיב לתאר זאת בפרק ייח שבספר, הדן בחיי היהודים בכפרים סביב לטאשנד. נסיונו הת־ שוב של המחבר בספר זה ושל מחב־ רי ספרים דומים, מחייב המשך בתנופה גדולה — כל עוד חי דור עדידי פליטי חרב, היכול לתאר את עולם ואתמול ששקע. אנו זקוקים למפה יהודית של אירופה, אשר בה לא ייפקד מקומם של כל הקהילות, בתי הכנסת, הישיבות, בתי המדרש ובתי־עלמין, שמצבותיהם מספרות על חיים יהודים עשירים, על גדולי תורה שהיו בהן וכתבו בהן חידושי תורה, בהמשיכם שרשרת הדורות.

הספר שלפנינו — דובב שפתי יש־ נים של קהילת קודש בישראל, של דורנו המלאכה לגמור.

סניף חדש ל„הסנה" בר״ג

סניף מחוזי חדש של „הסנה" נחנך אתמול ברמת־גן. בראש ה־ סניף עומד מר אילן ודשוב.

עם כניסת צוות אנשי „הסנה" ל־ משרדיהם החדשים הושלם שלב נוסף בביזור של „הסנה" למחוזות. בצד הסניף המחוזי התיכון (ר״ג) פועלים ב„הסנה" עוד ששה סניפים מחוזיים: סניף מחוזי יהודה (ירו־ שלים), סניף מחוזי המרכז (תא), סניף מחוזי שרון (נתניה), מחוזי צ־ פון (חיפה), סניף מחוזי דרום (רחובות), סניף מחוזי נגב (באר־ שבע). באמצעות סניפים אלה מבק־ שת חברת „הסנה" לקרב את שרותי הביטוח ללקוחיה לקצר הליכים ול־ זרזם ולאפשר למנהלים בעלי סמ־ כויות לבצע פעולות רכש ולגמור עסקות באורח עצמאי.

טורניר כדורעף בטירת־צבי

ביום רביעי כ״ג תשרי, ה־9 באוקטובר יערך בקיבוץ טירת־ צבי שבעמק בית־שאן טורניר מ־ רובע לזכרם של דוד גלזר הי״ד ושמעון שפרינגר הי״ד־ שחני ק־ בוצת הכדורעף המקומית שנפלו במלחמת יום־הכיפורים.

בטורניר ישתתפו קבוצת א־ ליצור מיבנה, סער, בארות־ יצחק וטירת־צבי. בן קיימת אפ־ שרות שיתופה של קבוצת אליצור תל־אביב.

הוצאת הקיבוץ המאוחד

רח' נהרדעה 15, טל' 225222, ת״א

הופיע

אברהם שטאל / שירת ישראל בספרד

מושגי יסוד על שירה, קצב וצליל. פרקי לימוד למורה ולמדריך. בשתוף עם המחלקה לתרבות תורנית, משרד החינוך והתרבות.

*

גולדה מאיר / בית אבי

הדפסה שלישית

יצחק רבין / בית אבי

הדפסה שניה

יגאל אלון / בית אבי

הדפסה שניה

מוסד הרב קוק

ת. ד. 642 ירושלים

זה עתה הופיע

מקורות ילקוט שמעוני

לחמשה חומשי תורה

על־פי כתב יד אוכספורד ודפוס ראשון. עם מבוא, מקבילות והערות ומפתחות המאמרים כמדרים בספר המקור.

ערוכים על־ידי

ד״ר דוב הימן

המחיר: —.60 ל״י

*

ניתן עדיין להשיג מקורות ילקוט שמעוני לנביאים וכתובים.

המחיר: —.35 ל״י

משרד ההפצה: תל־אביב, רח' אלנבי 87, טל' 615036

14 כרכי

האנציקלופדיה התלמודית

שהופיעו עד עתה

מכילים למעלה מ־1000 ערכים־ענינים, עד אות ח״ת, בכל שטחי ההלכה; ברכות ותפילות, זרעים ומועד, נשים ונזיקין, שופטים ומשפטים, ארץ ישראל והמקדש, טומאה וטהרה איסור והיתר תקנות ומנהגים (כרכים ט״ו—ט״ז בהכנה לדפוס).

מחיר כל כרך —.38 ל״י

ניתן להחליף כרך א' הישן במהדורה חדשה ומושלמת — עם 10 עמודים חדשים, במחיר —.18 ל״י.

רק אצל:

האנציקלופדיה התלמודית, בית־וגן, ירושלים

מכירה ראשית לא״י:

חיים גיטלר, רחוב ביל״ו 4, תל־אביב.

משרד הקליטה מסייע בפירסום יצירותיהם של עולים חדשים

עשרות ספרים, ירחונים, שבועונים, עיתונים יומיים וחוברות, יצירותיהם של עולים חדשים או המיועדות לעולים, יצאו לאור בסיוע המחלקה לקליטה חברתית של משרד הקליטה בשנת תשל"ד.

בשנה זו סייע משרד הקליטה בהוצאת אינציקלופדיה „יודאיקה" בשפה הרוסית, תנ"ך ברוסית ובהוצאה לאור של מילון עברי-רוסי ועברי-גרוזיני, זאת בשיתוף עם „עם עובד".

לפעולה לרכוש ספרים אלה במחירים מוזלים.

חוברות שונות המוצאות ע"י מרכז ההסברה והמיועדות להרחיב ידע העולים בנושאי אזרחות, מדינה וחברה פורסמו השנה בעזרת משרד הקליטה.

„ישראלי" — ביטאון בשפה הגרוזינית, „התחיה" — רבעון בשפה הרוסית וכן רבעונים בשפה יידיש, רומנית וספרדית יוצאים לאור ומופצים בתפוצה רחבה בקרב העולים באמצעות המח' לקליטה חברתית של משרד הקליטה.

סופרים עולים מקבלים סיוע משרד הקליטה בתרגום ובהפצת יצירותיהם הראשונות בארץ. ההסדר מבוצע בשיתוף עם אגודת הסופרים העבריים באמצעות ספרית „שבות".

בשנת תשל"ד סייע משרד הקליטה להוצאתן לאור של יצירות בעברית: גנז שירי אלתרמן, שירת ביאליק, „הדים" — קובץ שירים עבריים, ספרה של גולדה מאיר — „בית אבי", צוה. בסיוע משרד הקליטה ניתן

600 איש התנדבו והושבעו בסביון

בסיון כבר התנדבו והושבעו 600 איש למשמר האזרחי — על כך מסר יו"ר הועד של הישוב, מר זוביה לשם, בטקס השבעתה של קבוצה שלישית של מתנדבים שמנתה למעלה ממאה איש, אשר נערך ערב יום הכיפורים.

מר לשם אמר, כי הוא מספר שיא של מתנדבים שאין לו דוגמא אף בערים גדולות בארץ. הוא הוסיף, כי מבצע התתנדבות יקיף את כל תושבי סביון ותושבי הישוב הסמוך גני-תקוה.

את המתנדבים השביע רב פקד יצחק יפה, מפקד משטרת אונו, אשר הסביר להם את חובותיהם וזכויותיהם כשוטרים במשטרת ישראל.

ביקורת על חילול השבת בחיפה

מאת סופרנו בחיפה

בביקורת קשה על שיום המגמה בהחלה והולך בחיפה, בתחומים שונים, דבר השגע בסטטוס-קוו שעליו הוסכם בין הסיעות המרכיבות את הקואליציה העירונית, יצא חבר מועצה העיריה ד. פרומר מהמפד"ל בדיון על תקציב הפיתוח. הוא אמר כי נוספו קווי תחבורה ציבורית שלא היו בעבר, נערכים מופעים בשבת בחסות העיריה ובמימונה כאשר התרבות החדשה גובלת על הריסות התרבות העתיקה שלנו. בפנותו אל המערך, אמר נציג המפד"ל, שהנהגות הציבורית מחייבת שמפלגה זו תתייחס לשותפיו בקואליציה באותה מידה שהוא רוצה שיתייחסו אליו.

באשר לתקציב הפיתוח טען הדובר כי לא הוקצבה פרוטה אחת להמשך פיתוחו של ביה"ס המקצועי בקרית שמואל שהוא צר מלהכיל את כל תלמידיו.

בענף התיירות יש פגיעה חמורה בגלל העדר מקומות כשרים במספר מספיק. בכל העיר התחתית אין אף מסעדה כשרה אחת ברמה מתאימה לתיירי חוץ.

נהרג בהתהפך רכבו

חיים בוק בן 52, מבאר שבע, נהרג בהתהפך מכוניתו בדרך צפר ליד באר-שבע.

נהג המכונית נפצע קשה והוחש לבית החולים ע"ש סורוקה, שם מת מפצעיו תוך כדי קבלת טיפול.

ירושלים

הילולא של רבי שלום מפריבישט ז"ל

מטעם איגוד רבנים חסידיים התקיים במוצאי שבת, בבית הרב מנחם ובזמן הילולא לזכרו של הצדיק רבי שלום מפריבישט זצ"ל.

אנשי בלכלה בכירים ביקרו ביחידות צה"ל

אנשי כלכלה בכירים, מאזור המרכז והצפון, ביקרו בראשית השבוע בכמה מבסיסי צה"ל, במסגרת פעולות מרכז ההסברה ודובר צה"ל, לקרב את האזרח לנעשה בצה"ל.

אנשי המשק התארחו בבסיסי שריון וחיל אויר וקיבלו במקום הסברים על יישום לקחי מלחמת יום הכיפורים, הבעיות הבטחוניות ובעיות הפרט בצה"ל.

במהלך סיורם שוחחו האורחים עם אנשי היחידות על בעיות המחסור בכח אדם בצה"ל: אנשי מקצוע, טכניים ואנשי פיקוד בדרגים השונים, במיוחד לאור תנאי השכר אשר אינם עומדים בתחרות עם השוק האזרחי.

עיסקת פרי הדר עם רומניה

עיסקה יצוא פרי הדר בסך כ-5 מיליון דולר נערכה לא מכבר עם רומניה. במסגרת העיסקה יספק הפרי מישראל לרומניה בהחילה העונה והיא כתוצה התחלה מכבה לעונה החדשה.

יו"ר הנהלה „תנובה אקספורט", מר סנדו דוד, מסר על כך בישיבת מועצת החברה בת"א. הוא ציין, שנוסף לכך היתכן עיסקת יצוא נוספת עם רומניה, וכמו כן מתנהל מו"מ על יצוא פרי הדר למדינה מזרח אירופית נוספת. בהתאם להסכם שכבר הושג עם רומניה ישלחו לארץ זו 1,3 מיליון תיבות תפוזים, 300 אלף תיבות לימונים, 200 אלף תיבות אשכוליות וכמות של ולנסיה שטרם סולמה סופית.

מר סנדו מסר, כי היבול ברוטו הסתכם בשנה שעברה בכ-44 מיליון תיבות, ואילו השנה מצפים ל-48 מיליון תיבות. הוא ציין, כי עקב המשבר שהיה בענף אשתקד נחלצה הממשלה לעזרה בצורה נאותה פחות או יותר, אולם גם על המגדלים מוטלת השימה נבבדה בנושאי היעול הנכבים ההוצאות, כדי שלא יגרמו זעזועים חמורים עקב ההתייקרויות העצומות בתשומות.

אשר לפרי הדר לתעשיה, אמר מר סנדו, כי לאחר דיונים ומשברים עם התעשיינים סוכם כמעט סופית בועדה בשותפות של הצדדים ובציגי הממשלה, על 175 ל"י כמוצע לטון הדרים. מסוכם זה השלם התעשיה 120 ל"י לטון, הממשלה תשתתף ב-38 ל"י לטון (29 ל"י יותר מאשתקד), והקרן המשותפת למועצת ההדרים והתעשיינים עד 17 ל"י לטון. סכום זה גדל בכ-50 אחוז לעומת אשתקד, אמר, אולם אינו מכסה את הגידול בהתייקרויות ואת הוצאות היצור.

מנכ"ל „תנובה אקספורט", יוסף ויגר, סקר את השנה שעברה, בציינו כי היתה זו עונה קשה מאד ובעקבותיה חלק ממגדלי ההדרים „מצביעים בבולדוזרים", ומדובר בהישול שטחים נרחבים למדי. מר ויגר ציין, כי חרף הדעתים אין לנהוג בפזיזות יתר ואין עדיין כל שיקול כלשהי לחסל פרדסים שאינם זקנים ושמניבים פרי בכמות סבירה.

1300 עולים פתרו בעיות הדיור באמצעות משכנתאות

למעלה מ-1300 עולים פתרון בעית דיור הקבע שלהם באמצעות משכנתאות, שקבלו ממשרד הקליטה בחדשים אפריל—יוני השנה. בכך חל גידול העולים המסתייעים במשכנתא של משרד הקליטה לפתרון בעית הדיור.

519 משכנתאות בוצעו בתקופה זו לעומת 617 באותה תקופה אשתקד. אולם מספר זה מהווה השנה כ-25 אחוז מסה"כ פתרונות הדיור הקבועים שסיפק משרד הקליטה, לעומת 19 אחוז בתקופה המקבילה אשתקד.

בחודשים אפריל—יוני נרכשו דירות ע"י עולים בסכום כולל של 50 מיליון ל"י. כ-50 אחוז מסכום זה היו המשכנתאות שנתנו ע"י משרד הקליטה.

30 אחוז מסך כל העולים מקבלי המשכנתאות השנה הם יוצאי מזרח אירופה. זהו גידול ניכר לעומת התקופה המקבילה אשתקד בה הגיע אחוז מקבלי המשכנתאות יוצאי מזרח אירופה מקרב כלל מקבלי המשכנתאות ל-18 אחוז בלבד.

במשך השנה האחרונה נעשו ע"י משרד הקליטה שינויים בתנאי הרכישה של המשכנתאות למשפחות צעירים, עולים בכוח וזוגות קשישים. בעקבות הסדרים אלה עלה משקלם של המשכנתאות בתקופה הנסקרת מ-48 אחוז אשתקד ל-55 אחוז השנה.

הגיע מכתב מאסיר ציון מרק דימשיץ

„מדי פעם אנו שומעים כאן על ירועים בגבול לבנון וכאשר מוסרים כאן שחיל האויר הישראלי מפציץ את דרום לבנון, סימן הוא לנו, שזו חדירות ופיגועים של מחבלים מ„בנוד" — דברים אלה כלולים במכתבו של אסיר ציון מרק דימשיץ, הכלוא במחנה פרם בארואל אל בתו וליה בישראל.

המכתב הגיע לבתו בימים אלה לאחר שנשלח ב-20 ביוני.

בהמשך המכתב כותב דימשיץ שלא מובן לו ולחבריו במחנה מדוע אי אפשר להסום את גבול לבנון שאור כי כ-50 קים? בענין זה הוא כותב: „יש ללמוד מן הרוסים, החוסמים הרמטית גבולות לאורך אלפי קילומטרים".

בקטע אחר של מכתבו מבקר דימשיץ את „הלהיטות התמוהית בישראל המושפעת מן הציביליזציה המערבית, ההוהרת להמונות צרכנית".

בתום מכתבו ביקש מ. דימשיץ מבנותיו לכתוב לו פרטים על דייר יהודה מגולסון מקיבוץ שביר, „הוא שולח לנו מכתבים וגלויות טובות".

מחזור יקבי אליעז — 12 מיליון לירות

מחזור המכירות של יקבי אליעז בשנה שנסתיימה בסוף חודש יולי הגיע ל-12 מיליון לירות לעומת 9 מיליון לירות אשתקד. הגידול במחזור נובע בעיקרו מעליות המחירים והמיסוי וכן ממעבר ממכירת מוצרים זולים ועממיים למוצרי איכות יקרים.

מהנהלת יקבי אליעז נמסר כי לא חל השנה גידול ניכר בכמויות היין שנמכרו, שכן בשנים האחרונות מרבוזק היקב את מלוא תוצרתו ולפעמים אף קורה שאין ביכולתו להענות לדרישות נוספות מן השוק למוצרים מסויימים בהם הביקוש גדול, כגון יין רוזה בנימינה, שהמכירה שלו מוכפלת מדי שנה. בציר הענבים עומד להסתיים ביקבים הקרובים והעונה נתקבלו ביקב 5,000 טון ענבים.

עירית חיפה קיבלה הלוואה של 2.5 מיליון דולר

מאת סופרנו בחיפה

עירית חיפה קיבלה „תיק מהאוצר", הלוואה בסכום של 2,5 מיליון דולר לפי הכלכת הממשלה.

ראש העיר י. אלמוגי אמר כי הלוואה זו, אם כי היא נתנת בתנאים נוחים מהוה קיפוח רציני של חיפה לעומת רשויות מקומיות אחרות. ת"א תקבל הלוואה של 5 מיליון דולר, רמת גן תקבל 2 מיליון דולר וחולון תקבל 2 מיליון דולר ומבחינת הקף האוכלוסיה וצרכיה, ציין ראש העיר, מהווה הלוואה זו הפליה לרעה לגבי חיפה. אם כי החלט לקבלה.

במחנה

גליון מזכרת

מלחמת יום הכיפורים

אנשים, מצבים, רגעים ונקודות מתוך המלחמה - כפי שראו, צילמו וכתבו כתבי וצלמי „במחנה"

ראיון עם הרמטכ"ל

רב אלוף מרדכי גור משיב לשאלות על צה"ל היום ובעתיד

מעבר לתעלה - שבוע לפני הצליחה

פרסום ראשון: טיסת הנסוקים שהובילו כח פשיטה של צה"ל להר עתקה שבוע לפני צליחת התעלה

הופיע

64 עמודים 3.00 ל"י

דנו בפיתוח שירותי בריאות במזרח י־ם

בפגישה שהתקיימה ביום ג' בין-שר הבריאות, מר ו. שם-טוב, ד"ר אמין אל-חטיב, מרכז ועדות הצדקה העוסקות בעזרה רפואית, מר פאיק ברקה, ראש אגודה מסחר והעשיה בפורח ירושלים ומר צבי רגן, מעירית ירושלים נדונו התיבטים-השונים של פיתוח שירותי בריאות במזרח ירושלים. דגש מיוחד הושם על פיתוח השירותים לילדים, שרותים גריאטריים וממחלות ממרסכות.

שר הבריאות נתן הסכמתו לבניית תוספת מיטות לילדים במוסדות הרפואה הקיימים במזרח ירושלים, או במוסד אישפוזי מיוחד, אשר יישען מבחינה רפואית ומקצועית על אחד מבתי-החולים הותיקים הקיימים בירושלים.

תורנות בתי מרקחת

ירושלים: צוה, רח' צוה 15, טל: 30262; אל ארז, באב אל זהרא, טל: 282602.

תל-אביב: פרנקל, המלך ג'ורג' 28, טל: 223721; שלמה המלך, רח' שלמה המלך 78, טל: 246461; חולון: נאות רחל, רח' אילת 36 (קומה ב'), נאות רחל.

בת-ים: עזרא, בלפור 135.

בני-ברק: רפואה, רבי עקיבא 62.

רמת-גן: גנה, ויצמן 17, טל: 722458.

הרצליה: רעננה פינקלר, רח' אחוזה, רעננה, טל: 923386.

פתח-תקוה: פינסקר, פינסקר 2, טל: 910505.

באר-שבע: יונה, שכון ב' רח' ביאליק 5.

נתניה: המגן, ויצמן 13, טל: 23866.

שבת

ירושלים: שבת: רמות אשכול, מרכז מסחרי רמות אשכול, טל: 280552; מוצש"ק: כפלוה דפנה, מעלות דפנה בנין 129, טל: 281804; אלקודס אל כברא, רח' הרון אל רשיד, טל: 283333.

תל-אביב: שבת: בוגרשוב, בוגרשוב 60, טל: 293889; צפון, יהודה המכבי 33, טל: 449995; גוטמן, אחד העם 91 (ע"י הבימה), טל: 285301. מוצש"ק: מרסקוביץ, המלך ג'ורג' 25, טל: 282650; נורדאו, בן יהודה 183, טל: 242673; „בית חיים", שד' ירושלים 49 יפו, טל: 821607.

חולון: אסותא, סרוקפלדור 4.

בת-ים: גני בת ים, רח' הנביאים 3.

בני-ברק: בני ברק, רבי עקיבא 110.

רמת-גן: היגיה, ארלוזורוב 81, טל: 721489.

הרצליה: רעננה פינקלר, רח' אחוזה, רעננה, טל: 921066.

פתח-תקוה: פיסביין, חפץ חיים 6, טל: 911541.

באר-שבע: רבב"ם, שכון ד' מרכז.

נתניה: הנשיא, ויצמן 36, טל: 236.

מודעות משפחתיות מאזור חיפה

ניתן להעביר גם טלפונית

718018 חיפה

שרות עד תמות

בית הדין הרבני האזורי תל-אביב—יפו

תיק כס. 90 לה

גב' בניאשוילי כעידה ה"ז 1489988 בבקשה מכב' ביה"ד הרבני האזורי בתל-אביב—יפו לאשר את גרושיה מבעלה שוילי בסוקובי שהתקיימו בעיר גרוזיה בשנת 1964.

המזכירות

כתיבה במכונה

תלמידי הוסב בי"ב 12 ספות

בבית הספר לכתבה

ריימון

ת"א, דיזנגוף 85, טל. 281985

שיטה עיוורת, פיקוח ממשלתי

השבת אבידה

הז"ל שלהב ביום הכיפורים בגורן (ציר הנפט), האבד לו תיק כהה של כריה עם אותיות י.ג. ובתבנו סידור צ.ה.ל. ירוק יער, והקשר ...

בית המשפט המחוזי בירושלים

תיק עזבונות 606/74

בענין: עזבון המנוחה גלעזר מרים ז"ל ת. ז. 46549, מרח' אלחריזי 16 ירושלים, אשר נפטרה ביום 29.6.74 ט' תמוז תשל"ד.

המבקשת: גלעזר יגאל ת. ז. 197190 מרח' אלחריזי 16, ירושלים, ע"י ב"כ עוה"ד א. דיבון ו/או א. חקר, מרח' המצלות 2 ירושלים.

הזמנה

להווי ידוע כי הוגשה לבית המשפט בקשה ליתן צו המכריז על ירושה המנוחה הנ"ל והנני מזמין בזה כל אדם הטוען כי יש לו טובת הנאה בעזבון ורוצה להתנגד להכרזה, להגיש תוך חמישה עשר יום, מיום פרסום הזמנה זו, התנגדות להכרזה, שאם לא כן יתן בית המשפט צו כטוב בעיניו.

דב איתן, שופט

רשם בית המשפט המחוזי

בבית המשפט המחוזי בירושלים

תיק עזבונות 619/74

בענין: עזבון המנוחה מרים באמו ז"ל בירושלים — ישראל שנפטרה ביום 28.12.71

המבקשת: קופת אביגיל חיאם (לבית באמי).

הזמנה

להווי ידוע כי הוגשה לבית המשפט בקשה ליתן צו המכריז על ירושת המנוחה הנ"ל והנני מזמין בזה כל אדם, הטוען שיש לו זכות או טובת הנאה בעזבון המנוחה הנ"ל, הרוצה להתנגד לבקשה הנ"ל, להגיש לבית המשפט תוך 15 ימים מיום פרסום הזמנה זו התנגדות לבקשה הנ"ל, שאם לא כן יתן בית המשפט צו כטוב בעיניו.

דב איתן, שופט

רשם בית המשפט המחוזי

בבית המשפט המחוזי בתל-אביב—יפו

תיק עזבונות 4389/74

בענין: עזבון המנוחה שרה בכר ז"ל אשר נפטרה ברמת-גן ביום 31 באוקטובר 1961.

המבקש: יעקב בכר עליידי ב"כ בלוך, עוה"ד דין בביתרזון, רחוב סוקולוב 58 הרצליה.

הזמנה

להוי ידוע כי הוגשה לבית המשפט זה בקשה ליתן צו המכריז על עזבון המנוחה הנ"ל והנני מזמין בזה כל אדם הטוען שיש לו טובת הנאה בעזבון המנוחה ורוצה להתנגד להכרזה להגיש תוך חמישה עשר יום מיום פרסום ההזמנה הזו התנגדות להכרזת המבוקש. שאם לא כן יתן בית המשפט צו כטוב בעיניו.

דוד הלך, שופט

רשם בית המשפט המחוזי

עירית ירושלים

הנדון: הועדה המקומית לתכנון ולבניה ירושלים הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה — 1965 (להלן „החוק")

ניתנת בזה הודעה בהתאם לסעיף 149 לחוק, כי ה"ה לוגסי—סימון ירושלים (להלן „הועדה המקומית") הגישו לועדה המקומית לתכנון ולבניה בקשה להתרת שימוש חורג ו/או הקלה בגבס גוש 30016 חלקה 66 ברחוב יעל, פינת רחוב אהוד בירושלים דהיינו בנית גן ילדים בקומת הקרקע של הבנין.

את ההתנגדויות להתרת השימוש החורג ו/או ההקלה הנ"ל אפשר להגיש תוך שבועיים מהאריך הודעה זו לועדה המקומית במשרד מהנדס העיר ברחוב הלל 23, ירושלים.

ע. יפה

מהנדס העיר

בן/יושב ראש הועדה המקומית

עירית ירושלים

הנדון: הועדה המקומית לתכנון ולבניה ירושלים הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה — 1965 (להלן „החוק")

ניתנת בזה הודעה בהתאם לסעיף 149 לחוק, כי ה"ה שמואל לוי יחזקאל אילתי הגישו לועדה המקומית לתכנון ולבניה, ירושלים (להלן „הועדה המקומית") בקשה להתרת שימוש חורג ו/או הקלה בגבס גוש 30005 חלקה 91 ברחוב רבי מאיר 17 בירושלים דהיינו: הקלה באחורי הבניה.

את ההתנגדויות להתרת השימוש החורג ו/או ההקלה הנ"ל אפשר להגיש תוך שבועיים מהאריך הודעה זו לועדה המקומית במשרד מהנדס העיר ברחוב הלל 23, ירושלים.

ע. יפה

מהנדס העיר

ב/יושב ראש הועדה המקומית

דרושה אשה או זוג (בישוב קרוב לירושלים)

לגור עם אשה מבוגרת

בית דתי, שכונה דתית, אידיש, אנגלית, טיפול קל — תנאים מעולים.

להתקשר: יפה הלפרין, טלפון 02-226206 מ-8.00 — 15.00

בתי קולנוע

ירושלים

שעות ההצגה

בימי חול — 4.00—7.00—9.00

אורנע טל. 224282
הדרקון

אורי
חוה במרס

הבירה
סקורפיו

אדיר
האינדיאני הקטן

מיטשל
שבוע 5
צ"לי וחצי

חן
שבוע 9
ירח של נייר

חיפה

ארמון
הדקטטור הגדול

עצמון
שבוע 2
חכם גמליאל

רון
שבוע 4
הלילה הגדולה

חן
שבוע 14
„העוקץ"

אורלי
שבוע 4
בננות

פאר
שבוע 4
צ'ילי וחצי

אורה
שבוע 2
לפקה

סיד
קילר פנץ

תל-אביב

אסתר
שבוע 3
הדרקון
בימי חול: 4.30—7.00—9.45

גורדון
שבוע 11
ללא רגיעה

גת
אמריקן גראפיטי

דרייב אין
הקאובוי האחרון
בשעה 7.15
רקיע אדום עם שחר
בשעה 9.45

פאר
שבוע 2
„חוה במרס"

סינרמה
שבוע 5
צ'ילי וחצי

בבית משפט השלום

ברחוב ויצמן 1, פינת שאול המלך, תל-אביב

תיק המרצה מס' 2992/74

הזמנה לדין

לאמליה שוקר שכתובתה רח' הבנתנים 6 חולון וכיום בלתי ידועה.

הואיל המבקשת עליזה שולם ע"י ב"כ גלייזר את ליפשיץ עו"ד הגישה לבית משפט השלום בתל-אביב הובעה נגדך, כמפורש בכתב התביעה הנמצא בתיק הנ"ל, הינך בזמנת להגיש כתב הגנה תוך 15 יממים ביום פרסום הזמנה זו ולהתייצב למשפט ביום 13.10.74 שעה 8.30 אם הגשת כתב הגנה כאמור ודעי לך, שאם הגשי כתב הגנה ולא התייצבי למשפט ביום האמור בהזמנה ינתן באותו יום פסק דין שלא בפניך, אך אם לא תגישי כתב-הגנה במועד שנקבע לכך בהזמנה ינתן פסק דין שלא בפניך אף לפני היום שנקבע למשפט וההזמנה להתייצב תבוטל.

יום 9 ספטמבר 1974

מזכיר ראשי

בבית המשפט המחוזי תל-אביב—יפו

תיק ע.: 4228/74

בענין: מתן צו קיום צוואה וצו מינוי מנהל עזבון בעניין עזבון המנוחה דן היל מאה"ב, מדינת נברסקה, מחוז לנקסטר, עיר לינקול, אשר נפטר ביום 8 ביוני 1967.

המבקשת: קרן קימת לישראל, רחביה ירושלים.

הזמנה

להווי ידוע כי הוגשו לבית המשפט בקשות למתן צו קיום צוואה וצו לקבוע מינוי מנהל עזבון בעניין עזבון המנוח הנ"ל והנני מזמין בזה כל אדם שיש לו טובת הנאה בעזבון המנוח הנ"ל ורואה כעם להתנגד למתן הצווים האמורים, להגיש תוך 15 ימים מיום פרסום הזמנה זו, התנגדות לצווים המבוקשים, שאם לא כן יתן בית המשפט צווים כטוב בעיניו.

דוד הלך, שופט

רשם בית המשפט המחוזי

חוק התכנון והבניה, תשכ"ה—1965

מרחב תכנון מקומי חולון

הודעה בדבר הפקדת שינוי תכנית מתאר מקומית / מפורטת

1. בהתאם לחוקי התכנון והבניה, תשכ"ה — 1965 נתנה בזה הודעה בדבר הפקדת של הנ"ל הנקראת(ת): „תכנית מס' ח/267 — שנוי לתכנית כתאר מס' ח/1 — נאות רחל", (להלן התכנית).

במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז תל-אביב ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה חולון.

2. מקומם של השטחים אשר התכנית מתיחסת אליהם:

(1) גושים וחלקות: גוש 7132 חלקה 70 חלק מחלקות 71, 115, 107 חלק מגוש 7127.

(2) שם השכונה, רחוב, מס' הבית: נאות רחל, ג'ורא יוספטל פנת רח' אילת.

3. עיקרי הדברים המוצעים להקבע או להשתנות על ידי התכנית הם:

א. שינוי באופן הבינוי וקביעת אזור מגורים ד' — 4, כמסומן בתשריט; ב. קביעת קומה מסחרית; ג. קביעת קוי הבנין וגובה הבינים כמסומן בתשריט; ד. קביעת תקנות הבניה; ה. לשנות את התכנית מס' ח/121 אשר הודעה בדבר מתן תוקף לה פורסמה בילקוט הפרסומים מס' 1075 ביום 5.3.64 על שינוייה.

הכל כאמור בתכנית המופקדת.

4. כל המעונין בקרקע בבנין או בכל פרט תכנוני אחר הרואה את עצמו נפגע על ידי התכנית, וכן כל הזכאי לכך על פי סעיף 100 לחוק, רשאי תוך שלושה חדשים מיום פרסום הודעה זו ברשומות, להגיש התנגדות במשרדי הועדה המקומית האמורה.

ד' רוזניק

יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז תל-אביב

20.9.74

חוק התכנון והבניה, תשכ"ה 1965

מרחב תכנון מקומי ירושלים

הודעה בדבר אישור שינוי תכנית מיתאר מקומית

נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 117 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה 1965, כי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז ירושלים החליטה באישור של הפנים לאשר שינוי תכנית מיתאר מקומית הנקראת: תכנית מס' 1863 שינוי מס' 29/72 לתכנית מתאר מקומית מס' 62 שהודעה על הפקדתה, ביחד עם התשריט המצורף אליה, פורסמה בילקוט הפרסומים מס' 1942 עמ' 2277 השינוי האמור בצורה שבו הועדה אישרה אותו ביחד עם התשריט המצורף אליו, הופקד במשרדי הועדה המחוזית האמורה וכן במשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה ירושלים, וכל מעונין רשאי לעיין בו ללא תשלום בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.

ל' באב תשל"ד

18 לאוגוסט 1974

יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז ירושלים

ועדה משנה לתכנון ולבניה

מרחב תכנון מקומי ראשון-לציון

הודעה על פי סעיף 149 (1) לחוק התכנון והבניה תשכ"ה — 1965

ניתנה בזה הודעה, כי הוגשה לועדה המשנה לתכנון ולבניה ראשל"צ בקשה לבנות הקלה על החלקה 127 בגוש 3928 ברחוב הרצל—ויצמן.

לפי הכנית מתאר / תכנית מפורטת, נמצאה החלקה הנ"ל באזור מגורים ב', וכיהר לבנות עליה בית מגורים. הוגשה בעל לקומה מסחרית.

בקשת בעלי החלקה היא להקים סככה בגובה 2 מ' למניעת חדירת מים דרך הגג בעל לבית קיים בן שתי קומות מעל לקומה מסחרית.

לכל מי שיש התנגדות מאיזו סיבה שהיא לבקשה הנ"ל, יואיל להגישה לועדה תוך תקופה של 15 יום, החל מיום פרסום הודעה זו. באם לא התקבל כל התנגדות בתקופה הנ"ל, תובא בקשה זו לאישור הועדה המחוזית להכנון ולבניה ברמלה.

ח. גבעשמרי

יו"ר הועדה המשנה להכנון ולבניה

ראש העיריה

בבית משפט מחוזי בתל-אביב—יפו

תיק עזבונות 4403/74

בענין — המנוח פוקס אידה ישראל שנפטר ביום 1.11.64 בניו יורק.

המבקשת — פוקס-פארן יהודית, מכמעונות אידליהון 14/13, ירושלים, ע"י ב"כ עו"ד ב. קנטבסקי, מרח' לבונטין 6, תל-אביב.

הזמנה

להוי ידוע כי הוגשה בבית משפט זה בקשה ליתן צו המכריז על ירושת המנוח פוקס אידה ישראל; כל אדם הטוען שיש לו טובת הנאה בעזבון הנ"ל נשוא הבקשה ורוצה להתנגד לה יגיש התנגדות להכרזה תוך 15 יום מיום פרסום הזמנה זו, שאם לא כן יתן ביהמ"ש צו כטוב בעיניו.

דוד הלך, שופט

רשם בית המשפט המחוזי

בבית המשפט המחוזי בירושלים

תיק עזבונות 602/74

הזמנה

בענין: עזבון המנוח אוטו שפילר ז"ל, ירושלים, רחוב רבי באיר 9, שנפטר בירושלים ביום 17.4.1974.

המבקשת: צפירה שפילר, ירושלים, רחוב רבי באיר 9, ע"י ב"כ עוה"ד ש. בורוכי ו/או רנה אורן, ברחוב ההבצלה 7, ירושלים.

להוי ידוע, כי הוגשה לבית המשפט בקשה ליתן צו המכריז על ירושת המנוח הנ"ל, הנני מזמין בזה כל אדם הטוען שיש לו טובת הנאה בעזבון הנ"ל, והרוצה להתנגד להכרזה, להגיש, תוך חמישה עשר יום מיום פרסום הזמנה זו, התנגדות להכרזה המבוקשת, שאם לא כן יתן בית המשפט צו כטוב בעיניו.

רשם בית המשפט המחוזי

דב איתן, שופט

לוח הצופה

* פליט הקטנה רהיטים, אנטיקות, פריזידרים, ריהוט משרדי וכל חפצי בית אחרים. טלפון 864938 בערב 876852.

* משפ"ה לשנה 3 חדרים מרוהטים ברמת-החי"ל, 821518, מאחה"צ.

* הוריב רוצים עבור בתם בת 26 רווקה אינטלקטואלית, רווק דתי אירופאי משכיל עד 36, טל: 783598 17.00—21.00.

* למשפחות דתיות, דירות מרווחות 4—3—2 חדרים בישמה משה, (שכונה דתית יפה ליד סביון), 2 חדרים החל מ-126,500, 3 חדרים החל מ-150,000, 4 חדרים החל מ-172,500. אפשרות למשכנתא, במקום בית-ספר וגן דתי. כניסה: 5 חודשים. „אפריקה ישראל להשקעות", טלפון 03-50281, 03-751540.

* מרכז מכונות גילוח חשמליות תקון, מכירה, חלקים, צצקס. ביאליק 12 רמת-גן 736164.

* פנטהאוז 4 חדרים למכירה בהזדמנות, ברח' בוגרשוב, קומה שלמה, אויר בשפע, קומה ד', ללא מעלית, שרותים כפולים, 2 מקלחות, טלפון 281320 פרט לשבת.

* למכירה בבני-ברק 3 חדרים, ק' ד', טל. 792639.

* בפתח-תקוה ברח' פרנקפורטר דירה להשכרה 3 + רהוט מלא, אוקטובר 74 — אוגוסט 75, למשפחה קטנה או רוקים/ות, טל' 905345.

לוח ירושלים

* דרוש פקיד(ה) לבית בסחר לחומרי בנין, לפנות ת. ד. 5116 ירושלים.

* דרושה עוזרת למנהל השבוגות למשרה מלאה, רצויה בעלת נסיון, טלפון 02—64548.

* חדר מרוהט להשכרה לאשה בקרית שמואל, טלפון אחה"צ 61260.

חוק התכנון והבניה, תשכ"ה — 1965

מרחב תכנון מקומי חולון

הודעה בדבר הפקדת שינוי תכנית / מפורטת

1. בהתאם לחוקי התכנון והבניה, תשכ"ה — 1965 נתנה בזה הודעה בדבר הפקדה של הנ"ל הנקרא(ת): ה — 220 א' (להלן התכנית).

במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז תל-אביב ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה חולון.

2. מקומם של השטחים אשר התכנית מתיחסת אליהם:

(1) גושים וחלקות: 6021 חלקה 810 חלקי חלקות: 36, 37, 299, 332, 800.

(2) שם, רחוב, השטח.

3. עיקרי הדברים המוצעים להקבע או להשתנות על ידי התכנית הם: מטרת התכנית היא לקבוע תוספה דירה גג לכל בנין ולקבוע סה"כ מספר היחידות לבנין את קוי הבנין לדירת הגג ואת אחורי הבניה המותרים. הכל בהתאם למפורש בתשריט המצורף.

הכל כאמור בתכנית המופקדת.

4. כל המעונין בקרקע בבנין או בכל פרט תכנוני אחר הרואה את עצמו נפגע על ידי התכנית, וכן כל הזכאי לכך על פי סעיף 100 לחוק, רשאי תוך חודשיים מיום פרסום הודעה זו ברשומות, להגיש התנגדות במשרדי הועדה המקומית האמורה.

ד' רוזניק

יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז תל-אביב

20.9.74

חוק התכנון והבניה, תשכ"ה — 1965

מרחב תכנון מקומי חולון

הודעה בדבר הפקדת שינוי תכנית מתאר מקומית

1. בהתאם לחוקי התכנון והבניה, התשכ"ה — 1975 נתנה בזה הודעה בדבר הפקדה של הנ"ל הנקרא(ת): „תכנית מס' ח/265 — שנוי לתכנית מתאר חולון". (להלן התכנית).

במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז תל-אביב ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה חולון.

2. מקומם של השטחים אשר התכנית מתיחסת אליהם:

(1) גושים וחלקות: גוש 7164 חלקות 230, 229 (חלק מחלקה) 238 (דרך).

(2) שם השכונה, רחוב, מס' הבית: רח' אליעזר קפלן, בין רח' הברייטה גולד ורחוב סלכה כולכו.

3. עיקרי הדברים המוצעים להקבע או להשתנות על ידי התכנית הם: קביעת אזור מגורים ב' לגבי חלקות 200, 230 בגוש 7164, במקום אזור מגורים ב/1.

הכל כאמור בתכנית המופקדת.

4. כל המעונין בקרקע בבנין או בכל פרט תכנוני אחר הרואה את עצמו נפגע על ידי התכנית, וכן כל הזכאי לכך על פי סעיף 100 לחוק, רשאי תוך שלושה חדשים מיום פרסום הודעה זו ברשומות, להגיש התנגדות במשרדי הועדה המקומית האמורה.

ד' רוזניק

יו"ר הועדה המחוזית להכנון ולבניה מחוז תל-אביב

20.9.74

חוק התכנון והבניה, תשכ"ה — 1965

מרחב תכנון מקומי חולון

הודעה בדבר אישור שינוי תכנית מתאר מקומית

נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 117 להוק התכנון והבניה, תשכ"ה — 1965, כי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה — מחוז תל-אביב החליטה, באישור שר הפנים, לאשר שינוי תכנית מתאר מקומית הנקרא: „תכנית מס' 222 שנוי מס' ח/1 לתכנית מיתאר מקומית מס' ח/1 גוש 6021 חלקות 27—30 שהודעה על הפקדתו, ביחד עם התשריט המצורף אליו, פורסמה בילקוט הפרסומים מס' 1926, התשל"ג, עמ' 1848.

השינוי האמור בצורה שבו הועדה המחוזית אישרה אותו ביחד עם התשריט המצורף אליו, הופקד במשרדי הועדה המחוזית האמורה וכן במשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה, חולון, וכל מעונין רשאי לעיין בו ללא תשלום בימים ובשעות שהמשרדים פתוחים לקהל.

ד' רוזניק

יו"ר הועדה המחוזית להכנון ולבניה מחוז תל-אביב

20.9.74

היום

יום ששי, י"א תשרי הת"לה, 27.9.74

פר' האזינו

הפרק: דבהי"י ב' טו—טז; המשנה: כלים ד, ג—ד; הדף: חולין קלד; ה' הלכה: אריה שצט, ז—ט.

בשבת

הפרק: דבהי"י ב' יז—יח; המשנה: כלים ה' א—ב; הדף: חולין קלה; הלכה: אריה שצט—ת, י—א.

שידורי ישראל

חדשות בעברית — בגלים א, ב, צ — כל שעה.

09.55 (א) חדשות באנגלית
10.55 (א) חדשות בצרפתית
5.55 (א) חדשות באנגלית
6.50 (א) חדשות בצרפתית

שידורי תכניות לעולים (ב)
עברית — 19.00; יידיש — 19.30; לאדינו — 20.00; מוגרבית — 20.15; רומנית 20.30; רוסית — 20.45

רשת א'

08.10 „כעדנים בוסיקליים", דבתיאק: סרנדה בה"ניבור לכלי נשיפה אופוס 44; ברהנס: ... 09.05 ... 11.00 עברית לעם, עיקר החדשות. 11.15 „ירידים לתלמידים בבית"ס היסודי". 11.30 לקראת שבת — לכהות הבינוניות. ... 12.05 „קובצים צעירים" ... 13.05 ... 14.10 לאם ולילד ... 15.05 „קבלה שבת" — פרשה „האזינו", ... — כאה הרב ... 16.10 רגע של עברית. 16.11 הבורת ההיכל. 17.05 „בוסיקה קלאסית כבקשתך", ...

רשת ב'

06.00 „כה כוכן אהליך יעקב" ... 06.10 התעלות בוקר. 06.20 „שפת בוסיקלי". 06.55 היום והערב ב„שידורי ישראל". 06.59 רגע של עברית. 07.00 חדשות ה„הבוקר הזה"; ... 07.30 הודעות ... 07.55 „זכור נזכר לך". 08.10 הודעות. 08.15 „בוקר טוב" — ... 08.55 „ביקבוה החדשות" ... 09.05 „בוקר טוב". 10.05 „כאן בבית". 11.00 חדשות והקירה ... 11.40 לאן הערב. 12.05 „בקצב יתנה" ... 12.30 שירים בשלגו. 13.05 „בהצי היום" ... 14.10 „צד ארבע". 16.10 רגע של עברית. 16.11 „אנשים וכירות" — שירים ופרקי קריאה לבוא שבת. 17.05 „שידור ישיר" — ...

גלי צה"ל

05.58 ברכת השחר. 06.05 בלילי בוקר. 07.55 מה בשבת — שידורי היום בגלי צה"ל. 08.05 יומן הבוקר. 09.05 דייש עם שיר. 09.55 לעולם לא אכלת. 10.05 דיש עם שיר. 10.55 בילה בסלע. 11.05 הכים הגיים. 11.55 בה חדש. 12.05 יומן הצהרים. 12.30 בזמרים ומטים. 13.30 הנקודה החביבה. 13.35 חבים וצעים. 13.55 החדשות לחיילים. 14.05 בסעד המוסדים הבטבריים. 16.05 בסער המוסדים העבריים. 16.55 הכנות השבת. 17.05 חיי אדם — חייו ומותו של האלוף אברהם (אלברט) מנדלר.

טלוויזיה כללית

תכניות ילדים: 15.00 „הקסם הכחולי" ... 15.25 שלום לבוא שבת, ...

במוצ"ש

רשת א'

20.05 „רטיטלי", ... 20.50 פרקים ... 23.05 „בוסיקה קלאסית כבקשתך" ... 00.10 רגע של שיר.

רשת ב'

21.05 „בחזוריי" — קטעים בתוך מחזור בוסיקליים". 21.45 „בובאי ספורט". 22.05 „שבת צהריי" — ... 23.05 „רדיוקלי" — ...

גלי צה"ל

20.05 ... 21.00 ... 21.35 ... 22.05 ... 23.00 ... 23.05 ... 23.53 ... 00.05 ... 00.30 ... 01.30 ... 02.00 ... 03.00 ...

טלוויזיה כללית

20.00 ... 20.30 ... 21.25 ... 21.15 ... 22.55 ... — חדשות.

תיאטרון ישראל

28.9.74 מוצ"ש

הבימה:
התנה — האולם הגדול
משחק מתחלים תל-אביב האולם הקטן

הבימרתף:
מי בוא בב 3 — ב-יאגו

הקאמרי:
שלש בשיבות תל-אביב

כי עודני באמון בך — תל-אביב, צוותא

התיאטרון העירוני חיפה:
בהשכנת — חיפה

הצופה

עתון יומי

HATZOFE DAILY

המו"ל: הצופה בע"מ, העורך: ש. דקלינוג, בערכת והנהלה: תל-אביב, רח' המכבר 66 טל. 25421, ת"ד: 2045. השמה: בקו הדואר 41144. סניף ירושלים: רח' בן-יהודה 3, ת"ד 1149 טל. 234910, בערב טל. 528344, 36405. סניף חיפה רח' ארלוזורוב 3, טל. 663829 רשום השעוד בע"מ ת"א, רח' הבכר 66 טל. 31554.

אין מערכת אחראית לתוכן המודעות למכרזי

مكذا من الاهل

בשבתון מלא, בצום ובתפילה עבר יום־הכיפורים במדינה

תפילת „יזכור" שרה צפיפות בבתי הכנסת * המשמר האזרחי והמשטרה קיימו כוננות מלאה * עקב מזג האויר הנח לא נרשמו מקרי התעלפויות בגלל הצום.

מאת סופרי „הצופה"

תוך שבתון מלא, בצום ובתפילה כשכל בתי הכנסת מלאים מתפללים עבר יום הכיפורים של תשל"ה ברחבי המדינה. הכוננות הביטחונית שררה בכל המקומות הציבוריים ובמיוחד במקומות התפילה. אנשי המשמר האזרחי והמשטרה הוצבו ליד בתי הכנסת ורבים מהם הצטרפו למתפללים שמבפנים.

מחוגי המשטרה נמסר, על מספר מועט של מעשי פשיעה במשך היום שהסתכמו ל־4 מקרים בלבד. עקב מזג האויר הנוח לא נרשמו כלל מקרי התעלפויות בגלל הצום.

לתפילת „יזכור" נתמלאו בתי הכנסת עד אפס מקום ורבים הצטופפו גם ברחבות בסמוך להם. בתפילת „יזכור" הושם הפעם הדגש לחללי מלחמת יום הכיפורים שעבר וברבים מבתי הכנסת נאמרה התפילה שחוברה במיוחד לשנה זו על ידי הרב הראשי לישראל הגר"ש גורן.

רבבות ליד הכותל המערבי

קהל רבבות התפלל במשך יום הכיפורים ליד הכותל המערבי. לאחר תקיעת השופר בתום נעילה יצאו רבים ובראשם תלמידי ישיבת הכותל בריקוד ושירה.

„אבי הצנועים" ר' שמחה הולצברג דאג לייין להבדלה ולכיבוד קל בסיום הצום.

בין הבאים לכותל היו תיירים רבים מחו"ל. תפילת „יזכור" ליד הכותל ובבתי הכנסת עמדה תחת רושמה של המלחמה שפרצה אשתקד ונאמרה התפילה המיוחדת שחיבר הרב הראשי הגר"ש גורן לזכר קדושי מלחמת יוה"כ. בבתי הכנסת היתה התרגשות מיוחדת ב„יזכור" כאשר הורים שכולים ויתומים קטנים אמרו תפילה זו לזכר יקיריהם שנפלו במלחמה לפני שנה.

ליד הכותל ובבתי הכנסת היו משמרות ביטחון ביהודים וסדרני בית מיוחדים היו בדרך לכותל המערבי.

נשיא המדינה והגר"ש גורן ב„היכל שלמה"

נשיא המדינה פרופ' אפרים קציר התפלל בליל „כל נדרי" בבית הכנסת „היכל שלמה" בתפילה שהנהיג הרב הראשי לישראל הגר"ש גורן, ששהה במשך יום־הכיפורים בירושלים.

בדרשת הרב הראשי לאחר „כל נדרי" בפני אלפי מתפללים שהצטופפו בבית הכנסת קרא הרב גורן לציבור לצאת מן השנה הראשונה שלאחר מלחמת יום הכיפורים ביתר כוח, ביתר עוז וביתר עידוד. מצום שבתגלה שצה"ל הוא צבא בלתי מנוצח.

תפילה מול הר הבית

ביום הכיפורים ערך הרב גורן את התפילות ליד הר הבית ממקום בו נשקף קודש הקודשים. בתפילה „נעילה" עבר הרב גורן לפני התיבה, כאשר עשרות מתפללים ביניהם קציני צה"ל ואישי ציבור משתתפים בהתרגשות בתפילה. עם סיום התפילה תקע הרב הראשי בשופר, כאשר המתפללים יוצאים בשירה וריקודים של שמחה.

הראשל"צ התפלל ב„פורת יוסף"

הרב הראשי הראשון לציון הגר"ע יוסף התפלל בבית הכנסת „פורת יוסף" בעיר העתיקה, שם עבר לפני התיבה להתפילת „מוסף" ו„נעילה" ודרש בעניני היום.

בבית הכנסת בגבעת שפירא בירושלים

בליל יום הכיפורים באמירת כל נדרי השתתפו בביהכ"נ המרכזי בשכונת גבעת שפירא ע"ש הסר משה חיים שפירא, בצפון ירושלים כ־2500 מתפללים.

רב בית הכנסת א. מ. הלפרין נשא דרשה וקרא להתעוררות תשובה ד תיקון יסודות הבית היהודי בשמירת השבת, שמירת הכשרות וטהרת המשפחה.

בית הכנסת מכיל 300 מקומות ישיבה לכן נאלצו המוני המתפללים להצטופף בחוץ מסביב לבית הכנסת. העולים מבריה"מ שהגיעו לאחרונה והתיישבו בשכונה ציינו כי הרגשתם היתה כמו במוסקבה ובקייב, בהם היו מצטופפים בחגים מסביב לבתי הכנסת.

לאחרונה הוקמה ועדת בנין מבין התושבים שמתפקידה להתחיל בפעולה למען בניית בית כנסת מרכזי, לשכונה.

אינפלציה במחיר ה„עליות"

אותות האינפלציה ניכרו גם בכבירה „המצוות" בבתי הכנסת הרבניים בירושלים.

בבתי הכנסת „ר' יוחנן בן זכאי" בעיר העתיקה, בית הכנסת „חסד ורחמים" במחנה יהודה ובית הכנסת „ישא ברכה" בשכונת קטמונים בירושלים נמכרו עליות וכיבודים בסכומים של אלפי לירות. „המצוות" כוללות פתיחת ההיכל בכל נדרי ונעילה, העליה לתורה ועוד.

השנה לא „מכרו" את „מפטיר" וכיבדו בו בני משפחות של חללי מלחמת יום הכיפורים.

בבית הכנסת של האדמו"ר מבעלזא

עשרות חסידים הגיעו מכל חלקי הארץ ליום הכיפורים אל בית־הכנסת של האדמו"ר מבעלזא בת"א. לפני תפילה „נעילה" דיבר האדמו"ר בפני מאות החסידים דברי התעוררות לרגל המצב.

שר המסחר בבית הכנסת ברמת־אביב

שר־המסחר והתעשיה שמעון פרס התפלל ביום הכיפורים בבית הכנסת „נוה קודש" ברמת אביב. השר עלה לתורה, אחר תפילת „יזכור" לחללי צה"ל, ניגש אל מספר הורים שכולים ולחץ את ידיהם. לפני תפילה יזכור נאם לפני קהל האלפים שהצטופף בבית הכנסת הרב חיים זונגפלד.

יום כיפור בתעופה האזרחית

אוירה של כיפור השתררה בנמל התעופה בן גוריון לקראת צהרי יום ד', כאשר התנועה האוירית אל הארץ ומהנה הלכה והצטמצמה, עד להפסקה מוחלטת בשעה אחר הצהרים המוקדמות, יחד עם מוזיקה הרקע המתמדת שהוצבה בבית הנתיבות.

עם זאת אוייש היחידות חירום של כל שרותי נמל התעופה וכן הופעלה כוננות מוגברת של כוחות הבטחון.

סידורים מיוחדים לעריכת תפילה ליום כיפור נעשו בנמל התעופה, וכן הוצאו הוראות שלא לעשן ולא לאכול בפומבי ביחידות המשטרה והבטחון.

יום הכיפורים בחיפה

יום הכיפורים עבר בחיפה ללא תקלות של ממש. בערב החג הוצבו בבתי הכנסת, ברחובי העיר אנשי הג"א המשמר האזרחי, אשר איבטחו את בתי הכנסת.

התחבורה ברחובי העיר שבתה כמעט כליל ביום הצום. ממגן דוד אדום נמסר על מספר מועט של התעלפויות ואילו מהמשטרה נמסר על „שביתה" כמעט מוחלטת בפעילות הפלילית. ארעה התפרצות אחת, היו 4 גניבות ו־2 גניבות רכב.

אנשי המשמר האזרחי נראו ביום הכפורים כשוטטים בשכונות העיר השונות כשהם חובשים לראשם כמקדים רבים כיפות ואוחזים בידם את כלי נשקם.

עקבות של חדירת מחבלים

„בגזרה המרכזית בגבול הצפון, ליד מלכיה, נתגלו עקבות חדירה ויציאה של קבוצת מחבלים, שחדרו מלבנון וחזרו אליה".

8 ספרי תורה חולצו מבית כנסת שעלה באש בק. טבעון

מאת כאשר שושני כתב הצופה

תוך חירוף נפש הציל צעיר שהיה בחופשה 8 ספרי תורה מבית הכנסת הגדול בקרית טבעון, שהיה אחר ליום הכיפורים למאכולת אש בדליקה שאחזה בו וכליתה תשמישי קדושה והיהוט, תוך גרימת נזק של כרבע מיליון לירות.

תושבי מרכז קרית טבעון הוזרדו סמוך לשעה 4 לפנות בוקר למשמע קולות נפץ. כשהתעוררו גילו כי בית הכנסת, הממוקם במבנה מיושן בין הרחובות הכלניות והרקפות, עולה באש. נראה, כי מחמת החום התנפצו רעפי המיבנה השמיעו את קולות הנפץ.

בני משפחת קרסן המתגוררים סמוך לבקום חשו לבית הכנסת. כמל חיים קרסן, בן 20, חניך תנועת „בני עקיבא", אשר שהה בחופשה בבית הוריו, גילה כי דלת הכניסה לבית הכנסת נעולה כשהאש אוחזת באותו אגף. הוא איגף את הבית יחד עם אביו ואחיו, וניגש אל חלון אחורי אותו ניפץ באגרופו, הדר פנימה וחילץ מארון הקודש בזה אחר זה 8 ספרי תורה, ביניהם ספר תורה עתיק יומין שהגיע לבית הכנסת בקרית טבעון בדרך לא דרך לאחר השואה באירופה. סכל קרסן מסר את ספרי התורה הניצלים לאביו אהרן ואחיו דודי בן ה־15, ואחד השכנים אהרן ליברמן כאשר הבנין אפוף עשן ואש.

מעשה גבורה

רבה של קרית טבעון הרב יהודה וילברשטיין אמר לכתב הצופה, כי מעשהו של הצעיר הוא מעשה גבורה עילאי: מיד לאחר שחילץ את ספר התורה האחרון מארון הקודש היה בית הכנס, על עמודי התפילה, המחזורים וסליחות שהותירו בו מתפללים בערב החג, לרבות ריהוט בית הכנסת, למאכולת אש. הרב העלה סברה, כי קצר חשמלי שאחז בלוח הנצחת הנשמות, אשר הושאר דולק לקראת יום הכיפורים, גרם לדליקה.

סיבת הדליקה: קצר חשמלי — או נר זכרון

כבאי חיפה חשו למקום, כיבו את האש בעזרת 4 מכוניות כיבוי ומנעו התפשטותה למבנים סמוכים. קצין הכיבוי, ביטינגר אמר לכתב הצופה, כי החקירה מעלה סברה, שהדליקה ארעה כתוצאה מקצר חשמלי או נר זכרון.

שריפת בית הכנסת לא מנעה את תפילת יום הכיפורים. מאות מתושבי קרית טבעון, רבים מהם שאינם מתפללי בית הכנסת הקבועים, באו בבוקר להזדהות ולקיים את התפילה, שנערכה במיבנה החדש של בית הכנסת ההולך ומוקם בסמוך. המתפללים נחלצו בו במקום והעלו תרומות בסכום של כ־30 אלף לירות לשיקום המבנה שעלה באש.

במשטרת חיפה שפתחה בחקירה, נמסר כי אין ליחס את הדליקה לכל מעשה חבלה.

התנדב לעזור לעיריית קרית שמונה

יהונתן סיבוני, מזכיר עירית אשדוד בעבר נענה לפניית ראש עירית קרית שמונה מר אברהם אלוני, באמצעות מרכז השלטון המקומי, והוא התנדב לחודש ימים לסייע לעיריה בנושאים ארגוניים ומינהליים.

קודם־לכן סייע מרכז השלטון המקומי ע"י שיגור עובדים סוציאליים ומנהלי חשבונות לעזרת עירית ק. שמונה.

כריות זכרון למשפחות חללי גייסות השריון

כריות זכרון שתורה ועליהן דרגה ואותות מלחמה, חולקו בערב יום הכיפורים למשפחות השכולות שיקיריהן לחמו במלחמה בגייסות השריון.

הכריות, שחולקו ע"י קציני צה"ל ומפקדיהם של הנופלים נמסרו למשפחות בנוסף לאות מלחמת יום הכיפורים.

הכריות כוללות: שני צהלונים, דרגות הנופל, סמל השריון, תג היחידה בה שירת ואות השירות המבצעי. נודע, כי חולקה כרית אחת לכל משפחה וברוב המקרים קיבלה אותה האשה. במידה והנופל היה רווק היא נמסרה להוריו.

שוחררו בערבות מפיצי הדולרים המזוייפים

סמי דורון, האיש שנחשד כי סייע להפצת הדולרים המזוייפים שנתפסו בירושלים, שוחרר בערב יום הכיפורים מעצרו בפקודת שופט בית משפט השלום משה חפץ ובהסכמת המשטרה.

השופט קבע, כי החשוד ישוחרר בערבות עצמית ובערבות צד ג' שיפקידו 20 אלף לירות כל אחד. כן חוייב דורון בהתחייבות שלא לעזוב את הארץ ובהפקדת דרכונו בידי המשטרה.

יום־טוב יונתי, החשוד כשותף בפרשה, שוחרר עוד ביום ג' בפקודת השופט משה שלגי ובהסכמת המשטרה. גם הוא חוייב בערבות אישית ובערבות צד ג' וכן בהפקדת דרכונו בידי המשטרה.

3 אזרחים הולנדיים נעצרו כחשודים בעבירות בטחוניות

שלושה אזרחים הולנדים — פאולה פאלינה זקבאם, גריפה מריה היינסבריך והפרדנס וילאם טירפס — נעצרו לפני כעשרה ימים, כחשודים ככל הנראה בעבירות בטחוניות. מר־יות.

שלשת החשודים הם מהעיר ליידן שבהולנד. הגיעו לישראל דרך גשר אלנבי. לאחר המעצר פנו משפחותיהם אל משרד החוץ ההולנדי. לפי בקשת המשפחות התקשר הקונסול ההולנדי בישראל עם עו"ד פיליציה לנגר, כדי שתברר מה אופי האשמות שהשלטונות מעלים נגד השלשה.

לפי שעה אין פרטים מלאים על שלשת החשודים. ידוע רק, כי שתי הבנות הן רווקות, ואילו הסטודנט הלומד מדעי המדינה באוניברסיטת ליידן, נשוי לאשה שמוצאה מבית ג'אלה.

נעצרו פנתרים שהפגינו ליד משכן הנשיא

משטרת ירושלים עצרה ביום ד' לפני הצהריים שלושה עשר מחברי תנועת הפנתרים השחורים לאחר שהפגינו מול ביתו של נשיא המדינה בתביעה שיעניק חנינה לחברם צ'רלי ביטון. בין העצורים מנהיגי הפנתרים שלום כהן וסעדיה מרציאנו.

המפגינים הופיעו ליד בית הנשיא סמוך לשעה 9 בבוקר והתקהלו ליד סוכת המשמר. השוטרים ביקשו לעבור אל צידו של הכביש והם נענו לכך והניפו כרזות הקוראות לשחרורו של ביטון.

כח משטרה שהגיע למקום ציווה על הפנתרים להתפזר ומשסרבו לכך נעצרו בלא שימוש בכוח. מאוחר יותר שוחררו כל העצורים.

פעיל מבקש חנינה לביטון

חה"כ מאיר פעיל, מראשי מוקד, פנה ערב יום הכיפורים לנשיא המדינה שיעניק חנינה לצ'ארלי ביטון, „כמחווה לגיבוש האומה".

הרוגה ופצועים בתאונה קטלנית

נרימן בת יוסף מסר, בת 13 מכפר נחף, נהרגה בהתנגשות הטנדר בו נסעה עם טנדר צבאי.

התאונה ארעה ערב יום כיפור בשעה 3 אחר הצהרים בכביש טבריה מגדל. טנדר צבאי התנגש חזיתית עם טנדר מסוג פורד. בתאונה זו נפצעו קשה חפיה סעיד חביב בת 13, ונפצעו קל פאוזיה מסר בת 18 וסועד קשקוש — כולן מכפר נחף.

ההרוגה הועברה לבית החולים פוריה והפצועים הועברו לבית החולים בצפת.

תורמים רבים לעזרת חולה קשה

אנשים רבים באו ערב יום הכיפורים אל חברי הועד הצבורי המסייע לגב' חוה אקר, שהוטסה לצרתה בארה"ב, העלו תרומות להוצאות האשפוז ולכלכלת משפחתה.

גב' אקר, תושבת בתי וארשה בירושלים ואם ל־14 ילדים, סובלת מגידול במוחה. היא הוטסה בסוף השבוע לבית־חולים בבוסטון המהווה מרכז למחלות־מוח.

חברי הועד הציבורי שהוקם כדי לסייע לאשה הם ח"כ ד"ר יוסף בורג, סגן ראש עירית ירושלים הרב ש. שאולזון והרב חיים יצחק כהן. הרב כהן סיפר, כי בין הפונים היתה גם נערה כבת 12 שתרמה חסכונות שצברה במשך שנתיים בסך 120 ל"י.

תרומות אפשר להעביר לפי כתובתו של הרב חיים יצחק כהן. ברחוב אבינדעם ילין 8 בירושלים.

ד"ר פלד דורש שההקצבות למפלגות לא יימסרו למנגנון

ראש עירית רמת־גן ד"ר ישראל פלד העלה דרישה, כי הכספים שמקבלות המפלגות מאוצר המדינה בחוקי חוק מימון המפלגות, לא יימסר למנגנון המפלגה או לגזברה אלא לגוף מפלגתי אחר שהוא מעל להערכות הסיעתיות הפנימיות, כדי שזה יצטרך להרשה כל החוגים והזרמים במפלגה.

ד"ר פלד דיבר בכפגש החוג הרעיוני של צעירי הליברלים (הלידברו), שנערך ביום ג' ברמת־גן ויוחד לנושא חלקם של צעירים בהערכות הפוליטיות. ד"ר פלד הכעים, כי בכספי מימון המפלגות מצליחים מנגנוני המפלגות ועסקנותן להנציח את עצמם ואת המסגרות הפוליטיות כפי שהן היום, בכך מולכים עלייה כוחות רעננים, עריצה רעיונות חדשים, הופכים את השנוי לבלתי אפשרי.

בסיום דבריו קרא ד"ר פלד לצעירים בעם להתארגן ולתפוס את מקומם במערכת הפוליטית, כדי להביא למחשבה חדשה, פריצת המסגרות הפוליטיות הקיימות ויצירת הערכה חדשה.

לדעת ד"ר פלד, איחוד בין הליברלים ובין ע"ם יכול לשמש חוליה ראשונה לשינוי המערכות הפוליטית, ולהקמת מרכז ליברלי רחב, ולפיכך יש לחייבו.

אישים ומוסדות

— קצין הקירות במשטרת נתניה ישראל נחמני, הועלה בדרגה ב"ל דרגת פקד. נחמני, תושב מושב אביחיל, משרת במשטרה, מאז קום המדינה.

— המזכיר הכללי של ההסתדרות ירוחם משל קיבל בערב יוה"כ לשיחה את ד"ר י. קולודני, חבר נשיאות הפדרציה האמריקאית של המורים המסונפת לאי.אף.אל־סי.אי.או, ומזכיר כל הפדרציה המאוחדת של המורים ביבשת.

אוניברסיטה בר אילן
הועדות ללמודים מתקדמים

מודיעים בזה על המשך רשום מועמדים לקראת התואר השני והשלישי לשנה"ל תשל"ה במקצועות הבאים:

א. בפקולטה למדעי היהדות — תנ"ך*, תלמוד, פילוסופיה יהודית, תולדות ישראל, הסטוריה כללית*, לשון עברית ולשונות שמיות*, ספרות עברית*
בנוסף לנ"ל למודים לתואר שני בלבד: מגמה לתורה שבע"פ ללא עבודת גמר (לבנות).

ב. בפקולטה למדעי הרוח — פילוסופיה, ספרות משווה (ספרות עולם), אנגלית*, ערבית*.
לתואר שני בלבד: צרפתית, מוסיקולוגיה.

ג. בפקולטה למדעי החברה — פסיכולוגיה, כלכלה*, סוציולוגיה, חנוך.
לתואר שני בלבד: מדעי המדינה, עבודה סוציאלית.

ד. בפקולטה למדעי הטבע — מדעי החי (ביוכימיה, מיקרוביולוגיה, בוטניקה וזאולוגיה, אקולוגיה), כימיה, פיסיקה, מתמטיקה.

* במחלקות אלה קיימת אפשרות לבחור באחד משני המסלולים הבאים לקראת התואר השני: א) עם עבודת גמר, ב) בלי עבודת גמר.

הערה: ההרשמה לתואר שני למחלקה פסיכולוגיה וחנוך הסתיימה.

בדבר פרטים על המסלולים השונים והדרישות המיוחדות שבכל מקצוע וכן על סדרי הרשום והקבון הלמודים, נא לפנות אל: הועדות ללמודים מתקדמים, אוניברסיטת בר אילן, רמת גן.

■ הרצ"ב לקורסים (עריכת תכנית למודים) לשנה"ל תשל"ה לתלמידים ממשיכים ולאלה שכבר התקבלו יתקיים בימים הבאים:
יום ה', כ"ד בתשרי תשל"ה 10.10.74
יום א', כ"ז בתשרי תשל"ה 13.10.74

יש להביא הקבלה של התשלום הראשון.

משרד החינוך והתרבות — מדרשת „נוער שוחר מדע" ירושלים

הרשמה לחוגי „נוער שוחר מדע"

מדעי הטבע: ביולוגיה של מקוי מים. ביוכימיה קלינית. אקולוגיה והתנהגות בעלי־חיים.

מדעי הרוח: פילוסופיה יהודית. אמנות יהודית.

טכנולוגיה: אלקטרוניקה.

● ההרשמה תסתיים ביום שלישי כ"ט בתשרי; 15.10.1974.

פרטים והרשמה: בת"ד 262 ירושלים או תחידה לנוער שוחר מדע, משרד החינוך והתרבות.

משרד החינוך והתרבות
המזכירות הפדגוגית לחינוך יסודי ועל יסודי
הפיקוח על הציור והאמנות

תערוכה ארצית של ילדים ונוער
„יום־הדין" (מלחמת יום הכיפורים)

יום ראשון (20.9.74) י"ג תשרי תשל"ה בשעה 6.00 אחה"צ — פתיחת התערוכה ע"י שר החינוך והתרבות מר אהרן ידלין. מנחה: מ' שמיר

ציבור המחנכים, המורים והאמנים מוזמן.

התלמידים המוריים שקבלו הזמנת אישית מתבקשים להגיע בשעה 3.00 על־מנת לקבל חומר מוזהר הכרוך להם.

בשעה 3.00 אחה"צ יתקיים, סימפוזיון במסגרת הדרכה (בהדרכה התתתפו גם מפקחים על אמנות) „המורים שואלים המשרד משיב".

הכניסה חפשית למורים.

עיריית חיפה

השבוע במרכזי התרבות בחיפה רבתי

האגף לתרבות, נוער, חברה וספורט — המחלקה לתרבות

(4.10.74—28.9.74)

במות שבת 28.9.74 בשעה 11.00 לפנה"צ — בשיתוף המועצה הציונית בישראל, חיפה

גישות ציוניות לבעייה הערבית

מרכז לתרבות ע"ש פבזנר, רח' פבזנר 54 — המרצה: ח"כ אמנון לין

מרכז לתרבות ע"ש רוטשילד ההאמרון הקטן, מרכז הכרמל — המרצה: ח"כ ג'ירים אלימי; מנחה: חיים יצלוביצקי

בית ההסתדרות, קרית אליעזר, רח' צה"ל — המרצה: ד"ר אהרן בריגמן

חג הסוכות באומר ובצליל

בית ענבי ליבסין קרית חיים, יום א' 29.9.74, בשעה 7.30 בערב — משה פרידמן ומקהלה ילדים

* הכינוס השנתי למחשבת היהדות, שנה כ' תשל"ה
יהדות בעיתות משבר
מרכז לתרבות ע"ש פבזנר, רח' פבזנר 54
יום ד' א' דחוה"מ סוכות, י"ז בתשרי תשל"ה 2.10.74

ישיבה פתיחה 12.00—10.00 — עיונות משבר בימי קדם — יו"ר: ד"ר נתן ארדה; מרצים: פרופ' י. אורבך, ד"ר צ. יעבץ, ד"ר ב. רוזנבלום

ישיבה שניה 19.30—16.00 — זרמים רוחניים כתגובה למשברים — יו"ר: פרופ' י. ויגודסקי; מרצים: ד"ר א. גרינבלט, ד"ר ד. תמר, הרב ש. אבינר

ישיבה שלישית 22.30—20.00 — סימפוזיון — עמותה של היהדות עם משברי הערכים בדורנו — מנחה: עו"ד נפתלי ליפשיץ; מרצים: הרב פרופ' לוי, י. רבינוביץ, ב. אנוש, הרב צ. ידידי

הכר את חיפה עירך
סיורים בשיתוף החברה להגנת הטבע

יום ד' 2.10.74 בשעה 8.30 בבוקר — מקום המפגש: גבעת ההגנה (אוטובוס 91, 92); מסלול: נחל כלך עליון (שמורת הטבע)

יום ה' 3.10.74 בשעה 9.00 בבוקר — מקום המפגש: תחנה אגד בכניסה לקיבוץ יגור; מסלול: נחל יגור; סיום: כפר צבולון

* בשיתוף משרד החינוך והתרבות — המחלקה לתרבות תורנית

ואהבת לעירך כמוך — תן ידך לנקיון חיפה

לרבנית צפורה סלומון
להולדת הנכד
למורנו ורבנו
הרב שמעון סלומון שליט"א
ולרעיתו הרבנית רבקה
להולדת הבן

ברכת מזל טוב. תזכו להכניסו בבריתו של אאע"ה ולגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים.

הנהלת ביהכ"נ רמב"ם כפר אברהם — ועד המושב כפר אברהם

רוצה לעבוד עם נוער? מחפש אתגר חינוכי?

אנו מציעים לך את התפקידים הבאים במוסד עליית־הנוער בכפר הרא"ה.

עוזרת מנהלית (כולל הדפסה), מורים: משק יהודי, אמהות בית קבוצתיות, מדריכי הקיבוץ, מדריכים חינוכיים, מנהל משק, קיבוצית מטבח, עובדי/עובדות נקיון, חצרן.

אפשרות מגורים במקום.

המועמדים חייבים לענות לדרישת החינוך הדתי.

נא לפנות בכתב למוסד עליית הנוער כפר הרא"ה.

סוכות

סוכות לנצח — סכך לנצח

סוכות בן רגע — יריעות מצויירות

„סנדי" אבן גבירול 190 טל' 444068

בוא נבנה יחד את ביתך!

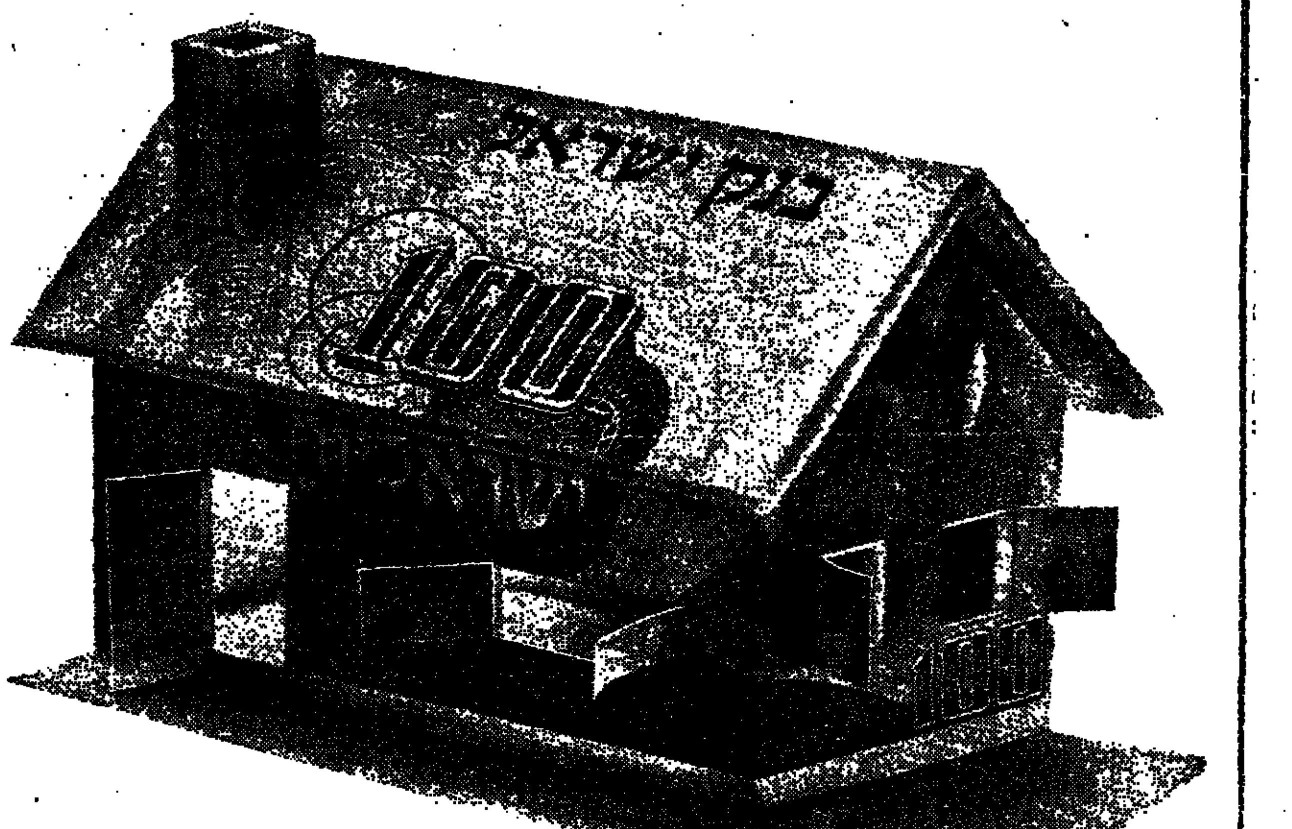

אם אתה מתכנן לקנות דירה לעצמך, לעבור לדירה גדולה יותר, או לקנות דירה לילדיך, בוא נבנה יחד. אתה תחסוך אצלנו בבנק לאומי, לכספך יצטברו ריבית והפרשי הצמדה ואילו אנו ניתן לך הלואה בלתי צמודה.

בבנק לאומי תמצא שתי תכניות חסכון לדירה. לכל תכנית יתרונות משלה. בחר בתכנית המתאימה לך־

כח לדירה

תוכל לקבל הלואה בלתי צמודה ב־ 9% ריבית. ההלואה היא בסכום הכפול מהקרן שנחסכה. (עד ־.40,000 ל"י).

באם אינך מעונין בהלואה, אתה זכאי למענק חד־פעמי עד 12% מהקרן שנחסכה (לפי שנות החסכון).

החסכון נושא ריבית ורווחי הצמדה. הריבית ורווחי ההצמדה פטורים ממס.

תוכל להנות בתקופת החסכון מביטוח חיים בסך ־.10,000 ל"י.

חמד בדירה*

תוכל לקבל הלואה בלתי צמודה ב־ 9% ריבית, בסכום השווה לקרן ולרווחים שנצטברו (עד ־.25,000 ל"י).

באם אינך מעונין בהלואה, הנך זכאי למענק חד־פעמי עד 8% מהקרן שנחסכה (לפי שנות החסכון).

החסכון נושא ריבית ורווחי הצמדה. הריבית ורווחי ההצמדה פטורים ממס.

תוכל לקבל הלואה נוספת בשעור 20% מסכום הקרן והרווחים לציוד הדירה וריהוטה.

פרטים נוספים בסניף הקרוב של בנק לאומי, בנק אגוד, בנק קופת־עם, בנק ערבי־ישראלי.

* תכנית חסכון של בנק אפותיקאי בלליי בע"מ

בנק לאומי לישראל בע"מ
הבנק הצועד עם הזמן

כל־בו בנק

אם ברצונך שיתקשרו אתך בזמנך הפנוי, ויענו על שאלותיך בהקשר לתוכניות החסכון שלנו, טלפן נא ל־54354—03 בימים א'—ה' בשעות 8—5 אחה"צ.

מסור הודעה שתוקלט ע"י הטלפון האוטומטי. ציין בהודעה את שמך, מספר הטלפון שלך וכן את השעה הנוחה בה יתקשר אתך יועץ לחסכון של הבנק.